

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

С.М. Задорожна
Н.В. Кирилюк
А.З. Маник

Право ЄС: устрій та правопорядок

Навчально-методичний посібник

Чернівці

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

2021

УДК 341.174(075.8)
З-156

Друкується за ухвалою Вченої ради
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 7 від 30 червня 2021 р.)

Рецензенти:

Микієвич Михайло Миколайович - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри європейського права (Львівський національний університет імені Івана Франка);

Федорова Алла Леонідівна - кандидат юридичних наук, доцент кафедри порівняльного і європейського права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Задорожна С.М.

З-156 Право ЄС : устрій та правопорядок / С.М. Задорожна, Н.В. Кирилюк, А.З. Маник; за заг. ред. С.М. Задорожної. Чернівці, Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. 2021. 232 с.
ISBN 978-966-423-000-0

У виданні висвітлюються мета, завдання, структура (навчальні елементи) навчальної дисципліни «Право ЄС», очікувані результати навчання, тематика індивідуальних завдань у формі рефератів, есе, студентських презентацій та виступів на наукових заходах, методи та засоби оцінювання результатів навчання, форми поточного та підсумкового контролю, рекомендована література та інформаційні ресурси, тестові завдання для самоконтролю. Для здобувачів вищої освіти юридичних факультетів та профільних закладів вищої освіти.

УДК 341.174(075.8)

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2021

ISBN 978-966-423-000-0

© Задорожна С.М., Кирилюк Н.В., Маник А.З., 2021

ВСТУП

Характерною рисою сучасних міжнародних відносин є активізація інтеграційних процесів, що розвиваються в різних регіонах світу й охоплюють різноманітні сфери співробітництва країн. Практика міжнародних відносин свідчить про появу й утвердження міждержавних інтеграційних об'єднань, яким притаманні абсолютно нові ознаки і властивості. Вони змінюють усталені уявлення про традиційні міжнародні організації, включаючи відносини з країнами-членами. Передусім це стосується Європейського Союзу (ЄС) – найбільш впливового інтеграційного об'єднання сучасності. Важливу роль в його організаційно-правовому механізмі відіграють виконавчі органи: Європейська Комісія – Рада ЄС, які демонструють виникнення у міжнародному співтоваристві принципово нового за правовою природою та змістом типу інституціоналізації інтеграційних процесів. Останні у межах ЄС розширюються та поглиблюються, набуваючи все більш визначених форм і способів самореалізації. Європейський Союз є міждержавним інтеграційним об'єднанням наднаціонального характеру, котре поєднує риси міжнародної організації з рисами країноподібного утворення.

Одним з найбільш помітних правових феноменів міжнародного рівня стало активне розгортання у другій половині ХХ століття інтеграційних процесів. Їх результат – заснування в різних регіонах світу нових та оригінальних за своєю правовою природою утворень, що формуються на стику національного і міжнародного права. Центром європейського співробітництва виступає новітнє політико-правове утворення, що увійшло до міжнародно-правової практики під назвою Європейський Союз. Маючи певні ознаки державного утворення і водночас міжнародної організації, Європейський Союз вписав нову сторінку у форми, способи міжнародного співробітництва. Принципово новим явищем у правовому житті міжнародного співтовариства стала поява права Європейського Союзу. Воно являє собою нове юридичне явище, яке належно ще не досліджене і, відповідно, не однаково сприйняте широкими колами юридичної громадськості.

Вивчення історії виникнення та становлення структур Європейського Союзу, статусу, функцій, повноважень його органів та інститутів, юридичної природи і юридичної сили його правових актів має величезне теоретичне та практичне значення для підготовки високопрофесійних фахівців права.

МЕТА І ЗАВДАННЯ КУРСУ

На основі запровадженого навчального робочого плану підготовки юристів курсу “Право ЄС”, автори ставлять за мету розширення і поглиблення знань майбутніх юристів у сфері міжнародного права та порівняльного правознавства.

Відповідно до поставленої мети опанування студентами даного курсу передбачає виконання таких завдань:

1. З’ясувати поняття предмет, метод, функції, джерела та систему права Європейського Союзу, його місце в системі міжнародного права.

2. Розкрити принципи об’єднання та діяльності Європейського Союзу, правовий статус і повноваження його інститутів.

3. Проаналізувати правове регулювання основних галузей права ЄС.

У процесі вивчення дисципліни студент повинен оволодіти такими компетенціями:

1. Знати історію становлення співтовариств і ЄС у цілому;

2. Знати процес та етапи формування європейських співтовариств і ЄС у цілому;

3. Розуміти організаційну структуру ЄС;

4. Розуміти механізм діяльності органів ЄС;

5. Володіти інформацією про правову основу діяльності основних і допоміжних інституцій ЄС;

6. Знати поняття права ЄС;

7. Знати основні та додаткові джерела права ЄС;

8. Уміти визначити систему права ЄС;

9. Уміти охарактеризувати правове регулювання в різних галузях чи сферах діяльності права ЄС.

Результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

а) під час вивчення Модуля 1 змісту курсу на основі ознайомлення з відповідними правовими доктринами, ключовими нормативними актами, що врегульовують інтеграційні відносини в рамках студенти одержали стійкі знання з таких основних блоків цього модуля:

- поняття, характерні ознаки та склад ЄС;
- історичні передумови утворення та основні етапи формування ЄС;
- організаційний механізм Європейських Співтовариств та ЄвроСоюзу;
- поняття та система права ЄС;
- джерела права ЄС;
- правове становище людини і громадянина в ЄвроСоюзі;
- правове регулювання Спільного ринку;
- бюджет ЄС;
- система власних коштів ЄС.

б) під час вивчення Модуля 2 змісту спецкурсу на основі аналізу установчих договорів, міжнародних угод і нормативних актів вторинного права ЄС студенти одержали стійкі знання з таких вузлових питань цього модуля:

- митне право ЄС;
- право конкуренції ЄС;
- правові основи транспортної політики і транспортне законодавство ЄС;
- правове регулювання праці і соціальної сфери в ЄС;
- інтелектуальна власність і авторське право в ЄС;
- аграрне право ЄС;
- правова охорона навколишнього середовища в ЄС;
- Шенгенське право і шенгенська віза;
- простір свободи, безпеки та правосуддя.

уміти:

- охарактеризувати основні етапи формування ЄС;
- охарактеризувати функції і повноваження інституцій ЄС;
- охарактеризувати первинне право, вторинне право;
- охарактеризувати джерела первинного, вторинного, третинного права;
- охарактеризувати джерела, які визначають статус особи в ЄС;
- охарактеризувати основні свободи Спільного ринку Європейського співтовариства;
- охарактеризувати Єдиний митний тариф ЄС;
- охарактеризувати правове регулювання антидемпінгових заходів ЄС;

- охарактеризувати джерела інтеграційного податкового права;
- охарактеризувати джерела доходів співтовариств;
- охарактеризувати регламенти і директиви, присвячені транспортній політиці;
- охарактеризувати правові основи соціальної політики ЄС;
- охарактеризувати правові основи регулювання промислової власності ЄС;
- охарактеризувати основи правової охорони навколишнього середовища;
- виділити сферу дії шенгенського права;
- визначити Шенгенський простір;
- проаналізувати компетенцію ЄС в сфері освіти, науки та культури;
- охарактеризувати адміністративне та поліцейське право ЄС;
- охарактеризувати кримінальне законодавство ЄС.

Кожен із двох модулів складається з відповідних його навчальних елементів (окремих тем), які як додатки мають переліки тестових завдань для самоперевірки та списки обов'язкової та рекомендованої літератури. Виконання цих завдань має за мету сприяти розвитку у студентів аналітичного мислення, поглибити їх уміння самостійно працювати з нормативно-правовими актами, систематизувати та закріпити одержані знання.

AIM AND TASKS OF THE ACADEMIC DISCIPLINE

a) to provide the students with the following knowledge and understanding in the field of the European Union Law:

- History of the creation of the European Communities and the EU as a whole;
- Preconditions and stages of the formation of EU;
- The organizational structure of the EU;
- The mechanism of activity of the bodies of the EU;
- The legal basis for the activities of the main and auxiliary institutions of the EU;
- Concepts and sources of law of the EU;
- The EU law systems;
- Functioning of various branches of the EU law.

b) to work out the following cognitive skills in the field of the European Union Law:

- Ideas about the EU, preconditions and stages of European integration;
- To recognize in the infinite legal reality features of the EU law system;
- To see the difference between common and special principles of the EU law;
- To classify and to generalize legal phenomena, which are connected with legal regulation of relations between institutes and bodies of EU;
- To analyze development tendencies of particular branches of the EU law;
- To analyze the paradigms of European integration within ideological and philosophical-methodological views;

c) to develop the following skills in the field of the European Union Law:

- Recognition in any legal construction the presence or the absence of distinctive features of the European Union Law;
- Application to the solution of practical tasks of the category-conceptual apparatus used in the field of the EU law;
- Use of a proper sources basis in the field of the EU law;
- Practical application of the acquired knowledge of the EU law in independent practical and scientific activities.

The subject of the academic discipline:

- the axiology of the European integration doctrine;
- the ideological sources of the EU law system formation;
- forms and methods of the cooperation of institutions and bodies of the EU;
- the conceptual approaches to the understanding of ontological necessity the EU law;
- the evolution of doctrinal and normative approaches to the issue of the EU law;
- European experience of functioning of the particular branches of the EU law;
- The primary and secondary EU law;
- The EU Court case-law experience;
- the philosophical-methodological tools and categorical-notional apparatus of the EU law.

The basic tasks of learning the academic discipline “The European Union Law”:

- to form students’ scientific ideology;
- to master the basics of axiological characteristics of the EU law;
- to promote students’ philosophical-methodological culture;
- to master the fundamental ideas, concepts and juridical notions in the field of the EU law;
- to develop the skills for independent analysis and assessment of various legal phenomena from the point of view of the EU law;
- to work out the skills for proper application of the obtained results in the field of the EU law in writing essays, scientific messages, reports and scientific reviews;
- to master the basics of the categorical-notional apparatus in the field of the EU law;
- to master techniques and methods of selecting relevant philosophical-methodological tools;
- to learn the minimum required number of models for implementing the EU law in practice;
- to learn the legal provisions contents of the fundamental acts of the EU;
- to take into consideration the functioning of the main branches of the EU law.

LEARNING RESULTS

As a result of learning the academic discipline “The European Union Law”, **students will know and understand:**

- the legal origin of the EU;
- preconditions of the formation of the EU;
- the concept, features and composition of the EU;
- historical background of the creation and the main stages formation of the EU;
- organizational mechanism of the European Union;
- concept and system of the EU law;
- sources of the EU law;
- the legal status of a person and a citizen in the European Union;
- legal regulation of the Common Market;
- the EU budget;
- the EU tax law.
- the EU customs law;
- the EU competition law;
- the EU corporate law
- the legal framework for transport policy and the EU transport legislation;
- the legal regulation of labor and social area in the EU;
- Intellectual Property and Copyright in the EU;
- agrarian law of the EU;
- legal aspects of environmental protection in the EU;
- Schengen law and Schengen visa;
- the area of freedom, security and justice in the EU;
- Legal regulation of Ukraine's integration into the EU.

The students will be able:

- to explore the main formation stages of the EU;
- to analyze the functions and powers of the EU institutions;
- to apply the primary and the secondary EU law;
- to describe the sources of primary, secondary, tertiary law;

- to recognize the status of a person in the EU and use guarantees of human rights in the EU;
- to discover the fundamental freedoms of the Common Market;
- to analyze features of the Unified Customs Taxes of the EU;
- to find out the regulation of anti-dumping measures in the EU;
- to recognize the sources of the integrational tax law;
- to analyze the EU budget process;
- to research the regulations and directives dedicated to the transport policy;
- to recognize the legal basis of the EU social policy;
- to determine the legal regulation of intellectual property in the EU;
- to uncover the legal basis of the environmental protection;
- to use the scope of the Schengen law;
- to analyse the administrative and the police law of the EU;
- to research the EU criminal legislation;
- to develop independently given knowledge and skills, particularly with usage of various information databases and another open sources, about the EU law;
- to apply the EU law statements in practice.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Європейський Союз:

устрій та правопорядок

Тема 1. Європейський Союз та Європейські Співтовариства

Тема 2. Організаційний механізм ЄС

Тема 3. Поняття та система права ЄС

Тема 4. Джерела права ЄС

Тема 5. Правове становище людини і громадянина в ЄвроСоюзі

Тема 6. Правове регулювання Внутрішнього ринку ЄС

Тема 7. Правове регулювання бюджету ЄС

Змістовий модуль 2. Окремі галузі права ЄС

Тема 8. Податкове право ЄС

Тема 9. Митне право ЄС

Тема 10. Право конкуренції ЄС

Тема 11. Шенгенське право і шенгенська віза

Тема 12. Простір свободи, безпеки та правосуддя

Тема 13. Адміністративне право ЄС

Тема 14. Кримінальне право ЄС

Тема 15. Правове забезпечення інтеграції України до ЄС

STRUCTURE OF THE ACADEMIC DISCIPLINE

MODULE 1. The European Union: structure and nomocracy

Theme 1. The European Union and European Communities.

Theme 2. Organisational mechanism of the EU.

Theme 3. The concept of the EU law.

Theme 4. Sources of the EU law.

Theme 5. The legal status of person and citizen in the EU.

Theme 6. The legal regulation of the EU Common Market.

Theme 7. The legal regulation of the EU budget.

MODULE 2. Particular branches of the EU Law.

Theme 8. The EU tax law.

Theme 9. The EU Customs law.

Theme 10. The EU Competition law.

Theme 11. The Schengen acquis and Schengen visa.

Theme 12. The area of freedom, security and justice.

Theme 13. The EU Administrative law

Theme 14. The EU Criminal law

Theme 15. Legal support of Ukraine's integration to the EU.

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

ТЕМА 1. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ СПІВТОВАРИСТВА

Мета теми полягає в огляді основних ознак Європейського Союзу, його складу та членства, у з'ясуванні природи Європейського Союзу, дослідженні історичних передумов та основних етапів формування Європейського Союзу. Для досягнення мети в процесі лекції буде:

- а) досліджено поняття Європейський Союз та його правова природа як наднаціонального явища;
- б) розглянуто основні ознаки Європейського Союзу, що характеризують його як наднаціональне утворення та проаналізоване склад та членство в ЄС;
- в) здійснено аналіз історичних соціальних, економічних і політичних передумов виникнення Європейського Союзу;
- г) визначено та проаналізовано основні етапи формування та становлення Європейського Союзу.

План

- 1. Поняття, характерні ознаки та склад Європейського Союзу.**
- 2. Історичні передумови утворення та основні етапи формування ЄС.**

1. Поняття, характерні ознаки та склад Європейського Союзу.

Останні п'ятдесят років на європейському континенті здійснюється повномасштабний процес глибокої політичної, економічної та правової інтеграції між країнами Європи.

У рамках цього процесу на початку 90-х років минулого століття був створений Європейський Союз як унікальна форма міжурядового співробітництва країн європейського континенту та наднаціонального економічного та правового регулювання.

У юридичній сфері ЄС поки що є єдиний приклад успішного функціонуючої наднаціональної правової системи у рамках окремо взятої регіональної міжнародної організації.

Європейський Союз – це унікальне міжнародне наднаціональне та інтеграційне утворення, яке є яскравим

прикладом успішного політичного та правового співробітництва та економічної інтеграції. ЄС – особливий вид міжнародних публічно-правових об'єднань і спосіб взаємодії суверенних держав.

Характерні риси і особливості Європейського Союзу

ЄС радикально відрізняється від будь-яких інших міжнародних організацій цілим рядом **характерних рис й особливостей**.

1. Європейський Союз мають власну систему інститутів, які самостійно здійснюють повноваження, що входять у сферу ведення інтеграційних утворень і мають право прийняття обов'язкових правових актів (Рада ЄС, Європейська комісія, Європейський парламент, Суд ЄС). До числа інститутів з особливим статусом відносить Європейська рада. Прийняті ними в межах їхньої компетенції нормативно-правові акти поширюють свою дію на всіх суб'єктів європейського права; їхні рішення створюють, як правило, права й обов'язки не тільки для держав-членів й інститутів ЄС, але й у рівній мірі також і для приватних фізичних і юридичних осіб. Такого роду інститути можуть складатися як з офіційних представників держав-членів (Рада ЄС), так і з осіб, формально незалежних від держав-членів і здійснююче керування справами ЄС, керуючись тільки спільним інтересом інтеграції й правом ЄС (наприклад, ЄК, Суд ЄС)

2. ЄС має власну автономну правову систему.

Унікальність правової системи ЄС характеризується верховенством і прямою дією її норм у країнах-членах ЄС. Джерелами права ЄС виступають як установчі акти, так і акти, безпосередньо прийняті інститутами ЄС. Саме ці акти вторинного (похідного) права містять основну масу норм, що регулюють суспільні відносини, пов'язані із процесом європейської інтеграції.

3. ЄС має власний автономний бюджет. Одна з найважливіших особливостей бюджетної системи ЄС полягає в тому, що вона формується не за рахунок внесків держав-членів, а за рахунок власних коштів. До бюджету ЄС надходять усі податки й збори від імпорту сільськогосподарської продукції, переводиться частина кошти від податку на додану вартість, а також відрахування від внутрішнього валового доходу держав-членів, що становлять не більше 1,2% ВВП.

4. ЄС має власну валютну систему. Її учасниками стали з 1999 р. переважна більшість держав-членів (19 з 27). У всіх країнах цієї групи уведена в обіг єдина грошова одиниця - євро.

1 червня 1998 року заснований Європейський Центральний Банк (ЄЦБ). Його штаб-квартира знаходиться у Франкфурті-на-Майні (Німеччина). Завданнями банку є підтримка цінової стабільності і проведення єдиної монетарної політики на всій території єврозони.

5. Офіційні мови. Хартія ЄС про основні права 2000р. закріплює «Союз поважає культурну, релігійну та лінгвістичну багатоманітність». У європейських інститутах офіційно рівноправно використовуються 24 офіційні мови: англійська (залишається як офіційна мова Мальти та Ірландії); болгарська; угорська; грецька; данська; ірландська; іспанська; італійська; латиська; литовська; мальтійська; німецька; нідерландська; польська; португальська; румунська; словацька; словенська; фінська; французька; чеська; шведська; естонська.

Не є офіційними мовами ЄС, незважаючи на те, що є державними мовами країн-членів ЄС на державному рівні:

- люксембурзька мова - офіційна мова Люксембургу (офіційними мовами також визнаються французька та німецька)

- турецька мова - офіційна мова Кіпру (грецька)

Офіційними мовами визнані мови всіх країн-членів.

6. Європейські символи і їх значення

Прапор Європи - яскраво-синє полотнище із зображенням в центрі кола з дванадцяти золотих зірочок. Ця емблема була затверджена в 1955 році Комітетом Міністрів за пропозицією Парламентської Асамблеї Ради Європи. Після формальної згоди Ради Європи європейський прапор був вперше урочисто піднятий 29 травня 1986 р. перед резиденцією Європейської Комісії під звуки гімну Європи. З травня 1986 року прапор Європи став також офіційною емблемою Європейського Союзу. **Гімн Європи.** У 1972 році Комітет Міністрів затвердив як гімн Європи музичне аранжування прелюдії до «Оди до радощів» 9-ї симфонії Людвіга Ван Бетховена, виконану Гербертом фон Караяном. Гімн виконується під час офіційних європейських церемоній. Цей символ є спільним для Європейського Союзу та Ради Європи.

Девіз Європейського Союзу: *In varietate concordia / United in Diversity* Єдність у багатоманітності.

7. ЄС має власне громадянство. Формування стійкого правового зв'язку між громадянами держав-членів ЄС закономірно призвело до виникнення інституту громадянства ЄС. Одночасно із створення в 1992 році на базі трьох Співтовариств організації ЄС, його установчий договір запровадив інститут громадянства Союзу, якому присвячена частина друга «Громадянство Союзу», згідно з якою «кожна особа, що має громадянство держави-члена, є громадянином Союзу». Громадянство ЄС є похідним від національного громадянства держав-членів. Кожна особа, що володіє громадянством держави-члена, автоматично отримує громадянство ЄС. Втрата національного громадянства спричиняє втрату громадянства ЄС.

8. ЄС має власну територію. Територію ЄС утворюють національні території держав-членів. Їхні кордони з іноземними державами, що не входять у ЄС, або з відкритим морем утворюють зовнішній кордон ЄС. На всю територію, що перебуває в рамках цих кордонів, поширюється юрисдикція ЄС, діють правові норми, прийняті в ЄС. Територія ЄС у науковій літературі використовується для позначення тої частини географічного простору, в межах якого мають обов'язкову силу норми права ЄС, рішення його інститутів

9. Склад ЄС (27 держав-членів) як сама організація формувався поступово. Першими учасниками були 6 країн західної Європи: Бельгія, Італія, Люксембург, Нідерланди, ФРН (50-60 рр.), Франція. у 1973 році до перших шести членів приєдналася Великобританія (31.01.2020 офіційно вийшла зі складу), Ірландія й Данія, 1981 – Греція, 1986 – Іспанія і Португалія. 1995 – Австрія, Фінляндія, Швеція. 2004 – Угорщина, Кіпр, Латвія, Литва, Мальта, Польща, Словаччина, Словенія, Чехія, Естонія. 2007 - Болгарія, Румунія, 2013 – Хорватія. **Умови прийняття в ЄС.** Для вступу до ЄвроСоюзу країна-кандидат повинна відповідати Копенгагенським критеріям. Копенгагенські критерії - критерії вступу країн в Європейський Союз, які були прийняті в червні 1993 року на засіданні Європейської Ради в Копенгагені і підтверджені в грудні 1995 року на засіданні Європейської Ради в Мадриді.

Процедура прийняття:

1. Подача заявки до Ради ЄС (рішення Ради одноголосне, тобто підтримка всіх держав-членів)
2. Консультації з Європейською комісією (умови і строки приєднання)
3. Погодження Європарламенту більшістю складу своїх членів.
4. Джерелом права на вступ є договір про приєднання, який підписують всі держави-члени та країна яка приєднується, та ратифікується всіма державами-членами ЄС.

Умови виходу з членства

Відповідно до ст.7 ДЄС Рада ЄС приймає рішення про вихід з членства кваліфікованою більшістю (4/5 членів) за пропозицією 1/3 держав-членів, або Парламенту або ЄК, після схвалення Європарламентом, які можуть констатувати про явно виражену загрозу тяжкого порушення державою цінностей ЄС. Державі надаються рекомендації з виправлення ситуації, невиконання яких тягне прийняття рішення про виключення із членства. Намір про добровільний вихід з членства повідомляється до Європейської Ради, яка, діючи кваліфікованою більшістю, після отримання згоди Європарламенту укладає угоду про вихід і майбутні відносини з Союзом. Якщо угода про добровільний вихід із членства не була досягнута, то установчі документи перестають діяти в такій державі по спливу двох років з дати подання заяви про вихід до Європейської Ради. Повторне прийняття у членство Союзу відбувається на загальних умовах. (ст. 50 ДФЄС)

10. Мета ЄС

- створення загального ринку, економічного й валютного Союзу;
- сприяння в рамках Союзу гармонійному та збалансованому розвитку економіки;
- стійкому й неінфляційному росту без завдання збитків навколишньому середовищу;
- високому рівню економічної діяльності, зайнятості й соціального захисту;
- зміцненню економічних і соціальних взаємозв'язків і солідарності держав-членів.

- Європейський Союз і держави-члени проводять загальну зовнішню політику в області безпеки.
- Рада Європейського Союзу приймає рішення, необхідні для вироблення й реалізації загальної зовнішньої політики:
 - захист загальних цінностей, основних інтересів і незалежності Союзу;
 - зміцнення безпеки Союзу та його членів у всіх її формах;
 - підтримка миру й зміцнення міжнародної безпеки;
 - сприяння міжнародному співробітництву;
 - зміцнення демократії й правової держави, а також дотримання прав людини й основних свобод.

11. З набуттям чинності Договору про реформу (Лісабонська угода 13 грудня 2007р), держави-члени ЄС визнають **міжнародну правосуб'єктність** Європейського Союзу, яка міститиме право укладати міжнародні договори, а також набувати членства в міжнародних організаціях у межах своєї компетенції. Згідно зі ст.47 ДФЄС Союз є суб'єктом права. Згідно зі ст.47 ДФЄС, Союз набуває статусу юридичної особи.

12. Офіційні сайти ЄС:

europa.eu

eur-lex.europa.eu

eeas.europa.eu

2. Історичні передумови утворення і основні етапи формування ЄС

Економічні передумови полягають у процесі інтернаціоналізації господарських зв'язків, у результаті яких відбувається формування міжнародного ринку: транснаціональних корпорацій і банків, міжнародної кооперації і розподілу праці, зарубіжних інвестицій капіталу і валютних операцій, міграції робочої сили і т.ін.

Політичні передумови сформувалися ще у середньовіччі, і в залежності від територіальної сфери дії їх можна поділити на внутрішні і зовнішні. Внутрішні характеризують відносини європейських країн одна з одною (множинність країн на маленькій території призводили до постійних війн протягом століть), зовнішні по відношенню до інших (неєвропейських)

країн чи регіонів планети (об'єднання перед можливим агресором, спільним супротивником). Політична єдність як засіб досягти миру в Європі – одна з головних ідей «плану Шумана», з якого почалося будівництво ЄС.

Культурні традиції як передумови також відіграють велику роль. Спільне християнське віросповідання, європейські за походженням ідеї конституціоналізму, прав людини і поділ влад, спільна правова культура, разом створюють фундамент для функціонування політичних установ у рамках Європи.

Основні етапи формування ЄС

I етап європейської інтеграції: План Шумана

Перші конкретні кроки на шляху до нового Союзу було зроблено завдяки французам Жану Моне (відомий політичний діяч, його називають архітектором європейської інтеграції) та Роберту Шуману (міністр закордонних справ Франції на той час), яким належить ідея і план створення Європейського Співтовариства вугілля та сталі (ЄСВС). Це відбулося 9 травня 1950 року, і відтоді ця дата відзначається як День Європи.

Першим напрямком інтеграції за планом Шумана були дії в обмеженій, але визначальній – у секторі вугілля і сталі (в половині ХХ століття це були найбільш стратегічні сфери економіки). На основі представленої у 1950 році декларації Шумана *18 квітня 1951 року Бельгія, Франція, Голландія, Люксембург, ФРН та Італія* підписали в Парижі договір про створення *Європейського Співтовариства Вугілля та Сталі* (ЄСВС), який вступив у дію 23 липня 1952 року. Метою ЄСВС було створення спільного ринку сировини і продукції вугільної та сталевих промисловості. Головними органами ЄСВіС стала Комісія (наддержавний виконавчий орган), Спеціальна Рада Міністрів, Парламентські Збори (делегати національних парламентів) і Суд Справедливості. Створення Європейського Співтовариства Вугілля і Сталі заклало фундамент для економічного об'єднання Європи. Строковий міжнародний договір укладений на 50 року. Втратив чинність 23.07.2002 року.

II етап: Римський договір про ЄЕС

25 березня 1957 року шість країн ЄСВС підписали в Римі два договори. Один з них утворював *Європейське Економічне Співтовариство* (ЄЕС), що відповідно до Маастріхського договору

1992 року перейменована на Європейське Співтовариство (European Community - EC), а другий створював *Європейське Співтовариство з Атомної Енергії* (ЄВРОАТОМ). Римські договори вступили в дію 1 січня 1958 року.

Водночас з Римськими договорами підписано **Конвенцію про спільні інституції**, яка мала на меті створення єдиних органів для усіх Європейських Співтовариств. *Парламентські збори (від 1962 року – Європейський парламент) і Європейський Суд Справедливості* ЄСВС стали органами трьох Спільнот. Окремо створено *Раду Міністрів і Комісію ЄЕС і Євроатому*. Спільна *Рада Міністрів та Комісія Європейських Співтовариств* були створені на основі Договору про об'єднання від 8 квітня 1965 року. Цей договір вступив в силу 1 липня 1967 року. Так, у 1967 році відбулося злиття виконавчих органів трьох Співтовариств, у результаті чого була створена базова структура з такими основними інститутами спільнот.

У 1974 році створено **Європейську Раду**, до якої входили керівники держав або урядів ЄЕС, яка від того часу збиралася щонайменше двічі на рік і фактично координувала політику Співтовариств.

1 січня 1981 року настає **друге розширення** Співтовариства – цього разу на Півдні континенту після входження *Греції*. Наступним важливим етапом поглиблення співпраці стало **підписання у 1985 році Бельгією, Францією, ФРН, Голландією і Люксембургом Шенгенської Угоди**. Її основною метою стала поетапна ліквідація прикордонного контролю в індивідуальному пересуванні між державами. **Третє розширення** настало **1 січня 1986 року**. Воно стосувалося країн Південної Європи – *Іспанії та Португалії*.

III етап - 1980-ті роки: Єдиний європейський акт

17 лютого в Люксембурзі і 28 лютого в Гаазі підписано **Єдиний Європейський Акт**, який *модифікував Римські договори*: проєкт повністю єдиного, вільного від усіляких бар'єрів внутрішнього ринку; створив юридичну базу для функціонування Європейської Ради і Європейської Політичної Співпраці, а також збільшив юридичну силу Європейського Парламенту; додав до Договору про ЄЕС ряд напрямків співпраці – у сфері суспільної політики, охорони навколишнього середовища і наукових

досліджень. Єдиний Європейський Акт вступив в силу 1 липня 1987 року.

IV етап 1990-ті роки: Маастрихтський договір 1992 року і створення ЄС (12 держав)

07.02.1991 р. був підписаний **Маастрихтський договір про створення Європейського Союзу (вступив в силу 10.11.1993р.)**, яким передбачалося впровадження Економічного та валютного Союзу (ЕВС) до кінця десятиліття. Тим часом до Європейського Союзу (назва, яку Співтовариство одержало з укладенням Договору про Європейський Союз) приєдналися три нові держави-члени. Ними стали Швеція, Австрія та Фінляндія. Він має три принципово нових якісних моменти:

- по-перше, введення з 1993 р. єдиного громадянства ЄС (є перелік прав і обов'язків), що існує паралельно з національним громадянством країн - членів ЄС;
- по-друге, формування політичного Союзу;
- по-третє, формування економічного й валютного Союзу (ЕВС), серцевиною якого покликана стати єдина валюта (євро). При аналізі політики Європейського Союзу виділяли три основних напрямки («три опори»):
 - «перша опора» - Європейське Співтовариство;
 - «друга опора» - Спільна зовнішня політика й політика безпеки ЄС;
 - «третя опора» - співробітництво держав-членів в галузі внутрішніх справ і правосуддя.

Важливою подією стало підписання **Амстердамського договору на Міжурядовій конференції в червні 1997р.** Амстердамський договір не засновує нових органів, його завданням було внести зміни і доповнення, як і полягають у такому: розширення компетенції ЄС (візова, імміграційна політика, питання притулку, політика зайнятості, видання актів з питань кримінального права і процесу); інституційна реформа: розширення компетенції Європарламенту, введення посади Верховного представника з питань загальної зовнішньої політики і політики безпеки; закріплення загальних принципів конституційного устрою і встановлення санкцій до держав-членів за їх порушення; включення в право ЄС Шенгенських угод; зміна нумерації статей.

2002 року країни п'ятнадцятки ратифікувати **Ніцький договір**, відкриваючи дорогу для розширення Європейського Союзу. Основними пунктами Ніцького договору також стали: розподіл голосів в Раді Європейського Союзу, система прийняття рішень, склад Європейської Комісії, санкції за недотримання цінностей і принципів ЄС.

13 грудня 2002 року в Копенгагені завершився переговорний процес для десяти кандидатів: *Польщі, Чехії, Угорщини, Словенії, Естонії, Кіпру, Мальти, Литви, Латвії та Словаччини*. Ці країни 16 квітня 2003 року підписали в Афінах Вступний Договір з членами ЄС.

7 грудня 2000 року паралельно прийнята, підписана трьома інститутами Союзу (ЄП, Радою та Комісією) **Хартія ЄС про основні права**. *1 травня 2004 року Європейський Союз став спільнотою 25 країн*. Невдовзі до числа новоприйнятих країн від січня 2007 приєдналися *Румунія і Болгарія, чим збільшили кількість країн ЄС до 27, та у 2013 із вступом Хорватії до 28 країн*.

За рішенням Лакенської Європейської Ради 14-15 грудня 2001 року був створений Конвент, результатом роботи якого став проєкт Договору про заснування Конституції для Європи (Конституція ЄС). Конституція ЄС була підписана 29 жовтня 2004 року, але так і не була ратифікована усіма державами-членами ЄС.

V. Сучасний етап.

Лісабонські договори і перспективи розвитку Європейського Союзу.

2007 р. підписані Лісабонські договори про Європейський Союз і про функціонування Європейського Союзу. Договори набрали чинності 1 грудня 2009 р. Обидва документи внесли кардинальні зміни до структури і змісту Амстердамських і Ніцького договорів.

Лісабонський договір про ЄвроСоюз містить засадничі положення діяльності ЄЄ, а також змінені положення про ЄЗППБ. Договір про функціонування ЄС, який замінив і значно змінив Договір про заснування Європейського співтовариства, розвиває приписи Договору про ЄвроСоюз стосовно сфер компетенції і діяльності інститутів та допоміжних органів

об'єднання. До установчих договорів була додана як самостійний документ Хартія Європейського Союзу про основні права. Був ліквідований поділ ЄС на три опори. З'явилась ціла низка **нових сфер правового регулювання**, підпорядкованих Союзу. Це космос, спорт, туризм, енергія, цивільна оборона, адміністративне співробітництво, гуманітарна допомога тощо. Уперше в практиці ЄС в установчих договорах передбачений чіткий розподіл компетенції Союзу на виняткову, спільну з державами-членами, доповнюючу та спеціальну. **Розширено коло інститутів ЄС.** Замість п'яти їх стало сім. До Європейського парламенту. Ради, Комісії, Суду та Рахункової палати додалися **Європейська рада і Європейський центральний банк.** **Реформування зазнали судові установи Союзу.** Суд ЄС включає тепер Суд, Загальний суд і спеціалізовані суди. Зменшена кількість видів постанов інститутів Союзу. Основними їх видами для усіх сфер діяльності ЄС залишились регламенти, директиви, рішення. Спростилися процедури їх ухвалення. Значно обмежені повноваження Євроатому. Із самостійного європейського співтовариства він перетворився на організацію, що існує при ЄвроСоюзі. Договір про заснування Євроатому вже не відносять до установчих договорів про ЄвроСоюз, а діяльність об'єднання підпорядкована ЄС.

ТЕМА 2. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Мета лекції полягає в дослідженні інституційної структури Європейського Союзу, його основних і дорадчих органів, у з'ясуванні природи та ознак інституційної структури Європейського Союзу, дослідженні повноважень кожного з основних та ряду дорадчих інституцій Європейського Союзу. Для досягнення мети в процесі лекції буде:

- а) досліджено поняття інституційної структури Європейського Союзу її правової природи й ознак;
- б) розглянуто структуру й основні повноваження Європейської Ради як основного політичного органу ЄС;
- в) здійснено аналіз структури та основних повноважень Ради ЄС, Європейської Комісії (ЄК) та Європейського Парламенту як органів ЄС, що мають законодавчу функцію;

- г) проаналізовано аналіз структуру судової системи ЄС;
- д) здійснено аналіз структури й основних повноважень Європейського центрального банку ЄС та Рахункової Палати ЄС як основних фінансових органів ЄС.

План.

- 1. Поняття та структура організаційного механізму ЄС**
- 2. Європейський Парламент**
- 3. Рада ЄС**
- 4. Європейська Комісія (ЕК)**
- 5. Європейська Рада**
- 6. Суд ЄС**
- 7. Європейський центральний банк**
- 8. Європейський аудиторський суд (Рахункова палата)**
- 9. Дорадчі органи ЄС**

1. Поняття та структура організаційного механізму ЄС

Інституційний (організаційний) механізм ЄвроСоюзу є системою органів ЄвроСоюзу, а також актів, які ці органи приймають.

Інституційний механізм ЄС має такі **характерні риси**.

- **Суміщення функцій.** Принаймні три найважливіших інституції ЄС (Комісія, Рада та Європейський Парламент) наділені функціями різного характеру, які не можуть бути чітко пристосовані до традиційного розмежування між законодавчими, виконавчими, судовими та наглядовими органами. Наприклад, хоча Комісія традиційно розглядається як виконавчий орган ЄС, вона суміщає усі ці чотири функції.

- **Поліцентричність структури.** Незважаючи на те, що центр ваги інституцій ЄС незмінно знаходиться у Брюсселі, його структура поширюється принаймні на три міста: Брюссель, Люксембург і Страсбург – не враховуючи винятково функціонального розташування. Поліцентрична структура була затверджена спеціальним Протоколом до Амстердамського договору.

- **Розподілена лояльність.** Теоретично всі інституції ЄС задумані й створені в такий спосіб, щоб бути відданими тільки одній справі - інтересам ЄС. Однак Комісія, безумовно, є органом, який зобов'язаний представляти суто інтереси ЄС - у зв'язку з цим від єврокомісарів вимагається навіть скласти присягу. Однак Рада

представляє інтереси держав-членів, а від Суду Європейських ЄС вимагається беззастережна неупередженість.

• **Розподіл влад.** Застосовується до інституцій ЄС тому, що всі вони є повністю незалежними одна від одної, хоча, як було згадано вище, і виконують змішані функції.

Основу його організаційної структури складають 7 інституцій Європейський парламент, Європейська рада, Рада, Комісія, Суд, Європейський центральний банк Європейський Суд аудиторів. Європарламент, Рада та Комісія є основними органами ЄвроСоюзу, які безпосередньо пов'язані із законодавчим процесом.

2. Європейський Парламент (Люксембург)

Європарламент діє незалежно від держав-членів. Відповідно до положень ДЄЄ до його складу входять представники громадян, які обираються прямим, вільним і таємним голосуванням на п'ятирічний строк (ст. 14 ДЄЄ). Кількість парламентаріїв не повинна перевищувати 750 плюс Голова. Склад Європарламенту визначається рішенням Європейської ради, яка діє на основі принципу убуючої пропорційності.

Європарламент обирає **голову** з-поміж своїх членів на 2 з половиною роки. Голова обирається в три тури абсолютною більшістю, останній тур простою більшістю.

Рішення Європарламенту, як правило, приймаються абсолютною більшістю голосів 50%+1(ст. 231 ДФЄЄ).

У системі інституційного механізму європейської інтеграції Європарламент виконує низку **важливих функцій**. Зокрема, окрім участі у **нормотворчому процесі, здійснення політичного контролю за діяльністю інститутів Союзу, зовнішніх зносин, фінансування діяльності ЄС**, він також є форумом для проведення демократичних дебатів.

Європарламент на час його повноважень після кожних виборів призначає **Європейського омбудсмена**. Останній уповноважений отримувати скарги від будь-якого громадянина ЄС, будь-якої фізичної чи юридичної особи, яка мешкає, або має зареєстрований офіс в одній з держав-членів щодо порушень у діяльності інститутів та органів ЄС, окрім судових. Омбудсмен проводить розслідування правопорушень, інформує особу, яка подавала скаргу, про результати такого розслідування (ст. 228 ДФЄЄ).

3. Рада ЄС (Брюссель, Бельгія)

Рада є **представницьким органом** держав-членів. Склад: по одному представнику від кожної держави на міністерському рівні (ст. 16.2 ДЄС).

Немає постійного складу, залежно від предмета обговорення та схвалюваних актів формуються різні склади Ради. У Договорі про ЄЄ згадуються тільки два склади Ради - **із загальних питань і з питань зовнішньої політики. Перелік інших складів Ради затверджується Європейською радою.**

Функції колективного голови Ради виконують **представники одразу трьох держав-членів**, які займають цю посаду упродовж **вісімнадцяти місяців**. Вони розподіляють між собою свої обов'язки (ст. 16.9 ДЄС). Європейська Рада визначає голів різних складів Ради, за винятком Ради з закордонних справ. Нею керує Високий представник у закордонних справах і з питань безпеки (ст. 236 ДФЄС).

Рада проводить свої засідання кілька разів на місяць. Свої постанови Рада ухвалює одногolosно або більшістю голосів, як простою, так і кваліфікованою. У переважній більшості сфер своєї компетенції Рада ухвалює постанови кваліфікованою більшістю. В інших випадках, передбачених установчими договорами, Рада голосує одногolosно чи простою більшістю.

Одногolosне ухвалення постанов передбачається при вирішенні питань розширення ЄвроСоюзу за рахунок нових членів (ст. 49 ДЄС), деяких суттєвих для держав питань, таких як податкова сфера (ст. 113 ДФЄС) тошо.

Проста більшість застосовується Радою при вирішенні організаційних питань, ухваленні правил процедури чи свого внутрішнього регламенту (ст. 240.2, 3 ДФЄС), визначенні статуту комітетів, передбачених Договором (ст. 242 ДФЄС) тошо.

Кваліфікована більшість становить не менш ніж 72 % членів Європейської ради, що представляють 65% населення цих держав-учасниць (ст. 238.3 ДФЄС).

У Ради є кілька допоміжних структур.

При Раді працює Генеральний секретаріат. Його очолює Генеральний секретар, який призначається Радою (ст. 240.2 ДЄС).

Функції: Рада відіграє ключову роль як у розв'язанні проблем внутрішнього життя об'єднання, так і в регулюванні його діяльності. До першої сфери належать: **фінансування Союзу, організаційні та кадрові питання**. Друга сфера більш багатогранна і включає внутрішню політику, громадянство ЄС, вільне пересування товарів, осіб, послуг та капіталів, транспорт, конкуренцію, спільну валюту, торгівлю, митне співробітництво, соціальну політику, освіту, культуру, промисловість, дослідження і технологічний розвиток, навколишнє середовище, співробітництво заради сприяння співпраці, зовнішню політику, зовнішні зносини з іншими суб'єктами міжнародного права тощо.

Рада здійснює свої функції самостійно або разом з іншими інститутами: разом з Європарламентом - законодавчу і бюджетну, самостійно - визначення політики і координаційну.

4. Європейська Комісія (ЄК). (Брюссель, Бельгія)

Комісія є інститутом, який виступає захисником інтересів Союзу в цілому.

До **складу** Комісії входять чиновники, яких називають комісарами. Членами Комісії можуть бути тільки громадяни держав-членів. Члени Комісії призначаються **на п'ять років** з правом перепризначення на новий термін (ст. 17.3 ДЄС). Згідно ст. 244 ДФЄС комісари призначаються на основі системи ротації, встановленої одногolosно Європейською Радою

Формування Комісії починається з визначення **Європейською радою** кваліфікованою більшістю особи для **призначення на посаду голови Комісії**. Таке призначення затверджується **Європарламентом**. Воно має враховувати результати виборів до цього інституту, тобто на вибір кандидатури на голову Комісії впливає розстановка сил у Європарламенті. Потім **Рада за погодженням з головою Комісії затверджує інших комісарів** з кандидатів, запропонованих державами-членами. **Європейський парламент схвалює** таке призначення членів Комісії як колективного органу. Після цього голова і члени Комісії **остаточно призначаються Європейською радою** кваліфікованою більшістю голосів.

Роботою ЄК керує **Колегія уповноважених** яка складається з 27 членів по одному від кожної держави-члена. З них Голова ЄК,, 8 віце-президентів, 18 комісарів та Високий представник.

Окрім компетентності і європейської відданості, головною вимогою до комісарів є їхня **незалежність при виконанні ними своїх обов'язків**. Така незалежність забезпечується передусім тим, що комісари не повинні отримувати інструкції від будь-якого уряду чи іншого органу, а держави-члени зобов'язані поважати цей принцип. Ще однією гарантією незалежності комісарів є **заборона займатися, перебуваючи на посаді, будь-якою іншою діяльністю** за винагороду чи без неї. Більше того, від них також вимагається поводитися чесно та розсудливо і при розгляді пропозицій щодо призначень чи винагород після закінчення терміну їхнього перебування на посаді.

Передбачена також **колективна відставка усього складу Комісії** (Європарламент подає клопотання про недовіру у зв'язку з діяльністю Комісії).

Особливим у Комісії є статус **Верховного представника**. Його призначення здійснюється **Європейською радою після погодження з головою Комісії**. За аналогічною процедурою Європейська рада може його звільнити. Верховний представник **здіяний у двох інститутах - Комісії і Раді**. Він є одним з **віце-голів Комісії**, де відповідає за обов'язки, покладені на цей інститут, у сфері зовнішніх зносин, координує інші аспекти зовнішньополітичної діяльності Союзу. Він також **головує в Раді у закордонних справах і є уповноваженим Ради у сфері ЄЗППБ і СПБО Союзу** (ст. 18.2, 3 ДЄС).

Основні **функції Комісії** полягають у **просуванні загальних інтересів Союзу і наданні відповідних ініціатив**, спостереженні за реалізацію положень права ЄС під контролем Суду ЄС, **виконанні бюджету і управлінні програмами**, здійсненні **координаційної, виконавчої та управлінської функції, представництві Союзу на міжнародній арені** за виключенням ЄЗППБ, ініціюванні програм Союзу з метою досягнення міжінституційних угод (ст. 17.1 ДЄС).

5. Європейська Рада (Брюссель, Бельгія)

Створена в 1974р. на Паризькому Самміті, Лісабонські договори віднесли Європейську Раду до основних інститутів Союзу і розширили її повноваження.

Договір про ЄвроСоюз підкреслює, що Європейська Рада дає Союзу необхідні імпульси для розвитку та визначає його загальні політичні орієнтири і пріоритети (ст. 15.1).

Склад. До Європейської ради входять керівники держав або урядів держав-членів, голова Європейської Ради та голова Комісії без права голосу. За домовленістю їх можуть супроводжувати по одному міністру і один із членів Комісії. У її роботі бере участь Високий представник Союзу в закордонних справах і політики безпеки (член ЄК).

Голова Європейської Ради обирається **кваліфікованою більшістю** членів цього інституту терміном на **два з половиною роки**. Він керує роботою Європейської Ради, забезпечує координацію співпраці Європейської Ради з головою Комісії, інформує Європарламент про підсумки кожного засідання Європейської Ради. Він також **представляє Союз у міжнародних відносинах з питань ЄЗПБ**.

Більшість постанов Європейської Ради ухвалюється у формі **рішень**. Вони мають обов'язковий характер, проте **не можуть бути законодавчими актами**, ухвалюватись з метою уніфікації чи гармонізації внутрішнього законодавства держав-членів.

Європейська Рада вирішує **організаційні функції**. Вона встановлює **квоти держав-членів** при виборах до Європарламенту (ст. 14.2 ДЄС), визначає **порядок ротації** держав-членів при призначенні членів Комісії (ст. 244 ДФЄС), висуває **кандидатуру на посаду голови Комісії** (ст. 17.7 ДЄС), **призначає Високого представника** Союзу у закордонних справах і питаннях безпеки (ст. 18.1 ДЄС), поширює повноваження Європейської прокуратури на тяжкі злочини транскордонного характеру (ст. 86.4 ДФЄС). Під керівництвом Європейської Ради здійснюється **перегляд положень установчих договорів** (ст. 48 ДЄС). Європейська Рада **визначає критерії вступу до Союзу** (ст. 49 ДЄС), а також орієнтири для **переговорів про вихід з ЄС** (ст. 50.2 ДЄС).

Європейська Рада може вирішувати **суперечки між державами-членами**, пов'язані з небажанням когось з них підтримати рішення, ухвалені кваліфікованою більшістю Ради (ст. 31.2 ДЄС).

6. Суд ЄС (Люксембург)

Суд ЄС це **Суд справедливості, Загальний суд** (з 1988р) і спеціалізовані суди (існував до 2016р.) (ст. 19.1 ДЄС). Між ними існують відносини субординації. Окрім судів вирішенням суперечок в ЄС займаються також Європейська рада та Комісія.

Суд справедливості

Склад: по одному судді від кожної держави-члена та 11 генеральних адвокатів (ст.19 ДЄС). Усі вони призначаються національними урядами держав-членів терміном на **6 років** з правом бути переобраними шляхом угоди між урядами держав-членів після консультацій з комітетом, що визначає придатність кандидатів на ці посади. Вибір здійснюється з-поміж осіб, які забезпечують будь-які гарантії своєї незалежності і мають кваліфікацію для призначення на найвищі судові посади у своїх країнах, або є юристами з визнаною компетенцією. Кожні три роки відбувається часткова заміна суддів і генеральних адвокатів (ст. 253 ДФЄС).

На відміну від суддів обов'язком генеральних адвокатів є підготовка та представлення на судовому засіданні умотивованого висновку у справах, які розглядає Суд, з метою допомогти Суду у виконанні його завдань (ст. 252 ДФЄС).

Судді обирають зі свого складу **голову Суду** терміном на **три роки** з правом на переобрання.

Суд **засідає** у повному складі (пленумом), але може також формувати палати: Велику палату, що складається з 15 суддів, і палати, до яких входить від трьох до п'яти суддів.

У своїй діяльності Суд ЄС виконує **функції** міжнародного, конституційного, частково адміністративного та цивільного суду.

Загальний суд замінив Суд першої інстанції, який був створений у 1989 р. з метою розвантаження Суду ЄС, який не встигав вчасно розглядати велику кількість позовів, що накопичувались роками. Він займався **вирішенням окремих категорій справ із правом апеляції до Суду ЄС з питань права** (ст. 225.1 Договору про заснування ЄС).

Склад: по два судді від кожної держави-члена. Вимоги до кандидатів у судді ті ж, що й у випадку формування складу Суду. Судді також призначаються за спільною згодою урядів держав-членів на шість років із правом бути переобраними повторно.

Як і Суд, Загальний суд може **засідати у повному складі** (пленумом) або створювати **палати** з трьох чи п'яти суддів.

У Загальному суді **немає генеральних адвокатів**, їхні функції можуть виконувати члени-судді при розгляді справи на пленарному засіданні (ст. 49 Протоколу про Статут Суду ЄС).

Загальний суд наділений юрисдикцією розглядати та виносити рішення у судових справах першої інстанції або у справах, які стосуються законності актів, ухвалених інститутами ЄС (ст. 263 ДФЄС), розгляду звернень держав-членів, інститутів ЄС, фізичних чи юридичних осіб про бездіяльність інших інститутів, органів чи установ об'єднання (ст. 265 ДФЄС), вирішення певних категорій спорів, пов'язаних із відшкодуванням збитків у випадку позадоговірної відповідальності Союзу (ст. 268 ДФЄС), спорів за участю службовців ЄвроСоюзу (ст. 270 ДФЄС), надання висновків на основі арбітражного застереження (ст. 272 ДФЄС), за виключенням тих, які передані спеціалізованим судам, та тих, які Статутом про Суд ЄС зарезервовані для Суду.

Рішення, винесені Загальним судом у цих категоріях справ, можуть підлягати апеляції до Суду ЄС на підставі питань права (ст. 256 ДФЄС). Загальний суд має юрисдикцію тільки в межах ДФЄС.

Спеціалізовані суди можуть створюватися при Загальному суді за рішенням Європейського парламенту та Ради для розгляду в першій інстанції певних видів справ у спеціальних сферах. Члени спеціалізованих судів призначаються Радою з осіб, чия незалежність не викликає сумнівів та які мають необхідну компетентність для зайняття судових посад (ст. 257 ДФЄС).

Рішення спеціалізованих судів можуть підлягати апеляції до Загального суду як на підставі питань права, так і з питань факту. У свою чергу винесені у зв'язку з цим рішення Загального суду можуть підлягати перегляду Судом ЄС (ст. 257 ДФЄС). Юрисдикція спеціалізованих судів обмежується ДФЄС, оскільки їхня діяльність пов'язана із Загальним судом.

7. Європейський центральний банк (Франкфурт, Німеччина)

Європейський центральний банк почав діяти у **1998 р.** як один з органів ЄвроСоюзу, який **відповідав за європейську валютну політику**. З набуттям чинності Лісабонськими договорами ЄЦБ отримав статус інституту Союзу. Йому надали додаткові повноваження і наділили правосуб'єктністю.

Європейський центральний банк тісно співпрацює з національними банками держав-членів Союзу. Разом вони утворюють **Європейську систему центральних банків**.

Управління системою покладено на керівні **органи ЄЦБ - Виконавча рада і Правління**.

До **Виконавчої ради** входять члени **Правління і управляючі національними центральними банками держав-членів, грошовою одиницею яких є євро**.

До складу **Правління** входять Голова, Заступник голови та чотири інші члени.

Голову, Заступника голови та інших **членів Виконавчої ради** призначає Європейська Рада, діючи кваліфікованою більшістю, з-поміж осіб, які мають визнаний статус та досвід професійної діяльності в монетарних або банківських питаннях, за рекомендацією Ради після проведення консультацій з Європейським Парламентом та Керівною радою Європейського центрального банку. Їхній строк перебування на посаді становить **вісім років** без права переобрання. Лише громадяни держав-членів можуть бути членами Правління.

8. Рахункова палата (Люксембург)

Рахункова палата була створена у 1975 р. Вона має забезпечувати перевірку рахунків Союзу.

У складі Рахункової палати - **27 членів, які призначаються Радою після консультації з Європарламентом**. Її членами можуть бути особи, які належали у своїх країнах до органів зовнішнього аудиту, або тих, хто має спеціальну кваліфікацію для цієї посади. Термін призначення членів Рахункової палати - **6 років із правом переобрання** на повторний строк.

Члени Рахункової палати обирають зі свого складу **Голову строком на три роки**. Голова може бути обраний повторно.

Основні повноваження Рахункової палати охоплюють: перевірки звітів про всі доходи та видатки ЄС; розгляд звітів про всі доходи та видатки всіх органів ЄС; підготовку щорічних звітів після закінчення кожного фінансового року; підготовку спеціальних звітів щодо певних питань; надання висновків на вимогу інститутів ЄС; допомогу Європарламенту та Раді у здійсненні ними повноважень щодо контролю за виконанням бюджету ЄС (СТ.287ДФЄС). Рахункова палата має право звертатися з позовом до Суду ЄС у разі порушення її повноважень (ст. 263 ДФЄС). Рахункова палата може укласти угоди з ЄЦБ і Комісією щодо доступу до інформації Банку (ст. 127.3 ДФЄС).

9. Дорадчі органи ЄС (Брюссель, Бельгія)

Окрім інститутів, у системі інституційного механізму ЄвроСоюзу задіяна велика кількість допоміжних органів і установ. З-поміж них найбільш впливовими є Економічний і соціальний комітет і Комітет регіонів.

Економічний і соціальний комітет засновано в 1957р., складається з **представників організацій роботодавців, найманих працівників і інших суб'єктів**, які відносяться до громадянського суспільства. Усього в ЕСК може засідати не більше 350 членів. Вони призначаються на 5 років з числа осіб, запропонованих державами-членами.

Свої постанови ЕСК ухвалює після консультації з Комісією (ст. 302 ДФЄС). ЕСК збирається на засідання на запит від Європарламенту, Ради чи Комісії, а також за власною ініціативою.

У випадках, передбачених установчими договорами, Європарламент, Рада чи Комісія консультуються з ЕСК. Останній може готувати висновки за власною ініціативою (ст. 304 ДФЄС).

Комітет обирає свого **Голову та Президію** з-поміж своїх членів строком **на два з половиною роки**. Комітет ухвалює свій Регламент.

Комітет регіонів. Засновано в 1994р. Комітет регіонів представляє в Союзі інтереси регіональних і місцевих спільнот, які мають виборчий мандат в межах політико- територіальних утворень чи несуть відповідальність перед виборчими зборами.

Склад: обрані представники місцевих чи регіональних органів влади. 1 держава - одна делегація.

Структура Комітету регіонів. Комітет регіонів обирає свого Голову та Президію з-поміж своїх членів строком на два з половиною роки. Комітет ухвалює свій Регламент. Комітет скликається Головою на вимогу Європейського Парламенту, Ради або Комісії. Комітет може також проводити засідання за власною ініціативою, 6 засідань на рік.

Функції:

1. Комітет регіонів проводить консультації з Європейським Парламентом, Радою або Комісією, що стосуються транскордонної співпраці, в яких одна з цих установ вважає це за доцільне.

2. Європейський Парламент, Рада або Комісія, якщо вважає це за необхідне, призначають Комітету строк подання висновку, що не може бути меншим за один місяць від дати, коли голова Комітету отримує повідомлення стосовно цього. Після закінчення строку відсутність висновку не перешкоджає здійсненню подальших дій.

3. Комітет регіонів може видати висновок з питання, що зачіпають певні регіональні інтереси, який разом із протоколом засідання направляється Європейському Парламенту, Раді та Комісії.

Тема 3. ПОНЯТТЯ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Мета лекції полягає в дослідженні правової природи та сутності права ЄС, у з'ясуванні природи понять право ЄС, право Європейського Співтовариства, право Європейських співтовариств, дослідженні основних ознак права Європейського Союзу. Виявлення й аналіз системи принципів права ЄС. З'ясування системи права Європейського Союзу. Для досягнення мети в процесі лекції буде:

- а) досліджено правову природу та сутність права ЄС, у з'ясуванні природи понять право ЄС, право Європейського Співтовариства, право Європейських співтовариств;
- б) розглянуто систему принципів права ЄС;
- в) проаналізовано основні функціональні принципи права ЄС.

План

- 1. **Поняття права ЄС**
- 2. **Принципи права ЄС**
- 3. **Дія та застосування права ЄС**
- 4. **Відповідальність за порушення права ЄС**
- 5. **ПЄС і МП**

1. Поняття права ЄС

Право Європейського Союзу можна визначити як особливу правову систему, норми якої регулюють суспільні відносини, які складаються в ході інтеграційних процесів у рамках Європейського Союзу. В цьому визначенні виділяються **три головні ознаки** права Європейського Союзу:

- а) воно є особливою правовою системою, наднаціональним правом;
- б) воно є інтеграційним правом;
- в) його норми складаються в рамках політичної організації ЄС.

Право ЄС суттєво відрізняється й тим, що є **не правовою галуззю, а правовою системою** (яка охоплює правові галузі). Так, у нормативному вимірі як конституційне право виступає так зване «первинне право» ЄС, тобто установчі договори. Отже, **«первинне право» ЄС** - це інтеграційне право, створене **міжнародно-правовими засобами**, а **«вторинне право» ЄС** - це інтеграційне право, створене особливими, **«наднаціональними» засобами**.

Метод права Європейського Союзу. Інтеграційний метод правового регулювання. Метод права ЄС характеризується перш за все не суцільністю, вибірковістю регулювання, яка впливає з принципів «наділення компетенцією» та субсидіарності, а також з диференційованого характеру власне компетенції ЄС (ст. 2 Договору про функціонування Європейського Союзу).

Правове регулювання інтеграційних відносин здійснюється із застосуванням основних та допоміжних методів. Основними виступають метод уніфікації та гармонізації, причому перший відповідає виключній компетенції ЄС, а другий - компетенції ЄС, що є спільною з державами-членами. Поряд з основним у праві ЄС застосовуються допоміжні інтеграційні методи, зокрема координаційний, який базується на відокремленні компетенції ЄС з підтримки, координації та доповнення (п. 5 ст. 2 ДФЄС). До інтеграційного методу належить й диференціація правового регулювання.

Предмет права Європейського Союзу. З точки зору структури, право ЄС можна назвати публічно-приватним. Точніше, публічними та приватними є відносини, які воно

інтегрує. Предметом інтеграційного регулювання виступають відносини за участю владних суб'єктів: між державами, між державами та Союзом, між державами і невладними особами (фізичними, юридичними), між Союзом і невладними особами.

Суб'єкти права Європейського Союзу. До суб'єктів права Європейського Союзу належать учасники інтеграційних відносин, які є носіями прав і обов'язків, що безпосередньо впливають з правопорядку ЄвроСоюзу. **В інтеграційних відносинах, які регулюються правом ЄвроСоюзу, суб'єкти цього права беруть участь або безпосередньо (фізичні та юридичні особи), або через уповноважені ними органи (держави-члени та ЄС).** Отже, суб'єктами права Європейського Союзу є держави-члени, Союз, фізичні й юридичні особи.

2. Принципи права ЄС

Принципи права Європейського Союзу – це основні начала даної правової системи, які визначають зміст правотворчості, правозастосовчої і правоохоронної діяльності як Союзу в цілому, так і держав-членів.

Залежно від сфери дії принципи права Європейського Союзу можуть бути **загальними і спеціальними**. Перші належать до правової системи в цілому, другі – до її окремих підрозділів (галузей, інститутів і т.ін.).

Загальні принципи права ЄС. **Загальні принципи права ЄС можна поділити на три категорії. Перша категорія включає в себе загальні принципи права, притаманні усім або більшості правових систем країн-членів ЄС. До другої категорії загальних принципів права ЄС належать принципи міжнародного права. До третьої - принципи, закріплені в установчих договорах ЄС (принцип пріоритету інтересів ЄС, принцип субсидіарності, пропорційності, заборони дискримінації).**

Спеціальні принципи права Європейського Союзу – це основні засади діяльності Європейського Союзу в конкретних питаннях суспільного і правового життя. Розрізняють два види спеціальних принципів: галузеві і функціональні.

Галузеві принципи права Європейського Союзу діють у рамках **конкретних галузей права Європейського Союзу**. Так, принцип відповідальності забруднювача (забруднювач – платить) закріплений у ст.191 Договору про ЄС (Лісабонська ред.).

Під **функціональними принципами** права Європейського Союзу розуміють основні засади права Європейського Союзу як інтегрованої правової системи, які **визначають її співвідношення з іншими правовими системами держав-членів**.

3. Дія та застосування права ЄС

Принцип верховенства норм Європейського права нерідко обґрунтовують тим фактом, що до числа **основних його джерел належать міжнародні договори, примат міжнародно-правової норми** по відношенню до національної норми держави-сторони договору. Але **не усіх державах національне законодавство передбачає пряме застосування норм міжнародного права і містить спеціальні постанови** щодо їх пріоритету. У зв'язку з цим Суд ЄС встановив, що право Європейського Союзу, **“впливає із автономних джерел права, народжене договором ЄС, не може внаслідок своєї особливої та первинної основи бути оспорене якимось внутрішнім правовим актом без того, щоб не ліквідувати статус права Співтовариства і не поставити під сумнів правову основу самого Співтовариства”**. В даний час принцип верховенства майже **повністю визнається всіма державами-членами ЄС**.

Принцип верховенства права ЄС безпосередньо пов'язаний із **принципами прямого застосування та прямої дії права ЄС**. У законодавстві ЄС не достатньо визначено ці концепції, але юридична доктрина їх формулює та розрізняє. **Прямо застосовуваними** визнаються такі закони ЄС, що діють безпосередньо у правових системах держав-членів, без спеціальної процедури впровадження. Можливість мати «пряму дію» має тільки те законодавство ЄС, яке передбачає права, на які можуть посилатися приватні особи під час розгляду конкретної справи у національних судах. Стаття 288ДФЄС визначає, що прямо застосовуваними є регламенти. **Під прямою дією** у даному випадку прийнято розуміти те, що правові акти ЄС, які мають

обов'язкову силу (до останніх, окрім установчих актів та Хартії основоположних прав ЄС, належать, згідно зі ст. 288 ДФЄС, регламенти, директиви та рішення), мають адресатом усі держави-члени, їх органи, суди, резидентів-юридичних і фізичних осіб. Пряма дія права ЄС означає також, що зазначені **правові акти набувають чинності та породжують права й обов'язки його адресатів безпосередньо, без прийняття відповідного національного акта.**

4. Відповідальність держав-членів перед індивідами за порушення права Європейського Союзу

Право ЄС надає індивідам широкі можливості захисту своїх прав, порушених як державами-членами, так й інститутами ЄС. **Відшкодування збитків при цьому є одним із найбільш ефективних інструментів.** Якщо має місце порушення прав, наданих індивідові правом ЄС, він, відповідно, має можливість стягнути збитки з порушника, яким може бути як держава-член, так й інститут ЄС.

Щодо держав-членів ЄС, найбільш поширеним є інститут відповідальності за порушення права ЄС, що включає принцип **відповідальності за неімплементацію директив та більш широкий принцип відповідальності за будь-які порушення державами-членами установчих договорів ЄС.**

Принцип відповідальності держав-членів за неімплементацію директив

Принцип, який встановлено рішенням Суду ЄС, полягає у тому, що держава-член ЄС, яка вчасно не імплементувала директиву ЄС у національне законодавство, відповідальна перед індивідами, що зазнали шкоди у результаті такої бездіяльності держави.

Принцип відповідальності держав-членів за порушення права Європейського Союзу

Умови відповідальності держави-члена при порушенні права ЄС: норма права ЄС, яку порушено, повинна надавати індивідові (позивачеві) певні суб'єктивні права; порушення має бути достатньо серйозним; має бути прямий причинно-наслідковий зв'язок між порушенням зобов'язання, яке покладено на державу-член ЄС, та шкодою, яку зазнав позивачі.

Відповідальність Європейського Союзу. ЄС є юридичною особою та здатний нести юридичну відповідальність. Стаття 340 ДФЄС розрізняє *договірну* та *позадоговірну* відповідальність ЄС.

Договірна відповідальність може мати місце за наявності контракту між ЄС та індивідом. Частина 1 ст. 340 ДФЄС встановлює правило, згідно з яким умови договірної відповідальності ЄС визначаються національним правом або відповідним контрактом. Такі спори **підсудні відповідним національним судам**. Відповідно до ч. 2 ст. 340 ДФЄС, **позадоговірна** відповідальність ЄС полягає у тому, що ЄС зобов'язується, згідно із загальними принципами права, які поділяються державами-членами, відшкодовувати збитки, заподіяні діями інститутів ЄС або їх службовими особами у зв'язку з виконанням їх службових обов'язків. У таких випадках юрисдикцію щодо таких справ буде мати Суд ЄС.

Судовий перегляд актів інститутів Європейського Союзу

Належність акта до типу, що може бути переглянутий Судом ЄС. До такого типу належать **регламенти, директиви та рішення**. Рекомендації та висновки виключено з кола актів, що розглядаються Судом ЄС. Проте кожного разу, розглядаючи певний акт на його відповідність вимогам установчих договорів ЄС, Суд ЄС має аналізувати не лише форму акта, але і його суть, а також можливі ситуації, коли рекомендацію чи висновок буде перекваліфіковано на прихований регламент, директиву чи рішення та подано на судовий перегляді

Підстави оскарження акта інституту ЄС. Ними виступають такі: а) перевищення повноважень органом чи інститутом ЄС під час прийняття акта; б) порушення істотної процесуальної норми права ЄС; в) акт інституту ЄС порушує норми установчих договорів ЄС або будь-яку іншу норму права ЄС; г) зловживання повноваженнями з боку інституту ЄС. Ці підстави не є взаємовиключними, тобто оскарження може бути здійснено одночасно за кількома підставами.

Додержання процесуальних строків. За ст. 263 ДФЄС позивач повинен подати скаргу протягом **2 місяців** від дати: а) публікації акта ЄС (у випадку регламенту); б) повідомлення про захід (акт) позивача (у випадку рішень); в) дня, коли позивач дізнався про акт (захід) (за відсутністю повідомлення).

Після закінчення цих строків скаргу не може бути подано. За наявністю поважних причин можливе продовження зазначених строків.

Судовий перегляд у випадку бездіяльності інститутів Європейського Союзу за ст. 265 ДФЄС. Перед поданням скарги за ст. 265 ДФЄС треба звернутися до інституту ЄС з вимогою здійснити дію. За такою вимогою інститут ЄС протягом 2 місяців повинен вчинити дію або визначитися зі своєю позицією. Якщо цього не зроблено, позивач може подати скаргу до Суду ЄС протягом наступних 2 місяців.

5. Право Європейського Союзу і міжнародне право

У договорах про ЄС немає відповідних положень, які б свідчили про спробу чітко визначити взаємовідносини між правом ЄвроСоюзу та міжнародним правом подібно до того, як це роблять національні конституції. Але ЄС поважає такий **основний принцип міжнародного права, як *pacta sunt servanda***. Проте міжнародні угоди, які укладаються інститутами ЄвроСоюзу та державами-членами з іншими суб'єктами міжнародного права, **повинні відповідати положенням установчих договорів** про ЄС. Для перевірки такої відповідності інституту Союзу та держави-члени європейських співтовариств можуть звертатися до Суду ЄС. Якщо висновки Суду ЄС протилежні, то така міжнародна угода може набути чинності в праві ЄвроСоюзу тільки після внесення відповідних змін до угоди або перегляду Договору про функціонування ЄС (ст. 218.11). Відповідні процедури з перегляду установчих договорів про ЄС закріплює ст. 48 Договору про ЄвроСоюз. Основними формами імплементації норм міжнародного права у правопорядку ЄвроСоюзу є **інкорпорація та відсилка**.

Тема 4. ДЖЕРЕЛА ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Мета лекції полягає в дослідженні правової природи та суті права ЄС, у з'ясуванні природи понять право ЄС, право Європейського Співтовариства, право Європейських співтовариств, дослідженні основних ознак права Європейського Союзу. Виявлення та аналіз системи принципів права ЄС. З'ясування системи права Європейського Союзу. Для досягнення мети в процесі лекції буде:

- а) визначено поняття первинне, вторинне та третинне право ЄС;
- б) розглянуто та проаналізовано основні первинні джерела права ЄС, що складають конституційну основу функціонування ЄС;
- в) проаналізовано основні установчі документи Європейських Співтовариств;
- г) здійснено аналіз актів вторинного права ЄС, закріплених в установчих актах ЄС.

План:

- 1. Система права ЄС.**
- 2. Первинні джерела права Європейського Союзу.**
- 3. Акти вторинного права ЄС.**

1. Система права ЄС

Внутрішню будову права також прийнято позначати поняттям система – “система права. Система права Європейського Союзу – це впорядкована і структурована сукупність елементів, яка виражається у стійкості різноманітних зв’язків між юридичними нормами і групами норм, що входять до її змісту.

Первинне, вторинне і третинне право дають своєрідний вертикальний зріз правової системи ЄС.

Первинному праву належить провідна роль, воно визначає засади, цілі і форми інтеграції. Вторинне право має похідний характер і створюється на його основі. Воно забезпечує повсякденне функціонування ЄвроСоюзу. Його норми не повинні суперечити первинному праву, а в разі колізії переважну силу мають норми первинного права.

Третинне право доповнює вторинне, діючи в основному у сфері, що знаходиться поза прямим регулюванням інститутів ЄС. Переважно це сфера спеціальних компетенцій.

Джерелами права ЄвроСоюзу є форми фіксації норм, що регулюють відносини інтеграції в рамках цього об’єднання.

Основними джерелами права ЄвроСоюзу є:

Договір про ЄвроСоюз (змінений і доповнений Маастрихтський договір про Європейський Союз 1992 р.);

Договір про функціонування ЄвроСоюзу (змінений і доповнений Римський договір про заснування Європейського

економічного співтовариства 1957 р.); Хартія Європейського Союзу про основні права 2000 р.

міжнародні угоди, укладені під час імплементації положень установчих документів;

цінності;

міжнародні звичаї, що склалися в процесі діяльності ЄвроСоюзу;

міжнародні угоди, укладені компетентними структурами ЄС з іншими суб'єктами міжнародного права;

акти інститутів ЄвроСоюзу зобов'язального характеру у формі регламентів, директив, рішень, конвенцій, актів представників держав-членів, що засідають у Раді ЄвроСоюзу тощо; принципи права;

рішення органів співробітництва зобов'язального характеру, створених на основі міжнародних угод Співтовариства.

Допоміжними джерелами права ЄвроСоюзу є:

акти інститутів ЄвроСоюзу рекомендаційного характеру у формі висновків, рекомендацій, кваліфікованих думок, декларацій тощо;

рекомендаційні акти органів співробітництва, створених у рамках міжнародних договорів між ЄС і третіми країнами; рішення Суду ЄС;

доктрина.

Право Європейського Союзу за своєю структурою поділяється на **первинне та вторинне**.

До **первинного права** Європейського Союзу належать норми міжнародних договорів, які становлять правову основу для функціонування усіх складових елементів, що формують Європейський Союз. Первинне право ЄС створює правові засади для ухвалення законодавчих і інших правових актів Союзу.

Вторинне право Європейського Союзу є більш складною підсистемою норм. До нього відносять норми, які закріплені в актах органів Союзу, а також у міжнародних угодах, що уклали між собою європейські співтовариства та інші суб'єкти міжнародного права.

Вторинне право не повинно суперечити первинному праву, яке є основою правопорядку Європейського Союзу.

Система права ЄС ще постійно змінюється. Але це не означає, що не можна виділити такі її окремі складові, як галузі та інститути. До **галузей права ЄС** належать: сукупність правових норм, які визначають правове становище Союзу; правове регулювання внутрішнього ринку; торговельне та комерційне право; право конкуренції; право охорони навколишнього середовища; право щодо державних замовлень; трудове право; право зовнішніх зносин тощо.

Що стосується **інститутів права Європейського Союзу**, то можна говорити про їхні **два види**. По-перше, це інститути, що є **загальними для всієї системи права ЄС**. До них належать визнання, правонаступництво, відповідальність. Окрім цього, у **кожній з галузей права ЄвроСоюзу** формуються свої інститути. У межах правового регулювання внутрішнього ринку ЄС існують такі інститути, як свобода пересування товарів, вільний рух людей, свобода економічної діяльності і надання послуг, вільний рух капіталів.

2. Первинні джерела права Європейського Союзу

Первинне право Європейського Союзу - це документи основного характеру, які мають вищу юридичну силу у його правовій системі. **Джерела первинного права розробляються й ухвалюються спільно державами-членами й тому є за формою міжнародними договорами.**

Установчими актами, на яких побудований ЄвроСоюз, є:

Римський договір про заснування Європейського співтовариства 1957 р.

Маастрихтський договір про Європейський Союз 1992 р. - зі змінами, внесеними Амстердамськими консолідованими договорами про Європейський Союз та заснування Європейського співтовариства 1997 р. Ніццьким договором про внесення змін та доповнень до Договору про Європейський Союз. Договорів про заснування європейських співтовариств та деяких пов'язаних з ними актів 2001 р. Лісабонськими договорами про Європейський Союз та про функціонування Європейського Союзу 2007 р. Договором про злиття 1965 р.

Договорами про бюджет 1970 та 1975 рр. Єдиним європейським актом 1986 р.. Актами про приєднання: 1972 р. (Велика Британія, Ірландія, Данія), 1979 р. (Греція), 1985 р. (Іспанія, Португалія), 1994 р. (Австрія, Швеція, Фінляндія), 2003 р. (Естонія, Кіпр, Латвія, Литва, Мальта, Польща, Словаччина, Словенія, Угорщина, Чехія), 2005 р. (Болгарія, Румунія), Актом про вихід Великобританії (2020).

Хартія Європейського Союзу про основні права 2000 р. зі змінами, внесеними до неї у 2007 р.

Крім установчих договорів у первинне право Європейського Союзу входять джерела, які містять до них зміни або доповнення, - **додаткове первинне право:**

а) **ревізійні договори**, за допомогою яких вносяться зміни в Договір про Європейський Союз та інші установчі документи.

б) **договори про приєднання**, на підставі яких у Європейський Союз вступають нові держави-члени.

Установчі договори мають **довгостроковий характер**. Римський договір та Маастрихтський договір укладені на необмежений строк (ст. 53 ДЄС, ст. 356 ДФЄС).

Складовою частиною установчих договорів є **протоколи і додатки**. Допоміжні матеріали для тлумачення обох договорів і протоколів становлять декларації.

3. Акти вторинного права ЄС

Вторинне (або похідне) право Європейського Союзу - це документи, які ухвалюються відповідно до його установчих договорів і не повинні їм суперечити.

Право ЄС не встановлює ієрархії постанов інститутів Союзу, ухвалених на основі положень установчих договорів. Згідно зі ст. 288 ДФЄС, для здійснення своєї компетенції інститути Союзу приймають **регламенти, директиви, рішення, рекомендації та висновки**.

Регламенти мають загальне застосування. Вони є **обов'язковими** в усіх своїх елементах і мають **прямо застосовуватися** в усіх державах-членах.

Директиви мають **обов'язкову силу** лише стосовно **результату**, який повинен бути досягнутий кожною державою-членом, якій вони адресовані. При цьому **національні інстанції**

залишають за собою компетенцію щодо вибору форми та засобу здійснення положень директиви. Директиви зобов'язують держави-члени ввести у своє право однакові норми відповідно до вказівок, що закріплені в її тексті. Держави-члени самі вибирають форму акта, за допомогою якого приписи норм, що закріплені у директивах, вводяться у національні правові системи.

Рекомендації та висновки не мають обов'язкової сили. Рекомендації спрямовані на те, щоб спонукати держави, яким вони адресовані, до дій, визначених цими актами. Рекомендації можуть ухвалюватися з метою реалізації приписів установчих документів або актів інститутів ЄС (ст. 292 ДФЄС).

Висновки є викладенням інститутами ЄС точки зору на отриманий запит.

Як правило, у процесі прийняття постанов задіяні **Європарламент, Європейська рада, Рада, Комісія**, а також в окремих випадках, передбачених установчими договорами, - Економічний і Соціальний комітет, Комітет регіонів і Рахункова палата.

Звичайна законодавча процедура полягає в ухваленні регламенту, директиви чи рішення спільно **Європарламентом і Радою на пропозицію від Комісії** (ст. 294 ДФЄС). Ідеться про спільне ухвалення актів Європарламентом та Радою.

Спеціальна законодавча процедура передбачає ухвалення регламенту, директиви чи рішення спільно **Європарламентом за участю Ради або Радою за участю Європарламенту** (ст. 289.2 ДФЄС). Способи ухвалення постанов можуть бути різні і залежати від положень установчих договорів.

ТЕМА 5. ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В ЄВРОСОЮЗІ

Мета лекції полягає в дослідженні правової природи та сутності права прав людини в ЄС, виявленні та аналізі системи джерела права прав людини в ЄС. З'ясування системи прав, свобод та обов'язків людини і громадянина Європейського Союзу та гарантій їх застосування. Для досягнення мети в процесі лекції нами буде:

- а) досліджено правову природу та сутність права прав людини в ЄС;
- б) проаналізовано систему джерел права прав людини в ЄС та її основний акт – Хартію Європейського Союзу про основні права 2000р.;
- б) розглянуто систему прав, свобод та обов'язків людини і громадянина Європейського Союзу;
- в) проаналізовано систему гарантій прав, свобод та обов'язків людини і громадянина Європейського Союзу;
- г) здійснено аналіз громадянства ЄС, як основоположного поняття Хартії ЄС про Основні права 2000р..

План:

- 1. Джерела, які визначають статус особи в ЄС.**
- 2. Хартія ЄС про основні права 2000р.**
- 3. Основні права, свободи та обов'язки людини і громадянина.**
- 4. Громадянство ЄС як правова основа політичних прав і свобод громадян, закріплених у Хартії ЄС про основні права 2000 р.**
- 5. Гарантії прав і свобод людини та громадянина.**

1. Джерела, які визначають статус особи в ЄС

Принцип захисту прав людини основоположним для всього права ЄС та функціонування всіх його органів та організацій, та чітко зафіксований в установчих договорах ЄС (ст. 2 ДЄС). Згідно ст. 6 ДЄС, Союз поважає права, свободи та принципи, встановлені в Хартії основних прав від 7 грудня 2000 року. При цьому ДЄС і ДФЄС не містять юридично закріпленого переліку основних прав людини.

Перші справи, які розглядалися Судом ЄС, засвідчили про небажання суддів надавати перевагу правам людини над правами Співтовариства. З середини 1970-х рр. у рамках ЄС починають приймати писані документи, присвячені захисту прав людини. У 1977 р. було прийнято Спільну декларацію Європейського парламенту, Комісії та Ради міністрів, у якій вони висловлювали своє прагнення дотримуватись і захищати основні права людини так, як вони сформульовані Судом ЄС. У 1989 р. у рамках європейських співтовариств були прийняті два акти про права

людини з рекомендаційною силою: Декларація основних прав і свобод та Хартія Співтовариства про основні соціальні права працівників. Уперше в тексті Маастрихтського договору закріплено принцип поваги прав людини. У ряді прав і свобод, закріплених Маастрихтським договором 1992 р., першорядне значення має, звичайно ж, право на громадянство ЄвроСоюзу - яскравий приклад права першого покоління. Саме це право стало по суті першоосновою для появи і нормативного закріплення цілого ряду інших прав, що традиційно відносять до групи цивільних і політичних.

Категорія економічних, соціальних і культурних прав опинилася у «вигіднішому» положенні у порівнянні з правами першого покоління з погляду їх нормативно-правового закріплення в рамках ЄС. Після тривалих коливань та проміжних заходів Європейська Рада в Кельні у червні 1999 р. прийняла рішення про необхідність розробки проєкту Хартії основних прав Європейського Союзу.

Після ухвалення керівниками держав-членів Хартія була прийнята і урочисто проголошена 7 грудня 2000 р. у Ніцці як спільний правовий акт трьох інститутів Союзу: Європейського парламенту, Ради та Комісії.

З моменту набуття чинності Лісабонським договором установчі договори ЄС містять такі положення стосовно захисту прав людини. У ст. 2 Договору про Європейський Союз закріплений принцип поваги прав людини та основних свобод. Порушення цього принципу інститутами ЄС можуть стати підставою для позовів до Суду ЄС, а якщо аналогічні порушення систематичного та стійкого характеру допускають держави-члени, то до них можуть бути застосовані санкції за рішенням Ради ЄС (ст. 7). Усі держави-кандидати на вступ до ЄС зобов'язані відповідно до ст. 49 ДЄС поважати права людини. Стаття 6 п. 1 визнає права, свободи та принципи, передбачені Хартією основних прав Європейського Союзу від 7 грудня 2000 р., яку прийнято у Страсбурзі 12 грудня 2007 р., яка буде мати деякі юридичні риси як установчі договори. ДФЄС містить норми, які регулюють інститут європейського громадянства. Деякі права особистості містяться і в інших частинах ДФЄС.

2. Хартія ЄС про основні права 2000р.

До причин прийняття Хартії варто віднести, **по-перше**, необхідність забезпечення захисту прав та свобод людини від можливих порушень з боку наддержавних органів самого ЄС.

По-друге, причиною прийняття Хартії ЄС була й необхідність наповнити реальним (комплексним) змістом інститут громадянства ЄС.

По-третє, однією із причин була необхідність однакової реалізації на територіях усіх держав-членів низки прав людини, закріплених у нормах директив відповідних органів ЄС.

По-четверте, необхідність забезпечити однаковий режим особистісних прав людини із режимом прав соціально-економічних.

По-п'яте - потреба у такому документі, котрий сприяв би формуванню у масовій свідомості громадян ЄС, а також інших фізичних осіб, котрі перебувають у сфері юрисдикції цього міждержавного утворення, чіткого уявлення про межі їх допустимої свободи та про межі діяльності інститутів й органів ЄС.

Особлива процедура, придумана для роботи над Хартією. На складання Хартії та названого в наслідок Конвентом, були включені по одному представнику від національних урядів, по два - від національних парламентів, 16 членів Європарламенту та представник ЄК. Пленарні засідання Конвенту були зроблені публічними, слухання - відкритими, матеріали, що виносяться на обговорення - загальнодоступними. Відкритості процесу сприяла участь у Конвенті представників Ради Європи та ЄСПЛ. За ними закріпили статус спостерігачів.

Приєднання до ЄКПЛ. Протягом усіх років існування Європейських Співтовариств та ЄС зв'язок між ними, Радою Європи та ЄКПЛ був дуже тісним. З метою приєднання 4 червня 2010 р. Рада з питань юстиції ЄС надала Європейській комісії мандат на проведення переговорів щодо приєднання до ЄКПЛ від імені ЄС. З боку Ради Європи 26 травня 2009 р. Комітет Міністрів надав спеціальний мандат своєму Керівному комітету для розробки разом з ЄС необхідного правового інструменту в цій сфері. Неформальна робоча група, яка складалася з 14 експертів-представників держав-членів Ради Європи (7 - з держав-членів ЄС та 7 з держав, які до ЄС не входять), була уповноважена

обговорювати та розробити проєкт нормативно-правового акта разом з представниками Європейської Комісії. У 2011 р. у м. Страсбург було затверджено остаточний текст Проєкту Угоди про приєднання Європейського Союзу до Європейської конвенції з прав людини.

4 липня 2013 р. Європейська комісія подала запит до Суду ЄС (згідно зі ст. 218 (11) ДФЄС для отримання висновку Суду стосовно відповідності проєкту Угоди про приєднання положенням установчих договорів (п. 9). В грудні 2014 року Суд ЄС виніс рішення про недоцільність приєднання до ЄКПЛ.

3. Основні права, свободи й обов'язки людини та громадянина.

Головна особливість Хартії - новий, унікальний підхід до систематизації основних прав і свобод особи. На відміну від класичного підходу, основні права особистості систематизовані в Хартії не по сферах їх реалізації (особиста, політична, соціально-економічна), а по цінностях, які вони захищають. Найважливіші серед них зазначені в преамбулі документа: людська гідність, свобода, рівність і солідарність.

Відповідно до цих та інших цінностей побудована структура Хартії:

- глава I «Гідність» (ст. 1-5) закріплює ті права й гарантії, без яких немислиме буття людської особистості: право на людську гідність, право на життя, заборону катувань та ін.;

- глава II «Свободи» (ст. 6-19) покликано забезпечити вільну життєдіяльність людини в усіх сферах суспільних відносин, захистити його від неправомірного втручання публічних влади (у тому числі інститутів Союзу). Це виражається у визнанні за особистістю таких прав, як право на свободу й особисту недоторканність, на повагу приватного й сімейного життя, волі думки, совісті й віросповідання, свободи мистецтва й науки, свободи підприємництва, права приватної власності і т.ін. ;

- глава III «Рівність» (ст. 20-26), назва якої говорить сама за себе, закріплює поряд із принципом рівності положення про визнання й повазі інтересів груп населення, які потребують особливого захисту суспільства (діти, люди похилого віку, інваліди);

- глава IV «Солідарність» (ст. 27-38) містить трудові й соціальні права, покликані забезпечити зниження або усунення класових і інших соціальних протиріч: право працівників підприємства на інформацію й консультації, право на переговори й колективні дії, включаючи страйк, заборону дитячої праці, право на соціальне забезпечення і т.д.;

- глава V «Громадянство» (ст. 39-46) встановлює права й гарантії, надавані в першу чергу громадянам Союзу;

- глава VI «Правосуддя» (ст. 47-50) передбачає кримінально-правові й процесуальні гарантії прав особистості: право на ефективне оскарження й на доступ до неупередженого суду, презумпція невинності й ін.;

- глава VII «Загальні положення» (ст. 51-54) визначає сферу дії й порядок застосування Хартії, її співвідношення з іншими джерелами прав і свобод, у тому числі з ЄКПЛ 1950 р.

У Хартії Європейського Союзу містять також окремі положення, адресатами яких виступають насамперед іноземці:

- громадяни третіх країн, що одержали дозвіл займатися трудовою діяльністю на території держав-членів, мають право на умови праці, аналогічні громадянам Союзу (ст. 15);

- право на притулок (ст. 18);

- заборона колективної висилки, а рівно висилки, виселення або видачі в ті країни, де людей може бути піддано смертній карі, катуванням, іншому нелюдському або принижуючому гідність поводженню й покаранню (ст. 19).

Важливими постулатами Хартії є положення про те, що:

- сфера дії Хартії поширюється лише на зону компетенції та повноважень Європейського Союзу;

- сфера дії Хартії поширюється лише на діяльність інституцій ЄС та держав-членів у тих випадках, коли вони виконують законодавство ЄС;

- дія Хартії обмежується системою винятків, застережень та роз'яснень її положень, які є чинними для індивідуальних держав-членів ЄС (т.зв. змінна геометрія застосування).

Згідно з ДФЄС, положення Хартії вважаються невід'ємною частиною законодавства ЄС. Сама Хартія додається до тексту Договору про ЄС у вигляді декларації.

На відміну від основних прав, інститут основних обов'язків людини й громадянина на рівні Європейського Союзу не одержав серйозного розвитку, хоча деякі його елементи вже почали складатися.

У Хартії одержали закріплення обов'язки: обов'язок поважати й захищати людську гідність інших людей; обов'язок враховувати думку дитини «з урахуванням її віку й зрілості», що поширюється, у першу чергу, на батьків; одержання безкоштовної обов'язкової освіти, що у рівній мірі виступає як право і як обов'язок особистості. У формі норми-принципу починає формуватися обов'язок захисту й поліпшення якості навколишнього середовища. Найбільш загальний обов'язок негативного характеру (заборона) впливає з норми ст. 54 Хартії «Заборона зловживання правом». Прочитуємо її повністю:

4. Громадянство ЄС як правова основа політичних прав і свобод громадян, закріплених у Хартії ЄС про основні права 2000 р.

Інститут Союзного громадянства уведений Маастрихтським договором про Європейський Союз 1992 р. Громадянство Європейського Союзу - стійкий правовий зв'язок між громадянами держав-членів (національними громадянами) і Союзом у цілому. Відповідно до ДЄС, «Громадянство Союзу» союзними громадянами визнаються громадяни всіх держав-членів, разом узятих. Громадянство Союзу доповнює національне громадянство й не підмінює його.

Дані права в цей час закріплені в ДФЄС і відтворені в Хартії Європейського Союзу про основні права (глава V «Громадянство»):

- свобода пересування й проживання на всій території Союзу;
- виборчі права: право громадянина Союзу обирати й балотуватися кандидатом у Європарламент і муніципальні органи на території будь-якої держави-члена, де він проживає;
- право на консульський захист: у третіх державах, тобто в країнах, що не входять у Союз, громадянин може звертатися за захистом своїх прав і інтересів у дипломатичне й консульське

представництво будь-якої держави-члена, якщо там відсутнє представництво його рідної держави;

- право петицій у Європейський парламент;
- право на подачу скарг Європейському омбудсманові;
- право направляти письмові звернення інститутам і органам Союзу й одержувати відповідь на кожному з офіційних мов Союзу за своїм вибором;
- право на доступ до документів Європейського парламенту, Ради Європейського Союзу і Європейської комісії.

5. Гарантії прав і свобод людини та громадянина.

Гарантії - засоби захисту прав від порушень, процедури поновлення порушених прав і порядок відшкодування завданої шкоди. Гарантії прийнято поділяти на загальні (поширюються на будь-які права і свободи) і спеціальні (стосуються окремих прав і свобод). Система загальних гарантій містить: а) інституційні гарантії, пов'язані з функціонуванням органів, діяльність яких спрямована на охорону і захист порушених прав; б) процесуальні гарантії, які реалізуються при здійсненні правосуддя, передусім у межах кримінального процесу; в) матеріальні гарантії у вигляді права особи на компенсацію збитків, спричинених порушенням її прав.

ТЕМА 6 ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС

Мета лекції полягає в дослідженні правової природи та сутності права Внутрішнього ринку ЄС. Виявлення й аналіз системи принципів Внутрішнього ринку ЄС. З'ясування системи принципів права Внутрішнього ринку Європейського Союзу. Для досягнення мети у процесі лекції буде:

- а) досліджено правову природу та сутність поняття Внутрішнього ринку ЄС;
- б) розглянуто систему принципів права Внутрішнього ринку ЄС;
- в) проаналізовано зміст принципу вільного руху осіб у рамках Внутрішнього ринку ЄС;
- г) розкрито зміст принципу вільного руху товарів у рамках Внутрішнього ринку ЄС;

- д) проаналізовано зміст принципу вільного руху капіталів і платежів у рамках Внутрішнього ринку ЄС;
- є) проаналізовано зміст принципу вільного руху послуг у рамках Внутрішнього ринку ЄС.

План:

- 1. Основи правового регулювання Внутрішнього ринку ЄС**
- 2. Вільний рух товарів**
- 3. Свобода пересування осіб**
- 4. Свобода надання послуг**
- 5. Вільний рух капіталів і платежів**

1. Основи правового регулювання Внутрішнього ринку ЄС

Внутрішній ринок ЄС функціонує завдяки таким елементам:

- а) внутрішній ринок, що характеризується скасуванням між державами-членами ЄС будь-яких перешкод вільному руху товарів, пересуванню осіб, послуг та капіталу;
- б) система справедливої конкуренції між державами-членами ЄС;
- в) спільна торговельна політика ЄС.

Основними компонентами внутрішнього (єдиного) ринку є чотири свободи:

1. свобода переміщення товарів;
2. свобода переміщення осіб
3. свобода переміщення (надання) послуг;
4. свобода переміщення капіталу.

Крім того, цілий ряд учених виділяють ще дві свободи Внутрішнього ринку ЄС - свобода переміщення платежів, яка безпосередньо згадується у Договорі про ЄС та тісно пов'язана зі свободою переміщення капіталів, і свобода переміщення інформації як сукупність положень Договору про ЄС і нормативних актів ЄС, що регулюють питання авторського і патентного права.

Інституції Європейського Союзу створили ринок товарів ЄС, вільний від бар'єрів. Він ґрунтується на:

а) усуненні митних зборів, кількісних обмежень та інших подібних заходах;

б) заходах, спрямованих на забезпечення того, щоб непряме оподаткування не перешкоджало торгівлі всередині ЄС;

в) позитивному законодавстві, впровадженому відповідно до Програми створення **єдиного європейського ринку**, а також

спрямованому на усунення перешкод торгівлі за допомогою гармонізації стандартів.

Створення внутрішнього ринку було передбачено Єдиним європейським актом 1987 р. Заходи зі створення внутрішнього ринку включали ліквідацію фіскальних, фізичних та технічних бар'єрів на шляху вільного руху товарів, осіб, послуг і капіталів. Важливим інструментом запровадження внутрішнього ринку стала гармонізація законодавства держав-членів із правом ЄвроСоюзу.

Лісабонські договори дають визначення поняття внутрішнього ринку. Згідно зі ст. 26.2 ДФЄС, внутрішній ринок складає територія без внутрішніх кордонів, на якій гарантується вільний рух осіб, капіталів, товарів і послуг.

Окрім поняття внутрішнього ринку (ст. 14.2), яке перейшло без змін до Лісабонського договору. Амстердамський договір про заснування Європейського співтовариства використовував поняття Спільного ринку (ст. 2). Однак він не давав визначення цього поняття. Воно з'явилося у результаті практики Суду ЄС.

Лісабонський договір про функціонування Європейського Союзу скасував термін «спільний ринок» і змінив його на термін «внутрішній ринок». У доктрині права ЄС як синонім до терміна «внутрішній ринок» застосовується також термін «єдиний ринок».

2. Вільний рух товарів

Свобода вільного руху товарів у ЄС передбачає:

1. заснування митного Союзу (ст. 28 (1) ДФЄС) та включає заборону запровадження між державами-членами ЄС мита (як на імпорт, так і на експорт) та інших зборів, що мають подібний (еквівалентний) ефект (ст. 30 ДФЄС), і прийняття спільного митного тарифу щодо інших країн;

2. усунення дискримінаційного оподаткування товарів, що були випущені в інших державах-членах ЄС (ст. 110 ДФЄС);

3. скасування кількісних обмежень у торгівлі між державами-членами та всіх інших заходів, що мають еквівалентний ефект (ст. 34 ДФЄС).

Отже, ст.ст. 30, 110 ДФЄС стосуються заборони фіскальних, а ст. 34 ДФЄС - нефіскальних перешкод у торгівлі між державами-членами ЄС. Варто пам'ятати, що ст. 36 ДФЄС передбачає деякі можливі виняткові підстави, які дозволяють

державам-членам вживати обмежувальних заходів нефіскального характеру, заборонених ст. 34 ДФЄС. Водночас таких виняткових підстав для запровадження державами-членами фіскальних перешкод (мита та зборів), заборонених ст.ст. 30, 110 ДФЄС, не передбачено.

Заборона дискримінаційного оподаткування

Жодна держава-член не має права обкладати продукцію іншої держави-члена будь-якими внутрішніми податками, які б сприяли непрямому захисту інших продуктів. Ця заборона стосується імпортованих товарів, що конкурують з національними. Держави-члени мають певну свободу щодо встановлення власних податків для кожного продукту, за умови, що немає дискримінації продукту, який походить з іншої держави-члена, або непрямого захисту національного продукту. Це означає, що держави-члени можуть встановлювати диференційоване оподаткування щодо національних та іноземних товарів за об'єктивним критерієм, наприклад, характер товару, умови його виробництва. Але держави-члени не можуть застосовувати диференційоване оподаткування за походженням товару.

Держави-члени, незважаючи на заборону, можуть установлювати обмеження на імпорт і експорт, якщо це виправдано міркуваннями:

- 1) захисту суспільної моралі, публічного порядку та державної безпеки;
- 2) захисту здоров'я та життя людей, тварин чи рослин;
- 3) захисту національних багатств, які мають художню, історичну чи археологічну цінність;
- 4) захисту промислової та комерційної власності.

3. Свобода пересування осіб

Стаття 8 ДЄС передбачає скасування між державами-членами будь-якої нерівності, у тому числі у вільному пересуванні осіб, у межах ЄС. Подібно до вільного руху товарів, свобода пересування осіб допускає винятки на підставі захисту публічного порядку та громадського здоров'я.

Норми ДФЄС, що стосуються вільного пересування осіб, є нормами прямої дії, причому вони можуть мати як вертикальну, так і горизонтальну пряму дію.

Положення ДФЄС щодо вільного пересування осіб, на відміну від норм, що регулюють вільний рух товарів, стосуються лише деяких категорій осіб. По-перше, ці особи повинні мати громадянство ЄС, тобто громадянство будь-якої з держав-членів ЄС. По-друге, громадяни ЄС користуються вільним пересуванням з метою проживання на території іншої держави-члена та здійснення економічної діяльності на території ЄС як: працівник; підприємець; особа, яка надає чи отримує послуги.

Свобода переміщення осіб складається із декількох блоків правових норм:

1. норми, що регулюють свободу пересування непрацюючих громадян ЄС з метою проживання;

2. норми, що регулюють свободу пересування працівників, а також членів їх сімей;

3. норми, що регулюють свободу пересування працівників і інших осіб, що не є громадянами ЄС;

4. Шенгенська угода і її право;

5. норми, що регулюють свободу установ – свобода пересування для юридичних осіб і осіб, що займаються підприємницькою діяльністю.

Свобода ділового заснування, розуміється, як «право самостійної діяльності, а також створення суб'єктів підприємницької діяльності й управління ними, зокрема створення компаній і фірму тому значенні, яке визначено ст. 54 (2) ДФЄС, на умовах, встановлених законодавством держави-члена, де таке право існує для її власних громадян...»

Отже, свобода ділового заснування на Внутрішньому ринку ЄС складається з 2 елементів:

1. право самостійної економічної діяльності громадян ЄС у будь-якій державі-члені ЄС, іншій ніж держава-член, звідки цей громадянин походить;

2. право на створення й управління суб'єктами підприємницької діяльності в державах-членах відповідно до умов, установлених законодавством держави-члена ЄС для власних фізичних та юридичних осіб.

Свобода ділового заснування компаній у Європейському Союзі

Свобода ділового заснування компаній у ЄС має деякі

особливості правового регулювання в законодавстві Союзу. Законодавство ЄС про компанії не є єдиним в усіх державах-членах ЄС, а тільки гармонізовано в окремих сферах, що лише полегшує реалізацію свободи ділового заснування компаній на території ЄС.

4. Свобода надання послуг

Відповідно до ст. 49 ДФЄС свобода ділового заснування дозволяє здійснювати економічну діяльність у певному фіксованому місці на території ЄС упродовж невизначеного строку. Свобода надання послуг, згідно зі ст. 56 ДФЄС, дозволяє здійснювати економічну діяльність на тимчасовій основі в тій державі-члені ЄС, де суб'єкт підприємницької діяльності, який надає послуги, або особа, яка отримує послуги, не мають місця ділового заснування. ДФЄС забороняє національні обмеження щодо надання й отримання послуг громадянами ЄС.

Під «послугами» розуміються послуги, що звичайно надаються за винагороду, якщо вони не регулюються положеннями щодо вільного руху товарів, капіталів і пересування осіб.

5. Вільний рух капіталів і платежів

Під «капіталом» прийнято розуміти грошові кошти (як національну так і іноземну валюту), цінні папери, вироби з дорогоцінних металів. Водночас право ЄС відрізняє рух капіталів і рух грошових коштів. Суд ЄС зазначив, що рух капіталу - це всі фінансові операції (трансакції), пов'язані, в першу чергу, з інвестуванням коштів, на відміну від платежів, що є відшкодуванням за надані послуги, виконані роботи або поставлені товари (тобто у зв'язку з виконанням зобов'язань сторони за раніше укладеними договорами).

ТЕМА 7. БЮДЖЕТНЕ ПРАВО ЄС

Мета лекції полягає в дослідженні правової природи та суті бюджету ЄС, у з'ясуванні природи поняття власні кошти ЄС. Виявлення й аналіз системи принципів бюджетного права ЄС. З'ясування структури та порядку прийняття та виконання бюджету Європейського Союзу. Для досягнення мети у процесі лекції буде:

- а) досліджено правової природи та суті бюджету ЄС;
- б) розглянуто систему принципів бюджетного права ЄС;
- в) проаналізовано доходи та видатки бюджету ЄС;
- г) здійснено аналіз поняття власні кошти ЄС;
- д) проаналізовано бюджетний процес у ЄС.

План:

- 1. Правова природа бюджету та джерела бюджетного права**
- 2. Структура бюджету Європейського Союзу**
- 3. Принципи бюджетного права ЄС**
- 4. Порядок прийняття бюджету: бюджетний процес**

1. Правова природа бюджету і джерела бюджетного права

Підписані в 1950-х рр. договори про заснування європейських співтовариств визначили принципи дії бюджетних механізмів Співтовариств, які практично без змін проіснували до 1970 р. Вони передбачали окремий бюджет для кожного зі Співтовариств, з якого фінансувалися адміністративні й операційні витрати. Поява єдиного бюджету ЄС пов'язана з підписанням Договору про злиття в 1965 р. За цим договором до єдиного бюджету ЄЕС було включено адміністративні бюджети ЄОВС і Євратому. Процес об'єднання бюджетних інструментів було завершено до початку 1970 р. З початку свого заснування ЄЕС та Євратом здійснювали свою діяльність переважно за рахунок внесків держав-членів. Такий механізм фінансування притаманний всім традиційним міжнародним організаціям. Розмір внеску був пропорційний питомій вазі країни в загальному обсязі ВВП Співтовариства.

Рішучий крок назустріч фінансовій незалежності європейських співтовариств було зроблено 21 квітня 1970 р., коли Рада ухвалила Рішення № 70/243 про створення системи власних ресурсів (сьогодні втратив чинність), яке виділило ЄЕС з решти міжнародних організацій, діяльність яких залежить від відрахувань країн-членів. Відповідно до зазначеного рішення основою для незалежної системи фінансування діяльності Співтовариства стали сільськогосподарські і митні збори (так звані традиційні власні ресурси), а також відрахування від

ПДВ, що збирається в країнах-членах (першопочатковий розмір відрахувань становив 1 % від суми зібраного в державі ПДВ, згодом цю ставку було переглянуто, і відповідно до Рішення Ради від 7 травня 1985 р. 85/257, що набуло чинності з 1 січня 1986 р., вона становила 1,4 %).

У подальшому правове регулювання системи власних ресурсів зазнавало неодноразових змін, оскільки розвиток інтеграції в об'єднанні вимагав дедалі більших фінансових коштів. У лютому 1987 р. реформування фінансової системи Співтовариства, які отримали назву «Пакет Делора-1», 29 червня 1988 р. у Брюсселі між Комісією, Радою і Європарламентом було укладено **Міжінституційну угоду про бюджетну дисципліну** і вдосконалення бюджетного процесу. Угода передбачала такі напрями реформи фінансової системи Співтовариств: 1) забезпечення контролю над витратами Співтовариств з метою суворого дотримання бюджетної дисципліни; 2) введення додаткового (**четвертого**) джерела фінансування діяльності Співтовариств – відрахувань держав-членів до бюджету Співтовариств на основі певної відсоткової ставки (не більше 1,335) від величини їхнього валового національного продукту (ВНП). Таке четверте джерело, по суті, є зміненою формою існуючих раніше внесків держав-членів (Регламент Ради ЄЕС та Євроатому № 1553/89 Про порядок збору власних ресурсів, нарахованих з ВНП); 3) забезпечення відповідності відрахувань держав-членів до бюджету Співтовариств реальним фінансовим можливостям цих держав.

На початку 1992 р. Комісія запропонувала новий проєкт середньострокової фінансової програми на 1993-1999 рр., який отримав назву «Пакет Делора-ІІ». У липні 1997 р. Комісія опублікувала документ «Програма 2000: рух до сильнішого і ширшого Союзу», що була схвалена на засіданні Європейської Ради в Берліні 24-25 березня 1999 р.

Правове регулювання бюджетних відносин в ЄвроСоюзі спирається на комплекс нормативних актів первинного і вторинного права ЄС, різних за правовою природою і юридичною силою. Основоположну роль серед **актів**

первинного права відіграють установчі документи ЄС у частині, що регулює порядок фінансування діяльності ЄвроСоюзу. Після набрання чинності Лісабонським договором правові засади системи власних ресурсів і всього бюджетного права ЄС містяться в Розділі II «Фінансові положення» ч. 6ДФЄС. Окреме місце в розділі займає ст. 310, що фіксує бюджетні і фінансові принципи ЄС. Решта шість глав розділу спрямовані на їхню конкретизацію.

До джерел первинного права, що також містять норми, які регулюють бюджетні відносини, належать і фінансові положення, наведені в договорах про вступ до ЄвроСоюзу нових членів.

Серед **актів вторинного права**, спрямованих на виконання положень установчих документів, особливу роль у бюджетному регулюванні відіграють:

1. Уже згадані рішення Ради про власні ресурси (останнє Рішення Ради від 26.05. 2014р. № 2014/335).

2. Регламент 26.05.2014р. №608 Про заходи щодо запровадження власних ресурсів.

3. Регламент ЄС 1308/2013 Про створення спільної організації ринків с\г продукції.

4. Регламент Ради ЄС №609/2014 Про методи, процедури надання власних ресурсів, ... ПДВ та ВВП

5. бюджетні угоди між інститутами ЄС (остання Міжінституційна угода про бюджетну дисципліну, співробітництво у сфері фінансів і належне бюджетне управління від 2 грудня 2013 р.,)

6. багаторічний фінансовий рамковий план МАFF (регламент Ради № 1311/2013 закріпив багаторічний фінансовий рамковий план на 2014- 2020 рр. в ред. 2017р.).

7. А також прийняті відповідно до вимог установчого договору Фінансові регламенти, що визначають порядок формування, розподілу і витрат бюджетних коштів (останній Фінансовий регламент Парламенту та Ради від 25 жовтня 2012 р. № 966/2012 замінив чинний доти Фінансовий регламент від 25 червня 2002 р. 1605/2002).

2. Структура бюджету ЄС

Щорічний бюджет Союзу ухвалюють Європейський парламент і Рада відповідно до порядку, визначеного в ст. 314 ДФЄС. Багаторічний фінансовий рамковий план і щорічний бюджет складаються в євро (ст. 320 ДФЄС).

Глава 1 «Власні ресурси Союзу» ч. 6 ДФЄС передбачає, що бюджет Союзу повністю фінансується за рахунок власних ресурсів (ст. 311 ДФЄС):

Мито, доплати, додаткові чи компенсаційні внески, внески чи додаткові виплати, **митні збори на основі єдиного митного тарифу** або інші збори, визначені інститутами ЄС стосовно торгівлі з третіми країнами, митні збори на товари, визначені Договором про заснування ЄОВС, чий строк дії завершено, та інші збори, що передбачені в рамках спільної організації ринку цукру.

Надходження від застосування єдиної чинної для всіх держав-членів ставки (визначена наразі ставка становить 0,30 %) до обсягів **ПДВ**, що стягується на основі гармонізованої бази оподаткування, визначеної відповідно до норм ЄС.

Надходження від застосування відсоткової ставки (визначеної в рамках бюджетної процедури залежно від інших надходжень) до обсягу **ВНП** кожної держави-члена ЄС встановлює Комісія ЄС під час розробки бюджету на більше 1,2 відсотки).

Додаткові доходи Союзу формуються за рахунок надходжень, що не належать до наведених вище категорій. Це, зокрема, надходження до бюджету від оподаткування заробітної плати співробітників органів ЄС, надходження від фінансових санкцій, що застосовуються Радою і Комісією до держав-учасниць Союзу, тощо (близько 5 % бюджету).

Видатки бюджету ЄвроСоюзу також регулюються установчим договором. Положеннями ст. 310 ДФЄС передбачається, що видатки бюджету санкціонуються на весь фінансовий рік згідно зі спеціальним регламентом, що приймається відповідно до ст. 322 ДФЄС.

Правові засади середньострокового (на період не менше 5 років) бюджетного планування ЄС передбачені в ст. 312 ДФЄС. Згідно зі ст. **312 ДФЄС**, відповідно до положень

останньої Рада, яка діє згідно зі **спеціальною законодавчою процедурою, ухвалює регламент, що затверджує багаторічний фінансовий рамковий план**. Рада діє одногolosно після схвалення Європейського парламенту, який виносить своє рішення більшістю членів, що входять до його складу. Передбачається, що Європейська Рада може одногolosно ухвалити рішення, яке надає повноваження Раді діяти кваліфікованою більшістю при ухваленні такого регламенту. Протягом процедури, яка веде до ухвалення фінансового рамкового плану, Європейський парламент, Рада і Комісія вживають усіх необхідних заходів для полегшення його ухвалення (п. 5. ст. 312 ДФЄЄ).

3. Принципи бюджетного права ЄС

Серед принципів формування бюджету ЄС виділяють такі:

- принцип бюджетної єдності і достовірності, що передбачає об'єднання всіх доходів і видатків Союзу в єдиному документі;
- принцип універсальності, що полягає в забезпеченні сукупного покриття всіх витрат Союзу і неприпустимості використання окремих джерел доходу для цільового фінансування наперед визначених витратних статей;
- принцип щорічності, відповідно до якого бюджет приймається на один рік (виконання бюджету триває з 1 січня до 31 грудня) та повинен враховувати програми дій, передбачені на декілька років;
- принцип збалансованості (бюджетної рівноваги), що передбачає відповідність сукупних витратних статей сукупним доходним статтям;
- принцип специфікації (конкретизованості) витрат, що визначає горизонтальну і вертикальну структуру побудови бюджету. Бюджетна номенклатура дозволяє групувати витрати за розділами, главами, статтями та пунктами. При цьому витрати на спеціальні цілі не можуть бути використані з іншою метою;
- принцип дотримання бюджетної дисципліни, що передбачає чіткий розподіл бюджетних функцій між інститутами ЄС;

- принцип єдиної одиниці обчислення, згідно з яким євро є єдиною одиницею обчислення для всіх операцій, пов'язаних з бюджетом;

- принцип прозорості, спрямований на забезпечення публічності інформації про бюджетні процеси.

Наведеним бюджетним принципам повинні відповідати усі положення, що стосуються реалізації доходів і витрат з бюджету, викладені в основних законодавчих актах ЄС.

4. Порядок прийняття бюджету: бюджетний процес

Процедура розробки і затвердження бюджету ЄС достатньо складна і багатоступінчаста. Порядок ухвалення бюджету докладно регулюється ст. 314 ДФЄС. Процес розробки і ухвалення бюджету може складатися з п'яти етапів, що включають розробку попереднього проєкту бюджету Комісією і затвердження в чотири читання: два в Раді і два - в Парламенті. Під час завершення процедури, передбаченої у ст. 314, Голова Європарламенту констатує факт остаточного схвалення бюджету.

1. Комісія розробляє попередній проєкт бюджету шляхом узагальнення попередніх кошторисів доходів і витрат інститутів ЄС, які надаються до 1 липня року, що передуює року виконання бюджету. Не пізніше 1 вересня Комісія передає попередній проєкт бюджету на розгляд Ради.

2. Рада ухвалює свою позицію щодо проєкту бюджету і передає її Європарламенту не пізніше 1 жовтня року, що передуює року виконання бюджету. Рада детально інформує Європарламент про причини, які спонукали її ухвалити свою позицію.

3. Відповідно до положень п. 4 ст. 314 ДФЄС протягом сорока двох днів після такої передачі Європарламент може схвалити позицію Ради чи не винести жодного рішення - у таких випадках бюджет вважається ухваленим або повинен на підставі рішення, ухваленого більшістю його членів, схвалити поправки та передати проєкт бюджету разом із цими поправками Раді та Комісії. З метою узгодження позицій Ради та Європарламенту щодо проєкту бюджету може скликатись узгоджувальний комітет із представників цих інститутів.

4. Узгоджувальний комітет має своїм завданням протягом двадцяти одного дня після свого скликання, керуючись позиціями Європарламенту і Ради, досягти згоди щодо спільного проєкту кваліфікованою більшістю членів Ради чи їхніх представників і більшістю членів, що представляють Європарламент. Комісія бере участь у роботі узгоджувального комітету і виступає з будь-якими необхідними ініціативами з метою сприяння зближенню позицій Європарламенту і Ради. З моменту досягнення згоди щодо спільного проєкту в рамках узгоджувального комітету Європарламент і Рада мають чотирнадцять днів для схвалення спільного проєкту. Якщо протягом двадцяти денного терміну узгоджувальний комітет не дійде згоди щодо спільного проєкту. Комісія представляє новий проєкт бюджету.

У разі, якщо на початок фінансового року бюджет не був остаточно прийнятий, відповідно до положень ст. 315ДФЄЄ сума, еквівалентна не більш ніж одній дванадцятій бюджетних асигнувань на попередній фінансовий рік, може витратитися щомісяця за будь-якою статтею чи іншим розділом бюджету згідно з положеннями фінансового регламенту.

Відповідно до ст. 317ДФЄЄ Комісія виконує бюджет. Комісія щорічно направляє Раді і Парламенту звіти про виконання бюджету в попередньому фінансовому році та подає їм фінансову декларацію про активи і пасиви Союзу. **Поточний контроль за витрачанням бюджетних засобів здійснюється Рахунковою палатою.** На підставі річного звіту Рахункової палати Парламент затверджує звіт Комісії про виконання бюджету.

У 1999 р. розпочав свою діяльність спеціальний незалежний орган, членів якого призначають Парламент, Рада і Комісія, створений, щоб розслідувати справи, пов'язані з фінансовими інтересами об'єднання, - Європейське управління з питань запобігання зловживанням та шахрайству (далі - OLAF) ([URL:https://ec.europa.eu/anti-fraud/home_en](https://ec.europa.eu/anti-fraud/home_en)). У 2020р. європрокуратура почала відповідати за боротьбу із серйозними транскордонними злочинами, включаючи шахрайство, корупцію та шахрайство з ВВП, які впливають на бюджет.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1

Європейський Союз: поняття, природа та історія становлення

1. Європейський Союз: міжнародна організація, державне утворення, наднаціональне утворення?
2. Характерні ознаки Європейського Союзу
3. Членство в Європейському Союзі
4. Історичні передумови утворення Європейського Союзу
5. Історія становлення та сучасний етап в історії Європейського Союзу

Питання для самостійної роботи:

1. Поняття Євросони
2. Екю - європейська грошова одиниця, попередниця євро
3. «Європейська двомовність»
4. Територія ЄС та юрисдикція ЄС: заморські країни, посилена співпраця
5. Кандидатство на вступ до ЄС
6. Великобританія та ЄС: історія вступу та Brexit
7. Основні етапи розширення складу ЄС
8. Основні положення Лісабонської реформи
9. Щодо юридичної природи ЄС існує кілька точок зору: міжнародна організація регіонального характеру, конфедерація і т.д. Яка Ваша точка зору на дане питання? Чи суперечить наднаціональний характер ЄС міжнародному праву?
10. Які держави можуть стати членами ЄС і Співтовариств?
11. Особливості прийняття нових держав до складу ЄС і Співтовариств. Якими нормативними актами регулюється дане питання?
12. Сутність поняття "територія Європейського Союзу", його співвідношення з поняттям "державна територія".
13. Компетенція, сфери діяльності й повноваження ЄС.
14. Порівняйте повноваження інститутів ЄС і аналогічних органів будь-якої міжнародної організації (наприклад, ООН, ОБСЄ, Рада Європи та ін.).

15. Порівняйте статус Європейського парламенту й національного парламенту.

16. Інститут громадянства ЄС. Чим він відрізняється від інституту національного громадянства?

Завдання 1

Напишіть по 4 (не більше) найбільш характерні ознаки кожного етапу європейської інтеграції (на власний розсуд) та роки етапу у запропонованій таблиці:

Етапи європейської інтеграції	Характерні ознаки	Роки
План Шумана		
Римський договір про ЄЕС		
Єдиний європейський акт		
Маастрихтський договір 1992 року і створення ЄС		
Лісабонський договір про реформу		

Завдання 2

А. Визначте послідовність етапів економічної інтеграції в ЄС:

- спільний ринок;
- валютно-економічний Союз;
- зона вільної торгівлі;
- митний Союз;
- внутрішній (єдиний) ринок.

Б. З якими етапами інтеграції пов'язані ці дати: 1968, 1957, 1992, 2002?

Література:

1. Європейське право: Право Європейського Союзу: підручн. У трьох кн.. / за заг. ред. В.І. Муравйова. – К.: Ін Юре, 2015. - Кн.. перша. Інституційне право Європейського Союзу / В.І. Муравйов, О.М. Шпакович, О.М. Лисенко, О.В. Святун. - К.: Ін Юре, 2015. – 312 с.
2. Європейський Союз: інституційно-правові основи та функціонування: навч.-метод. посіб. / І.А. Грицяк, О.Ю. Оржель, М.Є. Чулаєвська та ін.; за заг. ред. І. А. Грицяка. - К.: НАДУ, 2009. - 188 с.
3. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права: Навчальний посібник. / Упорядник – Ін-т європ. політики, Берлін. За наук. ред. В. П'ятницького. – Заповіт. – 368 с.
4. Європейський Союз: Консолідовані договори. / Пер. Ю. Петруся. За наук. ред. В. Муравйова. – К.: Port - Royal, 1999. – 206 с.
5. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека. 2е издание / под ред. Энтина Л.М. - М.: Норма. - 2007. – 189 с.
6. Кашкин С.Ю., Четвериков А.О., Калиниченко П.А. и др. Право Европейского Союза: учебное пособие (отв. ред. С.Ю. Кашкин). - 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Проспект, 2011 г. – 274 с. Копійка В.В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посібник / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко; за ред. Л.В. Губерського. - К.: Знання, 2009. - 751 с.
7. Луць Л.А. Механнізм взаємодії джерел європейського права/ Л.А. Луць // Порівняльно-правові дослідження. – 2007. - № 1-2. – С. 107-113.
8. Матвеевский Ю.А. Европейская интеграция в исторической ретроспективе / Ю.А. Матвеевский. - М.: МГИМО (У), 2011. - 288 с.
9. Право Європейського Союзу: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Петрова. - 2е вид. - К.: Істина, 2009. – 376 с.
10. Право Європейського Союзу: підручн./ за ред. Вишнякова. – Одеса: Фенікс, 2013. – 883 с.
11. Право Европейского Союза.: Учебник// Под. ред. С.Ю. Кашкина. – М.: Проспект, 2009. – 304 с.
12. Право Європейського Союзу: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Петрова. - 2е вид. - К.: Істина, 2011. – 376 с.
13. Catherine Barnard, Steve Peers European Union Law. - Oxford University Press, 2014 p. – 928 p.

Тема 2

Інституційна структура Європейського Союзу

1. Загальні принципи побудови та функціонування інституційної структури ЄС
2. Основні інституції ЄС
 - Європейський Парламент
 - Європейська Рада
 - Рада ЄС
 - Європейська Комісія (ЕК)
3. Судова система ЄС
4. Основні фінансові інституції ЄС
 - Європейський центральний банк
 - Рахункова палата
5. Дорадчі органи ЄС

Кейс-стаді:

1. На основі аналізу установчих актів визначте, у яких випадках, в які строки й перед якими органами (інститутами) повинні звітувати кожний з інститутів ЄС.

2. Проаналізуйте установчі акти ЄС і знайдіть положення, що стосуються необхідності одержання висновку (рекомендації) з боку консультативних і дорадчих органів при прийнятті рішень інститутами ЄС.

Література:

Основна:

1. Європейське право: Право Європейського Союзу: підручн. У трьох кн.. / за заг. Ред.. В.І.Муравйова. – К.: Ін Юре, 2015. - Кн.. перша. Інституційне право Європейського Союзу / В.І. Муравйов, О.М. Шпакович, О.М. Лисенко, О.В. Святун. - К.: Ін Юре, 2015. – С.149-207.
2. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека. 2е издание / под ред. Энтина Л.М. М.: Норма. - 2012. – С.13-244.
3. Право Європейського Союзу: підручн./ за ред. Вишнякова. – Одеса: Фенікс, 2013. – С.36-59.
4. Право Европейского Союза.: Учебник// Под. ред. С.Ю. Кашкина. – М.: Проспект, 2011. – С.22-29, 63-108.

5. Право Європейського Союзу: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Петрова. - 2е вид. - К.: Істина, 2011. – С. 17-30.

Додаткова:

1. Грицяк І. А. Право та інституції Європейського Союзу. Навч. посібник.- К.:К.І.С., 2004.- С.15- 29, 141- 216.
2. Європейський Союз: інституційно-правові основи та функціонування : навч.-метод. посіб. / І. А. Грицяк, О.Ю. Оржель, М. Є. Чулаєвська та ін. ; за заг. ред. І.А. Грицяка. - К. : НАДУ, 2009. - 188 с.
3. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права: Навчальний посібник. / Упорядник – Ін-т європ. політики, Берлін. За наук. ред. В. П'ятницького. – Заповіт. – 368 с.
4. Європейський Союз: Консолідовані договори. / Пер. Ю.Петруся. За наук. ред. В.Муравйова. – К.: Port - Royal, 1999. – 206 с.
5. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека. 2е издание / под ред. Энтина Л.М. М.: Норма. - 2007. - 189с.
6. Кашкин С.Ю., Четвериков А.О., Калиниченко П.А. и др. Право Европейского Союза: учебное пособие (отв. ред. С.Ю. Кашкин). - 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Проспект, 2011 г. – 274 с. Копійка В.В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посібник / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко; за ред. Л.В. Губерського. - К.: Знання, 2009. - 751 с.
7. Луць Л.А. Механізм взаємодії джерел європейського права/ Л.А.Луць // Порівняльно-правові дослідження. – 2007. - № 1-2. – С.107-113.
8. Матвеевский Ю.А. Европейская интеграция в исторической ретроспективе / Ю.А. Матвеевский. - М.: МГИМО (У), 2011. - 288 с.
9. Опришко В.Ф., Омельченко А.В., Фастовець А.С. Право Європейського Союзу. Загальна частина. - К.:КНЕУ, 2002.- с. 46-115, 177-443.
10. Catherine Barnard, Steve Peers European Union Law. - Oxford University Press, 2014 p. – 928 p.

Тема 3

Право ЄС: поняття, принципи та система

1. Правова природа та зміст права ЄС
2. Кваліфікаційні характеристики права ЄС
3. Система права ЄС

Кейс-стаді:

1. При розгляді справи судовий орган однієї з держав-членів зіткнувся із колізією між регламентом ЄС і внутрішньодержавним законом. Регламент виданий Європейською комісією більше 20 років тому і є підзаконним актом ЄС. Внутрішньодержавний закон, з іншого боку, був прийнятий в поточному році за підсумками всенародного голосування (референдуму).

Як повинен поступити в подібній ситуації національний суд?

2. Прокуратура Нідерландів порушила кримінальну справу проти власника кафе, в якому в пляшках під назвою «мінеральна вода» продавалася водопровідна вода з додаванням вуглекислого газу, яка не завдавала, проте, шкоди здоров'ю.

Сторона звинувачення посилалася на порушення обвинуваченим приписів директиви ЄС, яка містить норму-дефініцію і встановлює стандарти якості мінеральної води.

Сторона захисту висунула заперечення, стверджуючи, що під час здійснення інкримінованих діянь згадана Директива ще не була трансформована у внутрішнє право Нідерландів.

Обвинувачення, в свою чергу, наполягало на тому, що точні і безумовні приписи директив ЄС мають пряму дію, і, отже, повинні дотримуватися не тільки державами, але і приватними особами.

Судовий орган Нідерландів, який розглядав справу, призупинив провадження і відповідно до ст. 267 Договору про функціонування ЄС направив запит до Суду Європейського Союзу.

Яку відповідь слід дати Суду Європейського Союзу на запит? Чи правильні дії голландської прокуратури? Чи може фізична або юридична особа притягатися до юридичної відповідальності безпосередньо на підставі директив ЄС?

Література:

Основна:

1. Європейське право: Право Європейського Союзу: підручн. У трьох кн. / за заг. ред. В.І.Муравйова. – К.: Ін Юре, 2015. - Кн.. перша. Інституційне право Європейського Союзу / В.І. Муравйов, О.М. Шпакович, О.М. Лисенко, О.В. Святун. - К.: Ін Юре, 2015. – С.71-73.
2. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека. 2е издание / под ред. Энтина Л.М. - М.: Норма. - 2012. – С. 55-64.
3. Право Європейського Союзу: підручн. / за ред. Вишнякова. – Одеса: Фенікс, 2013. – 28-36.
4. Право Европейского Союза.: Учебник// Под. ред. С.Ю. Кашкина. – М.: Проспект, 2011. – С .13-19.
5. Право Європейського Союзу: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Петрова. - 2е вид. - К.: Істина, 2011. – С.30-38.

Додаткова:

1. Грицяк І. А. Право та інституції Європейського Союзу. Навч. посібник. - К.: К.І.С., 2004.- С.15- 29, 141- 216.
2. Європейський Союз: інституційно-правові основи та функціонування: навч.-метод. посіб. / І. А. Грицяк, О.Ю. Оржель, М. Є. Чулаєвська та ін.; за заг. ред. І.А. Грицяка. - К.: НАДУ, 2009. - 188 с.
3. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права: Навчальний посібник. / Упорядник – Ін-т європ. політики, Берлін. За наук. ред. В. П'ятницького. – Заповіт. – 368 с.
4. Європейський Союз: Консолідовані договори. / Пер. Ю. Петруся. За наук. ред. В.Муравйова. – К.: Port - Royal, 1999. – 206 с.
5. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека. 2е издание / под ред. Энтина Л.М. - М.: Норма. - 2007. - 189с.
6. Кашкин С.Ю., Четвериков А.О., Калиниченко П.А. и др. Право Европейского Союза: учебное пособие (отв. ред. С.Ю. Кашкин). - 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Проспект, 2011 г. – 274 с. Копійка В.В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посібник / В.В. Копійка,

- Т.І. Шинкаренко; за ред. Л.В. Губерського. - К.: Знання, 2009. - 751 с.
7. Луць Л.А. Механізм взаємодії джерел європейського права/ Л.А.Луць // Порівняльно-правові дослідження. – 2007. - № 1-2. – С.107-113.
 8. Матвеевский Ю.А. Европейская интеграция в исторической ретроспективе / Ю.А. Матвеевский. - М.: МГИМО (У), 2011. - 288 с.
 9. Опришко В.Ф., Омельченко А.В., Фастовець А.С. Право Європейського Союзу. Загальна частина. - К.: КНЕУ, 2002.- с. 46-115, 177-443.
 10. Catherine Barnard, Steve Peers European Union Law. - Oxford University Press, 2014 p. – 928 p.

Тема 4

Структура та джерела права ЄС

1. Установчі документи як основоположні джерела права Європейського Союзу
2. Вторинне право ЄС: поняття та джерела
 - Акти інституційних органів ЄС
 - Судові рішення
 - Міжнародні договори
 - Інші джерела вторинного права ЄС

Кейс-стаді:

1. У перші роки функціонування ЄС у деяких державах-членах існувала практика відтворювати норми регламентів ЄС в законах і підзаконних актах. Така практика створювала певні труднощі для національних судів, оскільки законодавство держав-членів не тільки дублювала положення регламентів, а й у деяких випадках передбачало додаткові умови для їх реалізації.

Чи правомірні зазначені дії держав-членів? Чи можуть держави-члени видавати нормативні акти, що доповнюють або уточнюють приписи регламентів ЄС?

2. Європейським Союзом у рамках екологічної політики була прийнята директива, що визначає порядок складування і переробки відходів виробництва. Урядом Бельгії відповідно

виданий адміністративний акт, в якому вказувалась на необхідність дотримання згаданої директиви.

Європейська комісія на підставі ст. 258 Договору про функціонування ЄС подала позов проти Бельгії до Суду Європейського Союзу, в якому вказує на порушення відповідачем (Бельгія) абзацу третього ст. 288 Договору про функціонування ЄС: «Директива є обов'язковою для кожної держави-члена, якій вона адресована, щодо результату, якого потрібно досягти, але зберігає в компетенції національних органів влади вибір форми і способів досягнення» обмежившись виданням адміністративного акту замість законодавчого акта.

Яке рішення за позовом Комісії повинен винести Суд Європейського Союзу?

Література:

Основна:

1. Європейське право: Право Європейського Союзу: підручн. У трьох кн. / за заг. ред. В.І.Муравйова. – К.: Ін Юре, 2015. - Кн.. перша. Інституційне право Європейського Союзу / В.І. Муравйов, О.М. Шпакович, О.М. Лисенко, О.В. Святун. - К.: Ін Юре, 2015. – С. 73-148.
2. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека. 2е издание / под ред. Энтина Л.М. - М.: Норма. - 2012. – С. 110-132.
3. Право Європейського Союзу: підручн. / за ред. Вишнякова. – Одеса: Фенікс, 2013. – С.21-28.
4. Право Европейского Союза.: Учебник// Под. ред. С.Ю. Кашкина. – М.: Проспект, 2011. – С.29-62.
5. Право Європейського Союзу: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Петрова. - 2е вид. - К.: Істина, 2011. – С.52-60.

Додаткова:

1. Грицяк І. А. Право та інституції Європейського Союзу. Навч. посібник. - К.:К.І.С., 2004.- С.15- 29, 141- 216.
2. Європейський Союз: інституційно-правові основи та функціонування: навч.-метод. посіб. / І. А. Грицяк, О.Ю. Оржель, М. Є. Чулаєвська та ін.; за заг. ред. І.А. Грицяка. - К.: НАДУ, 2009. - 188 с.

3. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права: Навчальний посібник. / Упорядник – Ін-т європ. політики, Берлін. За наук. ред. В. П'ятницького. – Заповіт. – 368 с.
4. Європейський Союз: Консолідовані договори. / Пер. Ю. Петруся. За наук. ред. В. Муравйова. – К.: Port - Royal, 1999. – 206 с.
5. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека. 2е издание / под ред. Энтина Л.М. - М.: Норма. - 2007. - 189с.
6. Кашкин С.Ю., Четвериков А.О., Калиниченко П.А. и др. Право Европейского Союза: учебное пособие (отв. ред. С.Ю. Кашкин). - 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Проспект, 2011 г. – 274 с. Копійка В.В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посібник / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко; за ред. Л.В. Губерського. - К.: Знання, 2009. - 751 с.
7. Луць Л.А. Механнізм взаємодії джерел європейського права/ Л.А. Луць // Порівняльно-правові дослідження. – 2007. - № 1-2. – С.107-113.
8. Матвеевский Ю.А. Европейская интеграция в исторической ретроспективе / Ю.А. Матвеевский. - М.: МГИМО (У), 2011. - 288 с.
9. Опришко В.Ф., Омельченко А.В., Фастовець А.С. Право Європейського Союзу. Загальна частина. - К.: КНЕУ, 2002.- с. 46-115, 177-443.
10. Catherine Barnard, Steve Peers European Union Law. - Oxford University Press, 2014 p. – 928 p.

Тема 5

Правове забезпечення прав людини і громадянина в праві ЄС

- 1. Європейська система захисту прав людини**
- 2. Права людини в правовій системі ЄС**
- 3. Основні права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Хартії ЄС про основні права**
- 4. Гарантії прав і свобод людини і громадянина в ЄС**

Кейс-стаді:

1. Громадянка ЄС була прийнята на роботу в приватну фірму на місце звільненого співробітника. Працедавець встановив їй винагороду в розмірі меншому, ніж отримував її попередник, який виконував аналогічну роботу.

Громадянка визнала себе жертвою дискримінації за ознакою статі і звернулася з позовом в національний суд. При розгляді справи в суді, однак, з'ясувалося, що національний закон (Sex Discrimination Act) не охоплює ситуацію, в якій опинилася позивачка.

Його норми діють лише стосовно випадків так званої «одночасної дискримінації». За буквальним змістом закону, якби попередник громадянки продовжував працювати за ту ж плату, то дискримінація мала б місце. Оскільки ж він звільнився, то дискримінація відсутня. З іншого боку, існує кілька директив ЄС з питань дискримінації чоловіків і жінок, якими охоплюється більш широке коло правовідносин, у тому числі ситуація позивачки.

Яке рішення за позовом пані Сміт повинен винести національний суд?

2. Громадянка ЄС була співробітницею однієї з приватних фірм. Працедавець своїм наказом перевів її на роботу в нічну зміну. Під загрозою звільнення вона спочатку дала згоду, але потім вимагала направити її для роботи в денну зміну, в результаті чого була звільнена.

Дії працедавця відповідають національному законодавству, але суперечать одній з директив ЄС у галузі трудового права, яка забороняє роботодавцям залучати жінок до нічній праці без їх згоди. Дана директива була видана до моменту звільнення, однак не була трансформована в національне законодавство.

Громадянка ЄС бажає відновити порушені права і з цією метою звернулася за консультацією до адвоката.

Яку пораду повинен дати їй адвокат?

Література:

Основна:

1. Європейське право: Право Європейського Союзу: підручн. У трьох кн. / за заг. ред. В.І. Муравйова. – К.: Ін Юре, 2015. - Кн.. перша. Інституційне право Європейського Союзу / В.І.Муравйов, О.М. Шпакович, О.М. Лисенко, О.В. Святун. - К.: Ін Юре, 2015. –С.207-303.
2. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека. 2е издание / под ред. Энтина Л.М. М.: Норма. - 2012. – С.284-412.
3. Право Європейського Союзу: підручн. / за ред. Вишнякова. – Одеса: Фенікс, 2013. – С.70-79.
4. Право Европейского Союза.: Учебник// Под. ред. С.Ю. Кашкина. – М.: Проспект, 2011. – 131-139.
5. Право Європейського Союзу: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Петрова. - 2е вид. - К.: Істина, 2011. – С.60-77.

Додаткова:

1. Грицяк І. А. Право та інституції Європейського Союзу. Навч. посібник. - К.:К.І.С., 2004.- С.15- 29, 141- 216.
2. Європейський Союз: інституційно-правові основи та функціонування: навч.-метод. посіб. / І. А. Грицяк, О.Ю. Оржель, М. Є. Чулаєвська та ін.; за заг. ред. І.А. Грицяка. - К.: НАДУ, 2009. - 188 с.
3. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права: Навчальний посібник. / Упорядник – Ін-т європ. політики, Берлін. За наук. ред. В. П'ятницького. – Заповіт. – 368 с.
4. Європейський Союз: Консолідовані договори. / Пер. Ю.Петруся. За наук. ред. В.Муравйова. – К.: Port - Royal, 1999. – 206 с.
5. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека. 2е издание / под ред. Энтина Л.М. М.: Норма. - 2007. - 189с.
6. Кашкин С.Ю., Четвериков А.О., Калиниченко П.А. и др. Право Европейского Союза: учебное пособие (отв. ред. С.Ю. Кашкин). - 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Проспект, 2011 г. – 274 с. Копійка В.В. Європейський Союз: історія і

засади функціонування: навч. посібник / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко; за ред. Л.В. Губерського. - К.: Знання, 2009. - 751 с.

7. Луць Л.А. Механнізм взаємодії джерел європейського права/ Л.А.Луць // Порівняльно-правові дослідження. – 2007. - № 1-2. – С.107-113.
8. Матвеевский Ю.А. Европейская интеграция в исторической ретроспективе / Ю.А. Матвеевский. - М.: МГИМО (У), 2011. - 288 с.
9. Catherine Barnard, Steve Peers European Union Law. - Oxford University Press, 2014 p. – 928 p.

Тема 6

Право внутрішнього ринку ЄС

- 1. Спільна торговельна політика та торговельне право ЄС**
- 2. Принцип вільного руху товарів у праві ЄС**
- 3. Вільне пересування осіб у ЄС**
- 4. Свобода надання та отримання послуг у рамках спільного ринку ЄС**
- 5. Свобода руху капіталів і платежів у рамках спільного ринку ЄС**

Кейс-стаді:

Громадянка Німеччини звернулася за ліцензією для роботи за фахом лікар-терапевт. Професійне об'єднання лікарів міста Гамбург у видачі їй ліцензії відмовило, оскільки громадянка не пройшла до цього необхідного шестимісячного стажування як «лікар системи соціального страхування». Громадянка звернулася до адміністративного суду, і після відмови в першій та апеляційній інстанціях звернулася до Федерального адміністративного суду ФРН.

На обґрунтування своїх вимог позивачка стверджувала, що вона стала жертвою непрямой дискримінації, яка суперечить Директиві ЄС про умови реалізації принципу рівноправності жінок і чоловіків у сфері працевлаштування та професійного навчання. При цьому вона пропонувала відповідно до ст. 267 Договору про функціонування ЄС призупинити виробництво і спрямувати відповідний запит до Суду Європейського Союзу.

А відповідач також посилався на законодавчі акти ЄС:

директиви з питань медичної освіти, дипломів та інших документів, необхідних для роботи лікарем.

Федеральний адміністративний суд Німеччини визнав наявність протиріччя між різними директивами ЄС, але все ж залишив в силі рішення нижчих інстанцій. Суд постановив, що, виходячи з загально-правових принципів «спеціальний закон заперечує загальний» і «наступний закон сильніший за попередній», спеціальні директиви повинні мати пріоритет над загальною директивою про рівність жінок і чоловіків.

Позивачка подала скаргу до Конституційного суду ФРН, посилаючись на порушення адміністративними судами другого речення пункту 1 ст. 101 Основного закону Німеччини, де говориться: «Ніхто не може бути усунутий від компетенції свого законного судді».

Чи підлягає задоволенню скарга позивачки? Яке рішення повинен прийняти Конституційний суд ФРН?

Література:

Основна:

1. Європейське право: Право Європейського Союзу: підручн. У трьох кн. / за заг. ред. В.І.Муравйова. – К.: Ін Юре, 2015. - Кн.. друга: Матеріальне право Європейського Союзу / В.І. Муравйов, К.В. Смирнова, І.В. Влялько та ін. - К.: Ін Юре, 2015. – С.36-128.
2. Право Європейського Союзу: підручн. / за ред. Вишнякова. – Одеса: Фенікс, 2013. – С.110-164.
3. Право Европейского Союза.: Учебник// Под. ред. С.Ю. Кашкина. – М.: Проспект, 2011. – С.139-155.
4. Право Європейського Союзу: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Петрова. - 2е вид. - К.: Істина, 2011. – С.77-147.

Додаткова:

1. Грицяк І. А. Право та інституції Європейського Союзу. Навч. посібник. - К.:К.І.С., 2004.- С.15- 29, 141- 216.
2. Європейський Союз: інституційно-правові основи та функціонування: навч.-метод. посіб. / І. А. Грицяк, О.Ю. Оржель, М. Є. Чулаєвська та ін.; за заг. ред. І.А. Грицяка. - К.: НАДУ, 2009. - 188 с.

3. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права: Навчальний посібник. / Упорядник – Ін-т європ. політики, Берлін. За наук. ред. В. П'ятницького. – Заповіт. – 368 с.
4. Європейський Союз: Консолідовані договори. / Пер. Ю. Петруся. За наук. ред. В.Муравйова. – К.: Port - Royal, 1999. – 206 с.
5. Кашкин С.Ю., Четвериков А.О., Калиниченко П.А. и др. Право Европейского Союза: учебное пособие (отв. ред. С.Ю. Кашкин). - 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Проспект, 2011 г. – 274 с. Копійка В.В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посібник / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко; за ред. Л.В. Губерського. - К.: Знання, 2009. - 751 с.
6. Луць Л.А. Механнізм взаємодії джерел європейського права/ Л.А.Луць // Порівняльно-правові дослідження. – 2007. - № 1-2. – С.107-113.
7. Матвеевский Ю.А. Европейская интеграция в исторической ретроспективе / Ю.А. Матвеевский. - М.: МГИМО (У), 2011. - 288 с.
8. Опришко В.Ф., Омельченко А.В., Фастовець А.С. Право Європейського Союзу. Загальна частина. - К.: КНЕУ, 2002.- с. 46-115, 177-443.
9. Catherine Barnard, Steve Peers European Union Law. - Oxford University Press, 2014 p. – 928p.

Тема 7

Бюджетне право і бюджетний процес Європейського Союзу

- 1. Поняття та особливості побудови бюджету ЄС, система власних коштів ЄС**
- 2. Правові джерела бюджетного регулювання в ЄС**
- 3. Доходи бюджету Європейського Союзу**
- 4. Видатки бюджету Європейського Союзу**
- 5. Бюджетний процес Європейського Союзу**
- 6. Виконання бюджету Європейського Союзу**

Література:

Основна:

1. Європейське право: Право Європейського Союзу: підручн. У трьох кн.. / за заг. Ред.. В.І.Муравйова. – К.: Ін Юре, 2015. - Кн.. друга: Матеріальне право Європейського Союзу / В.І. Муравйов, К.В. Смирнова, І.В. Влялько та ін. - К.: Ін Юре, 2015. – С.188-205.
2. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека. 2е издание / под ред. Энтина Л.М. М.: Норма. - 2012. – С.754-777.

Додаткова:

1. Грицяк І. А. Право та інституції Європейського Союзу. Навч. посібник. - К.: К.І.С., 2004.- С.15- 29, 141- 216.
2. Європейський Союз: інституційно-правові основи та функціонування: навч.-метод. посіб. / І. А. Грицяк, О.Ю. Оржель, М. Є. Чулаєвська та ін.; за заг. ред. І.А. Грицяка. - К.: НАДУ, 2009. - 188 с.
3. Європейський Союз: основи політики, інституційного устрою та права: Навчальний посібник. / Упорядник – Ін-т європ. політики, Берлін. За наук. ред. В. П'ятницького. – Заповіт. – 368 с.
4. Європейський Союз: Консолідовані договори. / Пер. Ю.Петруся. За наук. ред. В.Муравйова. – К.: Port - Royal, 1999. – 206 с.
5. Кашкин С.Ю., Четвериков А.О., Калиниченко П.А. и др. Право Европейского Союза: учебное пособие (отв. ред. С.Ю. Кашкин). - 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Проспект, 2011 г. – 274 с. Копійка В.В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посібник / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко; за ред. Л.В. Губерського. - К.: Знання, 2009. - 751 с.
6. Луць Л.А. Механнізм взаємодії джерел європейського права/ Л.А.Луць // Порівняльно-правові дослідження. – 2007. - № 1-2. – С.107-113.

7. Микієвич М., Федорів О. Правові засади формування дохідної частини бюджету ЄС // Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2014. Випуск 36. Частина 2. С. 25-34.
8. Опришко В.Ф., Омельченко А.В., Фастовець А.С. Право Європейського Союзу. Загальна частина. - К.:КНЕУ, 2002.- с. 46-115, 177-443.
9. Право Європейського Союзу: Навчальний посібник / За заг. ред. Р.А. Петрова. - 2е вид. - К.: Істина, 2009. - 376с.
10. Catherine Barnard, Steve Peers European Union Law. - Oxford University Press, 2014 p. – 928 p.

ТЕМАТИКА ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

1. Обмеження на здійснення основних прав і свобод згідно з правом ЄС.
2. Гарантії прав і свобод людини і громадянина у ЄС.
3. Усунення митних зборів між країнами–членами митного Союзу.
4. Митні формальності при вивезенні товарів на митну територію ЄС.
5. Історичні етапи створення та діяльності Європейського Союзу від Єдиного об'єднання вугілля і сталі до Єдиного економічного Союзу.
6. Передумови створення Європейського Союзу.
7. Правові засади Європейського Союзу щодо суб'єктів громадян, їх правоздатності й дієздатності.
8. Система континентального права і норми права Європейського Союзу.
9. Принцип дії *Acquis communautaire*.
10. Правосуб'єктність співтовариства як юридичної особи.
11. Створення організації Європейського Союзу з урахуванням специфіки Європи.
12. Принципи дії в організації: суміщення функцій; поліцентричні структури; розподілена лояльність (*divided allegiances*); розподіл влад.
13. Комісія як виконавчий орган Європейського Союзу та її повноваження.
14. Склад і призначення членів комісії ЄС
15. Рада ЄС: склад, призначення, функції та повноваження.
16. Роль комітету постійних представників (COREPER).
17. Європейська Рада.
18. Європейський Парламент: склад, призначення, функції та повноваження (законодавчі, бюджетні, наглядові, політичні функції).
19. Суд Європейських співтовариств і його допоміжний орган.
20. Склад суду ЄС і процедури призначення суддів.
21. Роль голови суду ЄС.
22. Економічний і соціальний комітети: склад, призначення та функції.

23. Роль комітету регіонів і його функції.
24. Палата аудиторів: склад, призначення та функції.
25. Європейський інвестиційний банк і його значення для діяльності Європейського Союзу.
26. Прийняття законодавства на основі розподілу функцій з урахуванням процедур: традиційної, консультативної, погодження, співробітництва, спільного прийняття рішень (або погоджувальної процедури і права вето).
27. Бюджет співтовариства та його формування за принципом від національних внесків до “власних ресурсів”
28. Бюджетні принципи в ЄС
29. Процедура прийняття бюджету (наслідки відхилення проекту бюджету).
30. Виконання бюджету.
31. Первинне законодавство Європейського Союзу та його значення.
32. Дія в часі та просторі нормативних актів співтовариства.
33. Договори як конституційна основа права Європейського Союзу.
34. Похідне (вторинне) законодавство як частина системи норм, розроблених згідно з основними договорами.
35. Типові акти та їх значення (регламенти, директиви, рішення, позиції та рекомендації).
36. Судові рішення як джерело права Європейського Союзу.
37. Міжнародні акти, укладені співтовариством, їх значення.
38. Відмітність правового статусу міжнародних норм, укладених співтовариством, від статусу угод, укладених державами-членами.
39. Загальні принципи права, що походять з природного права співтовариства, їх значення.
40. Розподіл повноважень між співтовариством і державами-членами. Загальні положення. Виняткова юрисдикція. Конкуруюча юрисдикція. Паралельна юрисдикція.
41. Положення договору, які мають пряму дію. Позитивні й негативні зобов'язання.
42. Пряма дія регламентів і директив. Винятки з норм прямої дії.
43. Відповідальність держав, що виникає у зв'язку з прийняттям рішення співтовариством і базується на принципі верховенства та субсидіарності.

44. Особливості у ставленні національного права Сполученого Королівства до права Європейського Союзу.
45. Поняття суду чи трибуналу держави-члена. Положення національного права, національних судів і національних процесуальних правил.
46. Поняття кількісних обмежень та інших подібних заходів.
47. Норми, що фіксують ціни, їх значення для розвитку вільного руху товарів у Європейському Союзі.
48. Захист прав споживача як основний фактор розвитку руху товарів.
49. Заходи, еквівалентні квотам на експорт, їх значення для співтовариства й розвитку економіки держав-членів.
50. Податкова дискримінація.
51. Біла книга про внутрішній ринок і Єдиний європейський акт.
52. Принципи суспільної моралі, публічного порядку та державної безпеки.
53. Охорона здоров'я та життя людей, тварин і збереження рослин.
54. Свобода переміщення працівників, її значення для розвитку ринку працівників у Європейському Союзі.
55. Переваги, що надаються при переміщенні працівників-мігрантів.
56. Право на в'їзд і проживання. Доступ до гідних умов праці.
57. Право залишатися на території країни перебування після завершення терміну роботи.
58. Особливості свободи пересування професійних спортсменів.
59. Положення про соціальне забезпечення, що ґрунтуються на принципах універсальності та недискримінації (дискримінація пряма й непряма).
60. Винятки щодо свободи пересування, які встановлюються з міркувань захисту публічного порядку і державної безпеки.
61. Громадянство в Європейському Союзі. Перспективи розвитку співтовариства в напрямку вільного пересування без кордонів та обмежень.
62. Поняття вільного руху капіталів.
63. Рух платежів як підґрунтя розвитку вільного руху капіталів у Європейському Союзі.
64. Стадії вільного руху капіталів: перша - 1960-1988 рр., друга - з 1988 року дотепер. Особливості другої стадії.

65. Рух співтовариства до створення єдиного економічного та валютного Союзу.
66. Принципи “чотирьох свобод”, їх значення для розвитку явища вільного руху капіталів в Європейському Союзі.
67. Основна мета політики Європейського Союзу щодо конкуренції та її роль у розвитку економічних процесів співтовариства.
68. Право конкуренції та цінова політика; основні характерні риси права конкуренції Європейського Союзу.
69. Принцип екстериторіальності, його значення для розвитку права конкуренції.
70. Співвідношення права конкуренції Європейського Союзу і національного законодавства країн-членів.
71. Поняття домовленості між фірмами. Кодекс етики транснаціональних корпорацій і право конкуренції Європейського Союзу. Умови, за яких домовленості визнаються протиправними.
72. Поняття вилучення. Позитивні умови для надання вилучень. Негативні умови для надання вилучень.
73. Поняття індивідуального звільнення від виконання зобов’язань.
74. Поняття зловживання діючим становищем.
75. Поняття домінуючого становища. Контроль за злиттям підприємств.
76. Процесуальні норми щодо конкуренції та їх значення для розвитку права конкуренції в Європейському Союзі.
77. Повноваження комісії щодо розслідувань і санкції за порушення права конкуренції.
78. Державний сектор і право конкуренції. Поняття державної допомоги, її роль у захисті підприємств на ринку, що ґрунтується на праві конкуренції.
79. Поняття митного права в Європейському Союзі. Дія Міжнародної конвенції про єдину митну номенклатуру з 1 січня 1988 р.
80. Особливості понять у праві Європейського Союзу “єдиний тариф” і “єдина номенклатура”.
81. Єдиний митний тариф з питань вилучення й особливої категорії товарів. Єдиний митний тариф щодо тлумачення єдиної номенклатури.

82. Поняття правил походження. Преференційні та непреференційні правила походження, їх правова суть.
83. Історичні умови розвитку соціальної політики у країнах Європейського Союзу, їх значення для становлення сучасного стану соціальної політики співтовариства.
84. Роль Соціальної Хартії Ради Європи 1961 року та Соціальної хартії Європейського економічного співтовариства у праві Європейського Союзу.
85. Інституційна і законодавча структура Європейського Союзу щодо реалізації соціальної політики співтовариства.
86. Особливості правової регламентації умов праці й трудових відносин в Європейському Союзі; вплив цієї регламентації на розвиток економіко-фінансової діяльності.
87. Нові підходи до процесу зайнятості. Рівна оплата за однакову роботу.
88. Географічне розташування України щодо країн Європейського Союзу як основна умова співпраці зі співтовариством.
89. Розвиток інтеграційних процесів у Європейському Союзі щодо залучення України до асоційованих членів співтовариства.
90. Роль Угоди про партнерство і співробітництво України та Європейського Союзу щодо зближення інтересів України та Європейського Союзу в напрямі поглибленого співробітництва.
91. Розширення шляхів сполучення як перший крок до подальшого співробітництва в галузі економічної співпраці.
92. Умови, які повинен виконати Уряд України, для вступу у співтовариство.
93. Регулювання діяльності підприємств публічного сектора економіки і природних монополій.
94. Положення права ЄС про заходи, спрямовані проти імпортих субсидій (компенсаційне мито).
95. Поняття та правове регулювання бюджетного процесу у праві ЄС.

96. Бюджетний контроль, захист фінансових інтересів ЄС.
97. Правове регулювання транспортного сектору економіки в країнах ЄС.
98. Правове регулювання змішаних перевезень у ЄС.
99. Нормативна база права ЄС щодо охорони довкілля.
100. Історія формування політики і компетенції Співтовариства у сфері навколишнього середовища.
101. Взаємна правова допомога країн ЄС з кримінальних справ.
102. Антитерористичне законодавство ЄС.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми
1	<p>Європейський Союз та Європейські Співтовариства</p> <p>1. ЄС та Рада Європи. 2. Умови приєднання та виходу з ЄС. 3. Територія ЄС.</p> <p>1. Економічні передумови утворення ЄС. 2. Політичні передумови утворення ЄС. 4. Культурні передумови утворення ЄС.</p>
2	<p>Організаційний механізм ЄС</p> <p>1. Економічно-соціальна Рада ЄС. 2. Рада регіонів ЄС. 3. Європол</p>
3	<p>Поняття права ЄС</p> <p>1. Нормативно-правові акти первинного права ЄС. 2. Нормативно-правові акти вторинного права ЄС. 3. Нормативно-правові акти третинного права ЄС.</p>
4	<p>Джерела права ЄС</p> <p>1. Нормативно-правові акти Ради ЄС. 2. Нормативно-правові акти Комісії ЄС. 3. Нормативно-правові акти Європейського парламенту.</p>
5	<p>Правове становище людини і громадянина в ЄвроСоюзі</p> <p>1. Інституційних механізм захисту прав людини в ЄС. 2. Судовий захист прав людини в ЄС. 3. Інститут омбудсмана в ЄС</p>
6.	<p>Правове регулювання Спільного ринку ЄС</p> <p>1. Історія становлення Спільного ринку ЄС. 2. Свобода вільного пересування громадян ЄС. 3. Свобода вільного пересування іноземців у ЄС.</p>
7.	<p>Правове регулювання бюджету ЄС</p> <p>1. Стадії бюджетного процесу в ЄС. 2. Виконання бюджету ЄС. 3. Бюджетна дисципліна в ЄС. 4. Бюджетний контроль, захист фінансових інтересів ЄС Основні напрями реформи бюджету ЄС.</p>

8.	<p>Податкове право ЄС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правове регулювання ПДВ у ЄС. 2. Непрямі податки в ЄС. 3. Прямі податки в ЄС.
9.	<p>Митне право ЄС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Митна територія ЄС. 2. Митний кодекс ЄС. 3. Єдиний митний тариф у ЄС.
10	<p>Право конкуренції ЄС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Типи доктринальних підходів до визначення правової природи юридичної конструкції у фінансовому праві. 2. Особливості типової юридичної конструкції у фінансову праві. 3. Основні елементи типової юридичної конструкції у фінансовому праві.
11.	<p>Правові основи транспортної політики і транспортне законодавство ЄС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття „транспорт”. 2. Транспортні послуги. 3. Автомобільний транспорт. 4. Система ліцензування транспортних послуг.
12.	<p>Правове регулювання праці та соціальної сфери в ЄС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правове регулювання соціальної політики в ЄС 2. Правова регламентація охорони праці в законодавстві ЄС 3. Правове регулювання трудових відносин на підприємствах у ЄС 4. Принцип рівності чоловіків і жінок у професійному житті в законодавстві ЄС 5. Компетенція ЄС у сфері освіти 6. Гарантії прав працівників-мігрантів та їхніх дітей у сфері освіти
13.	<p>Інтелектуальна власність і захист авторських прав у ЄС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гармонізація та уніфікація правового регулювання промислової власності в Європейському Союзі 2. Правове регулювання охорони товарних знаків у ЄС 3. Авторське право Європейського Союзу 4. Принципи правового регулювання електронної торгівлі в Європейському Союзі

14.	<p>Аграрна політика та аграрне право ЄС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Французький план Шарпент'є про спільну аграрну політику ЄС 2. «Зелені гроші» і система компенсацій фермерам 3. Форми організації спільної аграрної політики ЄС 4. Мета спільної аграрної політики ЄС
15.	<p>Правова охорона навколишнього середовища в ЄС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Роль Європейського Суду в розгляді справ про екологічні правопорушення . 2. Положення про компетенцію у сфері навколишнього середовища. 3. Моніторинг за станом навколишнього середовища. <p>Основні інструменти і механізми ЄС у сфері охорони навколишнього середовища.</p>
16.	<p>Шенгенське право і шенгенська віза</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття і джерела шенгенського права 2. Об'єкти регулювання шенгенського права 3. Шенгенська віза
17.	<p>Простір свободи, безпеки та правосуддя</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Екологічні злочини. 2. Організована злочинність. 3. Захист прав потерпілих від злочинів. 4. Інформаційна взаємодія у правоохоронній сфері. 5. Видача осіб, які скоїли злочин.
18.	<p>Міжнародне приватне право та міжнародний цивільний процес в ЄС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Співробітництво судових органів по цивільних справах у рамках ЄС 2. Регламент ЄС про право, застосовне до позадоговірних зобов'язань 3. Регламент Ради ЄС 2000 року про міжнародну підсудність
19.	<p>Правове забезпечення інтеграції України до ЄС</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Багатосторонні ініціативи європейської політики сусідства та «східного партнерства» 2. Угода про асоціацію України з ЄС

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

Тема 1. Європейський Союз та Європейські Співтовариства

1. Що таке Європейський Союз?

- A. Унікальне наднаціональне, інтеграційне утворення з політичного та правового співробітництва держав і їх економічної інтеграції.
- B. Регіональна міжурядова організація суверенних та незалежних держав.
- C. Особливе державоподібне об'єднання з конфедеративним устроєм.
- D. Міжнародний Союз федеративного виду публічних об'єднань щодо спільної взаємодії та євроінтеграції.

2. З якого об'єднання почалось формування Європейського Союзу?

- A. Європейське співтовариство вугілля та сталі.
- B. Європейське економічне співтовариство.
- C. Європейське оборонне співтовариство.
- D. Європейське співтовариство з атомної енергії.

3. Кого замінює та стає правонаступником Європейський Союз згідно Лісабонським договором про реформи 2007р.?

- A. Ради Європейського Союзу.
- B. Європейської асоціації вільної торгівлі.
- C. Європейського Співтовариства.
- D. Ради Європи.

4. Реалізацію яких свобод повинно було забезпечити створення спільного ринку Співтовариств за Римським договором 1957р.?

- A. Квотування, ліцензування, сертифікації, відсутності митних обмежень між державами-членами ЄС.
- B. Недискримінації, рівності, поваги до фундаментальних прав, захист легітимних очікувань.

- C. Зовнішньої політики, безпеки, юстиції, правосуддя.
D. Вільний рух послуг, капіталів, робочої сили, товарів.
- 5. За актом якого політичного діяча було створено Європейське співтовариство вугілля та сталі?**
- A. Шарля де Голя.
B. Уінстона Черчіля.
C. Роберта Шумана.
D. Джоржа Маршала.
- 6. Які об'єднання стали основою для утворення Європейського Союзу?**
- A. Організація Варшавського договору, Організація об'єднаних націй (ООН), Європейська асоціація вільної торгівлі.
B. Рада Європи, Організація Північноатлантичного договору (НАТО), Організація європейського економічного співробітництва.
C. Європейське співтовариство вугілля та сталі, Європейське економічне співтовариство, Європейське співтовариство з атомної енергії.
D. Рада економічної взаємодопомоги, Ліга націй, Організація з питань безпеки та співпраці в Європі (ОБСЄ).
- 7. Що було передумовою підписання Єдиного європейського акта?**
- A. Дослідження, проведені Комісією ЄС щодо перепон на шляху розвитку євроінтеграції.
B. Підписання Амстердамського договору, який деталізував повноваження органів ЄС.
C. Виникнення потреби об'єднати органи Європейських Співтовариств.
D. Легалізація економічного та валютного Союзів Європарламентом.
- 8. Яку роль відіграла Біла книга 1985р. на шляху розвитку євроінтеграційних процесів?**
- A. Документ закріпив порядок членства третіх країн в Європейському Союзі.
B. Документ розкрив стратегію розвитку інститутів та

повноважень органів ЄС, які згодом були відтворені в Єдиному європейському акті.

С. Акт визначив основні фізичні, технічні та фіскальні перепони та способи їх подолання у функціонуванні Внутрішнього ринку ЄС.

Д. Акт лібералізував та розширив ринкове середовище в індустрії телекомунікації.

9. Чи є взаємозв'язок між Єдиним європейським актом та Білою книгою Європейського Союзу?

А. Ні, тому що Біла книга є частиною Зеленої книги ЄС, тоді як Єдиний європейський акт входить в систему установчих договорів ЄС.

В. Ні, тому що Єдиний європейський акт вніс зміни стосовно економічного та валютного Союзів в установчі договори ЄС, тоді як Біла книга закріпила механізм гармонізації спільного ринку ЄС.

С. Так, тому що пропозиції Білої книги відносно подолання перепон у функціонуванні внутрішнього ринку ЄС було закріплено в Єдиному європейському акті.

Д. Так, тому що Єдиний європейський акт визначив базові принципи права ЄС, на основі яких була сформована Біла книга.

10. Який документ на третьому етапі євроінтеграції модифікував установчі договори Співтовариств та закріпив завершення формування вільного внутрішнього ринку, створення економічного та валютного Союзів, запровадив зміни інституційно-юридичного характеру, розширив компетенцію Європейського економічного співтовариства у сфері суспільної політики, охорони навколишнього середовища і наукових досліджень?

А. Ніццький договір.

В. Амстердамський договір.

С. Єдиний європейський акт.

Д. Маастрихтський договір.

11. Яким договором включено в право ЄС Шенгенські угоди?

- A. Ніццьким договором.
- B. Маастрихтським договором.
- C. Амстердамським договором.
- D. Лісабонським договором.

12. Які органи склали Інституційну структуру Європейського співтовариства вугілля та сталі?

- A. Рада, Комісія, Суд аудиторів, Європейський центральний банк.
- B. Вищий керівний орган та консультативний комітет при ньому, Спеціальна рада міністрів, Загальна асамблея, Суд.
- C. Європейський парламент, Рада, Комітет міністрів, Суд, Рахункова палата.
- D. Рада представників, Комісія, Трибунал, Соціально-економічний комітет.

13. Кому притаманні власна система інститутів, автономна правова система, автономний бюджет, унікальна валютна система, офіційні мови, власне громадянство, європейські символи, власна територія, специфічний склад учасників і міжнародна правосуб'єктність?

- A. Раді Європи.
- B. Європейській асоціації вільної торгівлі.
- C. Організації європейського економічного співробітництва
- D. Європейському Союзу.

14. Який прапор Європейського Союзу?

- A. Фіолетове полотнище з кольоровими зірками всіх держав-членів ЄС.
- B. Блакитна тканина з 28 білими зірками, які утворюють коло посередині.
- C. Синє полотнище з 12 жовтими зірками, які утворюють коло посередині.
- D. Темна тканина з світлою буквою «Є», яку перетинають паралельні лінії.

15. Який девіз Європейського Союзу?

- A. «Спільними зусиллями до успіху».
- B. «Європа єдина».
- C. «Єдність у багатоманітності».
- D. «Оди до радощів».

16. Що є територією Європейського Союзу?

- A. Частина земної суші як держав-членів, так і асоційованих членів ЄС.
- B. Географічний простір країн-членів ЄС європейського континенту.
- C. Сукупність національних територій держав-членів ЄвроСоюзу.
- D. Межа з третіми державами та країнами ЄС і відкритими водоймами.

17. Що означає міжнародна правосуб'єктність Європейського Союзу?

- A. Володіння правоздатністю, дієздатністю та деліктоздатністю.
- B. Право укладати міжнародні договори в межах своєї компетенції.
- C. Розподіл компетенції між ЄС та державами-членами.
- D. Підтримка миру та зміцнення міжнародної безпеки.

18. Які підстави виникнення міжнародної правосуб'єктності ЄС?

- A. Випадки укладення міжнародних договорів у сфері зони вільної торгівлі, митних тарифів, квот, єдиного ринку, економічного Союзу, соціального, політичного, військово-стратегічного потенціалу.
- B. Випадки укладення міжнародних договорів державами-членами за умови, що вони не суперечать угодам, підписаним ЄС або не належать до зони компетенції ЄвроСоюзу.
- C. Випадки укладення міжнародних договорів, які прямо передбачені установчими договорами ЄС, для досягнення цілей та завдань ЄС, передбачені внутрішнім законодавчим актом ЄС, можуть вплинути на спільні правила в середині ЄС.

D. Випадки укладення міжнародних договорів, між інституціями Європейського Союзу, державами-членами та третіми країнами і міжнародними організаціями з питань економічного розвитку.

19. За яких умов держави-члени ЄС мають право самостійно укладати міжнародні договори?

A. Якщо пряма норма передбачена установчими договорами ЄС та внутрішнім законодавчим актом ЄС, що можуть вплинути на спільні правила.

B. Якщо надзвичайна важливість питання економічного розвитку та міжнародного співробітництва між інституціями Європейського Союзу, державами-членами та третіми країнами і міжнародними організаціями.

C. Якщо договори не суперечить угодам, підписаним ЄС або не належить до сфери компетенції ЄвроСоюзу.

D. Якщо питання стосуються зони вільної торгівлі, митних тарифів, квот, єдиного ринку, соціального, політичного, військово-стратегічного потенціалу.

20. Яким договором введено єдине громадянство ЄС, проведення інтегрованої зовнішньої політики, зближення юридичних систем, підвищення ролі Європарламенту, формування економічного й валютного Союзу?

A. Маастрихтським договором.

B. Єдиним європейським актом.

C. Амстердамським договором.

D. Ніццьким договором.

21. Які опори функціонування Європейського Союзу передбачав Маастрихтський договір 1992р.?

A. Принцип прозорості, верховенства права, спільного доробку, гендерної рівності.

B. Захист прав людини, єдність Європейського Союзу, економічна євроінтеграція.

C. Спільна зовнішня політика та політика безпеки, Європейські співтовариства, співробітництво в сфері юстиції та внутрішніх справ.

Д. Повага гідності, забезпечення прав та свобод людини і громадянина, рівність, солідарність, демократія та принцип правової держави.

22. Як Амстердамський договір 1997р. вплинув на реформування ЄС?

А. Консолідував установчі договори ЄС, скасував триопорну структуру, встановив посаду президента Європейської ради.

В. Вніс зміни в склад Єврокомісії, в склад та компетенцію Суду першої інстанції, в розподіл голосів між членами Ради ЄС та в систему прийняття рішень кваліфікованою більшістю, додаткові можливості для тіснішої співпраці окремих держав-членів ЄС.

С. Започаткував Європейську політику сусідства, ввів в обіг грошову одиницю – євро, створив тимчасовий міжурядовий орган з підготовки Конституційного договору ЄС.

Д. Закріпив принципи прозорості та відкритості ЄС, розширив компетенцію Європейського Співтовариства у галузі захисту прав людини, в сфері візової та імміграційної політики, питаннях притулку, співпрацю у сфері охорони правопорядку та правосуддя у кримінальних справах, інтеграція Шенгенських угод у право ЄС.

23. Який зміст основної ідеї Хартії основних прав ЄС 2000 р.?

А. Закріплення наднаціональної риси права ЄС по відношенню до внутрішньо національного права держав-членів

В. Розвиток внутрішнього ринку та торгівельної політики ЄС

С. Злиття функціональних концепцій ЄС з положеннями Європейської конвенції прав та основоположних свобод

Д. Проголошення особистості людини у центрі діяльності ЄС

24. Який установчий договір ЄС був строковим?

А. Про Європейське співтовариство з атомної енергії.

В. Про заснування Європейських співтовариств.

С. Про Європейське співтовариство з вугілля та сталі.

Д. Про Європейське економічне співтовариство.

25. Як Ніщський договір 2001 р. вплинув на реформування ЄС?

А. Вніс зміни в склад Єврокомісії, в склад та компетенцію Суду першої інстанції, в розподіл голосів між членами Ради ЄС та в систему прийняття рішень кваліфікованою більшістю, додаткові можливості для тіснішої співпраці окремих держав-членів ЄС.

В. Закріпив принципи прозорості та відкритості ЄС, розширив компетенцію Європейського Співтовариства у галузі захисту прав людини, в сфері візової та імміграційної політики, питаннях притулку, співпрацю у сфері охорони правопорядку та правосуддя у кримінальних справах, інтеграція Шенгенських угод в право ЄС.

С. Започаткував Європейську політику сусідства, ввів в обіг грошову одиницю – євро, створив тимчасовий міжурядовий орган з підготовки Конституційного договору ЄС.

Д. Консолідував установчі договори ЄС, скасував триопорну структуру, встановив посаду президента Європейської ради.

26. Як Лісабонський договір 2007 р. вплинув на реформування ЄС?

А. Вніс зміни в склад Єврокомісії, в склад та компетенцію Суду першої інстанції, в розподіл голосів між членами Ради ЄС та в систему прийняття рішень кваліфікованою більшістю, додаткові можливості для тіснішої співпраці окремих держав-членів ЄС.

В. Консолідував установчі договори ЄС, скасував триопорну структуру, встановив посаду президента Європейської ради.

С. Закріпив принципи прозорості та відкритості ЄС, розширив компетенцію Європейського Співтовариства у галузі захисту прав людини, в сфері візової та імміграційної політики, питаннях притулку, співпрацю у сфері охорони правопорядку та правосуддя у кримінальних справах, інтеграція Шенгенських угод в право ЄС.

Д. Започаткував Європейську політику сусідства, ввів в обіг грошову одиницю – євро, створив тимчасовий міжурядовий орган з підготовки Конституційного договору ЄС.

27. Хто виступав суб'єктом міжнародного права згідно з Маастрихтським договором 1992р.?

А. Європейське співтовариство вугілля і сталі, Європейське економічне співтовариство, Євроатом.

В. Європейське співтовариство вугілля і сталі, Європейське оборонне співтовариство, Європейське політичне співтовариство.

С. Європейське співтовариство вугілля і сталі, Європейський економіко-соціальний Союз, Європейський Союз.

Д. Європейське співтовариство вугілля і сталі, Європейська асоціація вільної торгівлі, Європейський Союз ядерної безпеки.

28. Професор Рейнського університету ім. Фрідріха Вільгельма (Німеччина, м. Бонн) в курсі Європейського права зазначає, що Європейські співтовариства є «серцем Європейського Союзу», які Європейські співтовариства існують сьогодні?

А. Європейське співтовариство вугілля і сталі, Європейський економічне співтовариство.

В. Європейське співтовариство вугілля і сталі, Європейське оборонне співтовариство, Європейське політичне співтовариство.

С. Європейський Союз, Європейське співтовариство з питань атомної енергії.

Д. Європейська асоціація вільної торгівлі, Європейський Союз ядерної безпеки.

29. Яке завдання Європейського співтовариства з атомної енергії згідно Римського договору про створення Євроатому 1957 р.?

А. Розробка спільного ядерного законодавства.

В. Зміцнення європейського енергетичного потенціалу.

С. Створення спільного ринку ядерних матеріалів, обладнання.

Д. Розробка єдиних стандартів безпеки щодо здоров'я та захисту населення.

30. На основі яких принципів здійснюється компетенція Європейського Союзу відповідно до Договору про реформи 2007 р.?

- A. Субординації та недискримінації.
- B. Захисту прав та відкритості.
- C. Субсидіарності та пропорційності.
- D. Гласності та колегіальності.

31. Які акти мають однакову юридичну силу згідно з Лісабонським договором?

- A. Договір про діяльність ЄС, Договір про функціонування ЄС, Хартія Європейського Союзу про основні права.
- B. Договір про Європейське співтовариство вугілля і сталі, Договір про Європейське економічне співтовариство, Договір про Євроатом.
- C. Договір про Європейську асоціацію вільної торгівлі, Договір про Європейське оборонне співтовариство, Договір про Європейське політичне співтовариство.
- D. Договір про заснування Європейських співтовариств, Хартія місцевого самоврядування, Європейська конвенція прав та основоположних свобод.

32. Який основний напрямок діяльності ЄС передбачив Лісабонський договір після модернізації трьох опор?

- A. Простір свободи, безпеки й правосуддя.
- B. Спільна зовнішня політика та політика безпеки.
- C. Спільне економічне та соціальне співробітництво.
- D. Економічний розвиток, атомна безпека, захист кордонів.

33. Мета якого договору передбачала завершити розпочатий Амстердамським договором процес, що повинен підготувати інститути Європейського Союзу для функціонування в розширеному Союзі?

- A. Єдиний Європейський Акт 1986 р.
- B. Маастрихтський договір 1992 р.
- C. Ніццький договір 2001 р.
- D. Лісабонський договір 2007 р.

34. Який принцип функціонування ЄС включає, заходи які за змістом та формою не повинні виходити за межі того, що є необхідним для досягнення цілей установчих договорів?

- A. Пропорційності.
- B. Субсидіарності.
- C. Недискримінації.
- D. Прозорості.

35. Що означало створення Європейського Союзу в 1992р.?

- A. Утворення нової європейської міжнародної організації, що не має зв'язку, з європейськими співтовариствами.
- B. Зникнення європейських співтовариств.
- C. Збереження в складі Союзу європейських співтовариств, діяльність яких доповнюється співробітництвом у нових сферах.
- D. Створення Європейського Союзу на основі Ради Європи.

36. Які мови НЕ є офіційними мовами Європейського Союзу?

- A. Люксембурзька та турецька мови.
- B. Німецька та французька мови.
- C. Фінська та нідерландська мови.
- D. Хорватська та естонська мови.

37. У який договір трансформувався Договір про заснування Європейських Співтовариств після прийняття Лісабонського договору?

- A. Хартію основних прав.
- B. Договір про діяльність Європейського Союзу.
- C. Договір про функціонування ЄвроСоюзу ЄС.
- D. Договір про Євроатом.

38. Яке Європейське співтовариство припинило функціонувати після прийняття Лісабонського договору?

- A. Європейське оборонне співтовариство.
- B. Європейське співтовариство вугілля та сталі.
- C. Європейське співтовариство з атомної енергії.
- D. Європейське економічне співтовариство.

39. Яке Європейське співтовариство залишилось функціонувати після прийняття Лісабонського договору?

- A. Європейське співтовариство з атомної енергії.
- B. Європейське співтовариство вугілля та сталі.
- C. Європейське економічне співтовариство.
- D. Європейське оборонне співтовариство.

40. Які з указаних європейських символів спільні для Європейського Союзу та Ради Європи?

- A. Громадянство та валюта.
- B. Офіційні мови та девіз.
- C. Європейський прапор та гімн Європи.
- D. Емблема «євро» та День Європи.

41. Коли відзначається «День Європи», який за рішенням Європейської ради був проголошений в 1985 р.?

- A. 8 травня.
- B. 1 січня.
- C. 9 травня.
- D. 23 лютого.

42. Що є гімном Європейського Союзу?

- A. «Ода радості» дев'ятої симфонії Людвіга ван Бетховена.
- B. «Знамено, встелене зірками», написаний Френсісом Скоттом Кі.
- C. «Ода свободі» написаний Ніколаосом Мандзаросом.
- D. «Мотив долі» сорокової симфонії Вольфганга Амадея Моцарта.

43. Яким документом передбачено створення Європейського Конвенту як тимчасового міжурядового органу для підготовки проєкту Конституційного договору ЄС?

- A. Хартію основних прав ЄС 2000 р.
- B. Договором про ЄС 1992 р.
- C. Декларацією про майбутнє ЄС 2001 р.
- D. Договором про реформи 2007 р.

44. Яким договором передбачалось упровадження Економічного та валютного Союзу?

- A. Маастрихтський договір 1992 р.
- B. Ніццький договір 2001 р.
- C. Єдиний Європейський Акт 1986 р.
- D. Лісабонський договір 2007 р.

45. У чому полягає відмітність Конституційного договору про ЄС 2004 р. і Лісабонського договору 2007р.?

- A. Конституційний договір про ЄС передбачав триопорну структуру ЄС, а Лісабонський договір замінив її на єдиноопорну
- B. Для вступу в дію Конституційного договору про ЄС була необхідність його ратифікації всіма державами-членами ЄС, тоді як Для Лісабонського договору – достатньо, щоб його ратифікували половина від загального складу держав-членів ЄС.
- C. Конституційний договір про ЄС мав на меті консолідацію усіх установчих договорів ЄС, тоді як Лісабонський договір просто вніс зміни та доповнив їх.
- D. Конституційний договір про ЄС передбачав надання юридичної сили Хартії основних прав ЄС, а Лісабонський договір виключив дану норму.

46. Якою є новела вступу до ЄС згідно з Лісабонським договором 2007р?

- A. Держави-кандидати мають заручитись підтримкою більшості діючих держав-членів ЄС.
- B. Держави-кандидати мають поділяти спільні демократичні цінності ЄС і відповідати критеріям членства, визначеним Європейською Радою.
- C. Держави-кандидати мають подати офіційну заявку на вступ до ЄС та провести відкриті переговори про вступ до ЄС.
- D. Держави-кандидати мають бути політично нейтральні та погоджуватись на додаткові уступки.

47. Які види основних актів діяльності інститутів ЄС залишено Лісабонським договором 2007 р.?

- A. Пояснення, висновки, акценти.
- B. Договори, постанови, правила.
- C. Рішення, директиви, регламенти.
- D. Рекомендації, заперечення, пропозиції.

48. Діяльність якого об'єднання вже НЕ відносять до установчих договорів, а підпорядковане ЄС згідно з Лісабонським договором 2007 р.?

- A. Європейське економічне співтовариство.
- B. Європейське співтовариство вугілля та сталі.
- C. Європейське співтовариство з атомної енергії.
- D. Європейське оборонне співтовариство.

49. Європейський Союз фінансується:

- A. За рахунок власних коштів, які надходять до власного бюджету ЄС.
- B. За рахунок власних коштів, які надходять до національних бюджетів.
- C. За рахунок членських внесків держав-членів.
- D. За рахунок членських внесків держав-членів та інших держав, з якими співпрацює ЄС.

50. Хто здійснює монетарну політику в єврозоні?

- A. Європейський центральний банк.
- B. Міжнародний валютний фонд.
- C. Міжнародний центральний банк.
- D. Банк реконструкції та розвитку.

51. В якій країні не запроваджена валюта євро:

- A. Німеччина.
- B. Ватикан.
- C. Румунія.
- D. Франція.

52. Попередницею валюти євро була валюта:

- A. Екю.
- B. Франк.
- C. Фунт.
- D. Шилінг.

53. Яка установа займається процедурою надання громадянства ЄС?

- A. Євроомбудсман.
- B. Комісія ЄС.
- C. Рада ЄС.
- D. Жодна.

54. Співробітництво в рамках «Посиленої співпраці» здійснюється з:

- A. Третіми державами.
- B. Державами-членами ЄС.
- C. Кандидатами на вступ до ЄС.
- D. Державами-членами Ради Європи.

55. Копенгагенські критерії визначають:

- A. Критерії вступу до ЄС.
- B. Критерії вступу до Ради Європи.
- C. Критерії вступу до Ради ЄС.
- D. Вимоги до кандидатів у депутати до Парламенту ЄС.

56. Що у Європі було попередником сучасного ЄС?

- A. Співтовариство вугілля і сталі, Європейське політичне співтовариство, Співтовариство з атомної енергії.
- B. Співтовариство вугілля і сталі, Європейське співтовариство, Співтовариство з атомної енергії.
- C. Рада Європи.
- D. Європейський суд по правам людини.

57. Які органи були спільними у Співтовариства вугілля і сталі, Європейського співтовариства, Співтовариства з атомної енергії до заснування ЄС?

- A. Європарламент та Європейський суд Справедливості.
- B. Єврокомісія та Європейський суд Справедливості.
- C. Європарламент та Єврокомісія.
- D. Усі органи були спільними.

58. Європейський день повинен святкуватися на території всього Європейського Союзу:

- A. 23 лютого.
- B. 1 січня.
- C. 9 травня.
- D. 22 червня.

59. Комунарне право з'явилося:

- A. Разом з утворенням європейських співтовариств після Другої світової війни.
- B. Одночасно з виникненням європейських держав.
- C. Після Першої світової війни.
- D. Із заснуванням ЄС.

60. Першим зі співтовариств за часом заснування було:

- A. Європейське співтовариство по атомній енергії.
- B. Європейське економічне співтовариство.
- C. Європейське об'єднання вугілля й стали.
- D. Європейське оборонне співтовариство.

61. Європейський Союз був заснований:

- A. Єдиним європейським актом 1987 року.
- B. Маастрихтським договором 1992 року.
- C. Амстердамським договором 1997 року.
- D. Паризьким договором 1951 року.

62. Система джерел права Європейського Союзу має власну специфіку і складається з трьох великих розділів:

- A. Джерела первинного, вторинного та третинного права.
- B. Джерела матеріального, процесуального та інституційного права.
- C. Джерела адміністративного, торговельного та екологічного права.
- D. Джерела матеріального, процесуального та колізійного права.

63. Громадянами Європейського Союзу автоматично визнаються всі особи, що мають:

- A. Громадянство держави-члена та Європейських Співтовариств.
- B. Громадянство Європейських співтовариств.
- C. Громадянство ЄС та Європейських співтовариств.
- D. Громадянство держави-члена.

64. Європейський день повинен святкуватися на території всього Європейського Союзу:

- A. 9 травня.
- B. 1 січня.
- C. 23 лютого.
- D. 12 грудня.

65. Європейське право з'явилося:

- A. Після Першої світової війни.
- B. Одночасно з виникненням європейських держав.
- C. Разом з утворенням європейських співтовариств після Другої світової.
- D. Війни.

66. Першим зі співтовариств за часом заснування було:

- A. Європейське об'єднання вугілля й стали.
- B. Європейське економічне співтовариство.
- C. Європейське співтовариство з атомної енергії.
- D. Європейське економічне співтовариство та Європейське співтовариство з атомної енергії.

67. Європейський Союз заснований:

- A. Лісабонським договором 2007 року.
- B. Амстердамським договором 1997 року.
- C. Маастрихтським договором 1992 року.
- D. Єдиним європейським актом 1987 року.

68. Одною з держав-членів ЄС є:

- A. Туреччина.
- B. РФ.
- C. Бельгія.
- D. Грузія.

- 69. Єдина валюта ЄС - євро - в обіг уведена:**
- A. 1999 року.
 - B. 1993 року.
 - C. 2001 року.
 - D. 1980 року.
- 70. Емісію євро здійснює (- ют):**
- A. Міжнародний валютний фонд МВФ.
 - B. Європейський валютний інститут.
 - C. Національні центральні банки держав - членів ЄС.
 - D. Європейський Центральний банк (ЕЦБ).
- 71. Європейський Центральний Банк створений:**
- A. 1998 року.
 - B. 1999 року.
 - C. 2000 року.
 - D. 2007 року.
- 72. ЄС - це:**
- A. Міжнародна неурядова організація.
 - B. Наднаціональне інтеграційне утворення.
 - C. Конфедерація.
 - D. Федерація.
- 73. У цей час до складу ЄС як повноправні члени входять:**
- A. 28 держав.
 - B. 45 держав
 - C. 5 держав.
 - D. 27 держав
- 74. ЄС заснований на базі:**
- A. Європейських співтовариств.
 - B. Організації по безпеці й співробітництву в Європі (ОБСЄ).
 - C. Ради Європи.
 - D. НАТО.
- 75. В 1952 році було утворено:**

- A. Європейське економічне співтовариство (ЄЕС).
- B. Європейське співтовариство з атомної енергії (Євратом).
- C. Європейське об'єднання вугілля і сталі (ЄОВС).
- D. ЄС.

76. Створення Європейського Союзу означало:

- A. Утворення ще одного Європейського співтовариства.
- B. Зникнення європейських співтовариств.
- C. Утворення нової європейської міжнародної організації, не зв'язку, що має, з європейськими співтовариствами.
- D. Збереження в складі Союзу європейських співтовариств, діяльність яких доповнюється співробітництвом у нових сферах.

Тема 2. Організаційний механізм ЄС

1. Які інститути входять до інституційної структури Європейського Союзу?

- A. Європарламент, Європейська Рада, Рада ЄС, Єврокомісія, Суд ЄС, Рахункова палата, Європейський центральний Банк.
- B. Рада Міністрів, Суд, Асамблея та Комісія ЄС, Євроюст.
- C. Високий представник з питань зовнішньої політики і безпеки, президент Євроради, Суд європейських співтовариств, економічний і соціальний комітет.
- D. Парламентська асамблея, рада безпеки, комітет міністрів ЄС, Європейське поліцейське відомство, Суд аудиторів.

2. Хто виконує функції судової влади в інституційній системі ЄС?

- A. Європейська комісія.
- B. Європейський Суд з прав людини.
- C. Суд ЄС.
- D. Суд Європейських Співтовариств.

3. Які характерні ознаки притаманні інституційній системі ЄС?

- A. Поліцентричність структури ЄС, розподіл влад, відданість тільки інтересам ЄС, суміщення функцій інституцій ЄС.
- B. Посилена роль національних органів держав-членів ЄС, складна юридична природа структури ЄС, здійснення співробітництва з третіми країнами.
- C. Прозорість, плюралізм, відкритість, субсидіарність, пропорційність.
- D. Координаційність структури ЄС, співпраця у сфері зовнішньої політики і політики безпеки, бюджетна та валютна автономія.

4. Як формується депутатський корпус Європарламенту?

- A. Обираються Європейською Радою строком на 5 років.
- B. Призначаються головою Комісії ЄС на три роки.
- C. Обираються населенням ЄС шляхом загальних і прямих виборів при таємному голосуванні на 5 років.
- D. Призначаються главою країни від кожної держави-члена ЄС, по одній людині строком на п'ять років.

5. Який строк повноважень депутатів Європейського Парламенту?

- A. 4 роки.
- B. 5 років.
- C. 6 років.
- D. 3 роки.

6. У якій формі працює Європарламент?

- A. Обговорення.
- B. Сесії.
- C. Наради.
- D. Збори депутатів.

7. Яка домінуюча виборча система, на основі якої формується депутатський корпус Європарламенту?

- A. Змішана.
- B. Мажоритарна.
- C. Пропорційна.
- D. Представницька.

- 8. Члени Європарламенту обираються відповідно до:**
- A. Права Європейського Союзу.
 - B. Міжнародного права.
 - C. Національного законодавства держав-членів.
 - D. Законодавчих актів Ради Європи.
- 9. Яка гранична кількість членів у Парламенті ЄС за Лісабонським договором 2007р.?**
- A. 705 депутатів+Президент ЄС.
 - B. 732 депутати+голова Єврокомісії.
 - C. 700 депутатів+голова Ради ЄС.
 - D. 750 депутатів+спікер.
- 10. Яким мандатом володіють члени Парламенту ЄС?**
- A. Імперативним.
 - B. Вільним.
 - C. Змішаним.
 - D. Диспозитивним.
- 11. Незважаючи на існуючу систему квот, депутати Європарламенту ким є?**
- A. Представники народів держав, об'єднаних у ЄС.
 - B. Представниками окремих держав-членів.
 - C. Представники націй держав-членів ЄС.
 - D. Представниками інституцій Європейського Союзу.
- 12. Звичайна законодавча процедура Європарламенту означає, що?**
- A. Рада ЄС після погодження рішення з Європейською радою, схвалює його рішення приймаються спільно Європарламентом і Радою ЄС.
 - B. Одноставно та подає на затвердження Європарламенту.
 - C. Рішення приймаються спільно Європарламентом та Єврокомісією.
 - D. Рада ЄС після прийняття рішення повинна отримати обов'язкову згоду чи погодження Європарламенту, а в деяких випадках отримати згоду і від деяких інституцій ЄС, залежно від сфери їх компетенції.

- 13. Спеціальна законодавча процедура Європарламенту означає, що?**
- A. Рішення приймаються спільно Європарламентом та Єврокомісією.
 - B. Рішення приймаються спільно Європарламентом і Радою ЄС.
 - C. Рада ЄС після прийняття рішення повинна отримати обов'язкову згоду чи Рада ЄС після погодження рішення з Європейською радою, схвалює його одностайно та подає на затвердження Європарламенту.
 - D. Погодження Європарламенту, а в деяких випадках отримати згоду і від деяких інституцій ЄС, залежно від сфери їх компетенції.
- 14. Яке контрольне повноваження Європарламенту має найбільше значення?**
- A. Вотум недовіри Єврокомісії кваліфікованою більшістю голосів.
 - B. Застосування інтерпеляції до комісарів Єврокомісії.
 - C. Імпічмент Президенту Європейського Союзу.
 - D. Вотум недовіри Раді ЄС більшістю голосів від загального складу.
- 15. Кого обирає Європарламент на час своїх повноважень, який уповноважений приймати скарги на незадовільне управління установ, органів, агенцій ЄС, крім Суду ЄС, від будь-якого громадянина ЄС або будь-якої фізичної чи юридичної особи, що зареєстрована на території держави-члена ЄС?**
- A. Захисника в Суді ЄС.
 - B. Президента ЄС.
 - C. Європейського омбудсмена.
 - D. Верховного представника з питань зовнішньої політики та політики безпеки.
- 16. Квестори – це посадові особи, які відповідальні за виконання адміністративних і фінансових питань:**

- A. Суду Європейського Союзу.
 - B. Європарламенту.
 - C. Рахункової Палати.
 - D. Комісії ЄвроСоюзу.
- 17. Європейська рада – це?**
- A. Вищий орган політичної координації і планування Європейського Союзу.
 - B. Вищий законодавчий орган ЄС.
 - C. Орган планування та міжнародної інтеграції Європейського Союзу.
 - D. Джерело інтеграції Європейського Союзу.
- 18. Відповідно до Лісабонського договору (2007 р.), на який термін обирають Президента Європейської Ради?**
- A. На 5 років з можливістю необмеженого переобрання.
 - B. На 2 роки з можливістю переобрання на два строки.
 - C. На 2,5 роки з можливістю тільки одного переобрання.
 - D. На 6 місяців з можливістю переобрання.
- 19. Уперше Європейська рада була передбачена в:**
- A. Маастрихтському договорі про Європейський Союз.
 - B. Єдиному європейському акті.
 - C. Амстердамському договорі.
 - D. Ніццькому договорі.
- 20. Згідно зі сформованою традицією європейських установ, як працює Європейська Рада?**
- A. Сесійному порядку.
 - B. Порядку зборів.
 - C. Порядку засідань.
 - D. Консультативному порядку.
- 21. Яким договором Європейську Раду включено в систему інститутів ЄС?**

- A. Маастрихтським договором.
 - B. Амстердамським договором.
 - C. Лісабонським договором.
 - D. Ніщьким договором.
- 22. Хто утворює «Інституційний трикутник» зі здійснення законодавчої функції в ЄС?**
- A. Рада ЄС, Європейська комісія, Європейський парламент.
 - B. Європейська комісія, Європейська рада, Рада ЄС.
 - C. Європейська комісія, Європейська рада, Європейський парламент.
 - D. Європейський парламент, Європейська комісія, Суд ЄС.
- 23. Хто входить до складу Європейської Ради?**
- A. Голова Європейської Комісії, голова Європейської Ради, глави держав-членів ЄС або глав їх урядів, яким допомагають міністри закордонних справ і один член Європейської Комісії.
 - B. Представники з кожної держави-члена на рівні міністрів і Верховний представник ЄС з зовнішньої політики та безпеки.
 - C. По одному представнику від кожної країни-члена ЄС, разом з Президентом Європейської ради і 7 віцепрезидентами, головою Європарламенту.
 - D. Представники від кожної країни-члена ЄС на рівні галузевих міністрів, Омбудсмен, голова та секретар Євроради, два члени Єврокомісії.
- 24. Які повноваження здійснює Європейська Рада?**
- A. Законодавчі, політичні, контролюючі, установчі, представницькі повноваження.
 - B. Виконавчі, бюджетні, повноваження європейської інтеграції, здійснює формальний підсумок роботи Європейського Союзу.
 - C. Організаційні, зовнішньополітичні, стратегічного планування, ухвалення постанов, врегулювання розбіжностей і протиріч держав-членів усередині Союзу.

D. Приймає скарги на незадовільне управління установ, органів, агенцій ЄС, крім Суду ЄС, від будь якого громадянина ЄС або будь-якої фізичної чи юридичної особи, що зареєстрована на території держави-члена ЄС.

25. Що таке Рада Європейського Союзу?

A. Політичний орган ЄС, покликаний вирішувати питання винятково зовнішньополітичного характеру.

B. Інституція, яка забезпечує організаційну і технічну сторони роботи ЄвроСоюзу.

C. Представницький орган держав-членів, який наділений законодавчою та бюджетною функцією, координаційною та функцію з розробки політики ЄС.

D. Вищий орган стратегічного планування та регулювання інтеграційних процесів у сферах діяльності Європейського Союзу.

26. Як здійснюється головування в Раді ЄС?

A. Головувати в Раді належить по черзі кожній державі-члену ЄС на рівні міністрів протягом 6 місяців.

B. Почергово функції голови Ради ЄС здійснюють представники трьох держав-членів на 18- місячний строк.

C. Члени Ради обирають з свого складу Голову Ради на 6-місячний термін.

D. Європейський Парламент затверджує запропоновану Європейською Радою кандидатуру Голови Ради на 5-річний термін.

27. Який основний склад Ради ЄС передбачений Лісабонським договором?

A. Рада із загальних питань і Рада з питань зовнішньої політики.

B. Рада з універсальних питань і Рада з особливих питань.

C. Рада із загальних питань і Рада з спеціальних питань.

D. Рада зі питань координації і Рада з питань євроінтеграційних процесів.

28. Хто головує в Раді із закордонних справ?

- A. Високий представник у закордонних справах і з питань безпеки.
- B. Міністр закордонних справ країни-члена, яка головує в Раді ЄС.
- C. Визначений Європейською радою Голова Ради з закордонних справ.
- D. Президент Європейського Союзу.

29. Генеральний секретаріат Ради ЄС – це:

- A. Офіційне представництво Європейського Союзу на міжнародній арені з питань загальної зовнішньої політики і безпеки.
- B. Підрозділ Ради ЄС, що захищає інтереси ЄС в межах держав-членів ЄС.
- C. Підрозділ, який забезпечує організаційну і технічну сторони роботи Ради ЄС, а також може представляти Раду перед іншими органами Європейського Союзу.
- D. Європейське офіційне представництво Союзу.

30. Комітет постійних представників урядів держав-членів ЄС (COREPER) – це?

- A. Допоміжний орган Ради ЄС, що включає керівників офіційних представництв держав-членів ЄС ,зазвичай в ранзі послів,або їх заступників, що здійснюють управління діяльності Ради та підготовки матеріалів до її засідань.
- B. Підрозділ Ради ЄС, який забезпечує організаційну і технічну сторони роботи даного інституту, а також може представляти Раду перед іншими органами Європейського Союзу, у тому числі в Суді.
- C. Найважливіший інститут, покликаний забезпечити координацію економічної політики держав-членів та проявляється, як правотворчий орган Європарламенту та Ради ЄС.
- D. Важливий політичний інститут ЄвроСоюзу, який покликаний забезпечити узгодження національних інтересів держав-членів з виконанням завдань і цілей, що стоять перед ЄС.

- 31. Які існують види голосування в Раді ЄС відповідно до характеру питання, що розглядається?**
- A. Очне, заочне, змішане.
 - B. Проста і кваліфікована більшість, одностайне.
 - C. Попереднє і безпосереднє.
 - D. Загальне і спеціальне.
- 32. Який термін повноважень Єврокомісії?**
- A. 2,5 роки.
 - B. 3 роки.
 - C. 5 років.
 - D. 4 роки.
- 33. Яка Єврокомісія в інституційній системі ЄС?**
- A. Інститут ЄС, наділений найбільшими виконавчими повноваженнями, законодавчою ініціативою, що представляє інтереси ЄС в цілому.
 - B. Здійснює контрольну владу, що забезпечує перевірку всіх фінансових аспектів діяльності органів Європейського Союзу.
 - C. Є строго функціональним спеціалізованим інститутом неполітичного характеру.
 - D. Є аудиторським органом Європейської Ради.
- 34. Хто уповноважений достроково відправити Європейську Комісію у відставку?**
- A. Рада ЄС.
 - B. Суд ЄС.
 - C. Європейська рада.
 - D. Європейський Парламент.
- 35. Голова Європейської Комісії входить за своєю посадою до складу:**
- A. Європейської Ради.
 - B. Ради ЄС.
 - C. Ради Європи.
 - D. Суду ЄС.

- 36. Який з інститутів Європейського Союзу виконує здебільшого виконавчі функції?**
- A. Європейська комісія.
 - B. Рада Європейського Союзу.
 - C. Рахункова палата.
 - D. Європейська рада.
- 37. Вкажіть, що є головною вимогою до комісарів Єврокомісії?**
- A. Професіоналізм.
 - B. Незалежність при виконанні своїх обов'язків.
 - C. Відданість європейській сім'ї.
 - D. Чесність.
- 38. Ким є Верховний представник ЄС з питань закордонних справ і політики безпеки?**
- A. Одним із заступників голови Комісії ЄС та головує в Раді із закордонних справ.
 - B. Очолює відомство ЄС з питань спільної закордонної політики і політики безпеки.
 - C. Заступником голови Європейської ради.
 - D. Головує в Європейській раді з правом дорадчого голосу.
- 39. Судова система ЄС охоплює?**
- A. Європейський суд, Трибунал першої та другої інстанцій, Трибунал цивільної служби.
 - B. Європейський Суд, Суд загальної юрисдикції, Трибунал цивільної адміністрації.
 - C. Суд ЄС, Суд загальної юрисдикції та спеціалізовані суди.
 - D. Європейський суд, Трибунал цивільної служби, Суд загальної інстанції.
- 40. Як формуються судді Суду ЄС і генеральні адвокати?**
- A. Обираються Європейським Парламентом строком на 6 років.
 - B. Призначаються на підставі одностайної ухвали Ради на п'ять років.

- C. Вибираються населенням ЄС шляхом загальних і прямих виборів при таємному голосуванні на п'ять років.
- D. Призначаються урядами країн-членів на підставі взаємної згоди на шестирічний період.

41. Хто такі генеральні адвокати в судовій системі ЄС?

- A. Незалежні експерти, які допомагають Суду ЄС у здійсненні його завдань, шляхом підготовки та представлення мотивованого висновку по справі.
- B. Судді у відставці, які надають консультативні юридичні послуги Суду загальної юрисдикції та спеціалізованих судів.
- C. Представники держав-членів, які здійснюють захист прав осіб, які є неплатоспроможні забезпечити себе адвокатом під час здійснення правосуддя судами ЄС.
- D. Юристи, які проводять досудове врегулювання спору між сторонами.

42. Оскарження рішень Суду загальної юрисдикції здійснюється до:

- A. Європейської Ради.
- B. Верховного Суду правосуддя.
- C. Суду ЄС.
- D. Єврокомісії.

43. Справи непрямой юрисдикції Суду ЄС – це:

- A. Справи, які Європейський Суд розглядає за запитами судових органів держав-членів.
- B. Позови про анулювання правових актів органів ЄС.
- C. Позови з бездіяльності органів ЄС.
- D. Справи, які Європейський Суд розглядає в ході реалізації норм права ЄС.

44. Строк повноважень суддів Суду ЄС:

- A. 4 роки.
- B. 5 років.
- C. 3 роки.
- D. 6 років.

- 45. Строк повноважень голови Суду ЄС:**
- A. 3 роки.
 - B. 4 роки.
 - C. 5 років.
 - D. 6 років.
- 46. Який інститут ЄС має право надавати офіційне тлумачення установчих договорів?**
- A. Європейська комісія.
 - B. Європейська рада
 - C. Суд ЄС.
 - D. Європейський парламент.
- 47. Що таке Суд ЄС?**
- A. Вища судова інстанція ЄС, покликана забезпечувати дотримання законності та тлумачення положень установчих договорів.
 - B. Інститут ЄС, покликаний розглядати спори між фізичними та юридичними особами держав-членів згідно права ЄС.
 - C. Судовий орган по здійсненню правосуддя в цивільних та кримінальних сферах.
 - D. Політичний орган покликаний здійснювати координуючу діяльність судової системи ЄС.
- 48. Хто з указаних органів виконує функції судової влади в інституційній системі ЄС?**
- A. Європейська рада.
 - B. Суд Європейських Співтовариств.
 - C. Суд ЄС.
 - D. Європейський Суд з прав людини.
- 49. Яка інституція надає ЄвроСоюзові необхідні для його розвитку імпульси і визначає загальні політичні орієнтири та пріоритети?**
- A. Європейська Рада.
 - B. Рада ЄС.
 - C. Суд Аудиторів.
 - D. Європейська Комісія.

- 50. З яких частин складається судове провадження Суду ЄС?**
- A. Очна та заочна.
 - B. Письмова та усна.
 - C. Основна та додаткова.
 - D. Попередня та безпосередня.
- 51. Яка структура Суду ЄС?**
- A. Голова Суду, судді суду загальної юрисдикції, генеральні адвокати.
 - B. Голова Суду, заступники Голови, судді держав-членів, адвокати.
 - C. Голова Суду, Велика палата, 6 палат.
 - D. Голова Суду, Вища влада, 5 секції, секретаріат.
- 52. Хто здійснює тлумачення установчих договорів і правових норм ЄС?**
- A. Суд ЄС.
 - B. Суду загальної юрисдикції.
 - C. Спеціалізовані суди ЄС.
 - D. Національні суди держав-членів.
- 53. Процедура преюдиціального розгляду справи в судовій системі ЄС використовується для того, щоб:**
- A. Розвантажити судову систему ЄС.
 - B. Розширити юрисдикцію Загального Суду.
 - C. Забезпечити уніфіковане тлумачення та застосування права ЄС.
 - D. Захистити трудові та соціальні права працівників інститутів ЄС.
- 54. Як формується суддівський корпус Загального Суду ЄС?**
- A. Призначаються урядами країн-членів на підставі взаємної згоди на шість років.
 - B. Призначаються на підставі одностайної ухвали Ради на п'ять років.
 - C. Вибираються населенням ЄС шляхом загальних і прямих виборів при таємному голосуванні на п'ять років.
 - D. Обираються Європейським Парламентом строком на 6 років.

55. Які повноваження спеціалізованих судів ЄС?

- A. Розгляд в першій інстанції певних видів справ у спеціальних сферах.
- B. Розгляд в апеляційній інстанції справ що стосуються законності актів інститутів ЄС.
- C. Розгляд справ в преюдиціальному порядку щодо відшкодування збитків у випадку позадоговірної відповідальності ЄС.
- D. Розгляд справ в касаційному порядку держав-членів, фізичних та юридичних осіб до ЄС в сфері захисту права власності.

56. Як формуються спеціалізовані суди ЄС?

- A. За рішенням Європейської ради та Єврокомісії.
- B. За рішенням Європарламенту та Ради ЄС.
- C. За рішенням Суду ЄС та Загального Суду.
- D. За рішенням суду аудиторів та конституційного суду держав-членів.

57. Хто призначає суддів спеціалізованого суду ЄС?

- A. Європарламент.
- B. Європейська рада.
- C. Суд ЄС.
- D. Рада ЄС.

58. До якого органу можна оскаржити в апеляційному порядку рішення спеціалізованих судів ЄС?

- A. Ради ЄС.
- B. Загального Суду.
- C. Касаційного суду держави-члена ЄС.
- D. Суду ЄС.

59. До якого органу можна оскаржити в апеляційному порядку рішення Загального суду ЄС?

- A. Ради ЄС.
- B. Конституційного суду держави-члена ЄС.
- C. Суду ЄС.
- D. Загального Суду.

- 60. Яким Договором Європейський центральний банк отримав статус інституту ЄС?**
- A. Маастрихтським договором 1992 р.
 - B. Амстердамським договором 1997 р.
 - C. Лісабонським договором 2007 р.
 - D. Ніццьким договором 2001 р.
- 61. Хто утворює Європейську систему центральних банків?**
- A. Європейський центральний банк та Рахункова палата.
 - B. Європейський центральний банк та національні банки держав-членів ЄС.
 - C. Європейський центральний банк та комерційні банки держав-членів ЄС.
 - D. Європейський центральний банк та міжнародні фінансові установи.
- 62. Керівними органами Європейського центрального банку (ЄЦБ) є?**
- A. Рада управляючих та Дирекція.
 - B. Голова та заступник ЄЦБ.
 - C. Рада правління та керівник управління національними центральними банками держав-членів.
 - D. Президент ЄС та Президент ЄЦБ.
- 63. Хто призначає Дирекцію Європейського центрального банку?**
- A. Рада ЄС.
 - B. Єврокомісія.
 - C. Голова Європейського центрального банку.
 - D. Європейська рада.
- 64. Який строк повноважень Дирекції Європейського центрального банку?**
- A. 6 років.
 - B. 2 роки.
 - C. 4 роки.
 - D. 8 років.

- 65. Допоміжним органом Європейського центрального банку є:**
- A. Економічно-фінансовий комітет.
 - B. Комітет регіонів.
 - C. Європейський інвестиційний банк.
 - D. Європейський банк реконструкції та розвитку.
- 66. Яка головна мета Європейського центрального банку?**
- A. Підтримка стабільності цін та загальної економічної політики ЄС.
 - B. Зберігання офіційних валютних резервів держав-членів ЄС.
 - C. Забезпечення перевірки рахунків ЄС.
 - D. Представлення на валютному ринку інтересів регіональних фінансово забезпечених спільнот.
- 67. Строк повноважень членів Рахункової палати ЄС:**
- A. 6 років.
 - B. 4 роки.
 - C. 5 років.
 - D. 3 роки.
- 68. Строк повноважень голови Рахункової палати ЄС:**
- A. 2 роки.
 - B. 4 роки.
 - C. 5 років.
 - D. 3 роки.
- 69. Хто призначає склад Рахункової палати?**
- A. Рада ЄС після консультацій з Європарламентом.
 - B. Європейська рада після пропозицій Єврокомісії.
 - C. Голова Рахункової палати після погодження з Радою ЄС.
 - D. Глави урядів держав-членів після подання висновку органами зовнішнього аудиту.
- 70. Що таке Рахункова палата ЄС?**

- A. Інститут, що здійснює моніторинг рахунків ЄС, перевірку легальності та регулярності доходів і видатків з бюджету ЄС та загальне фінансове управління.
- B. Самостійна агенція ЄС, яка покликана здійснювати валютну політику в ЄС та сприяти належному функціонуванню системи платежів держав-членів ЄвроСоюзу.
- C. Незалежний орган з проведення міжнародних валютних операцій.
- D. Інституція, що розглядає фінансові спори суб'єктів права ЄС.

71. Структура керівних органів Економічно-соціального комітету:

- A. Голова правління та Комісія.
- B. Рада управляючих та Дирекція.
- C. Рада правління та Бюро.
- D. Голова та Президія.

72. Установою ЄС із статусом юридичної особи є:

- A. Європол.
- B. Європейський центральний банк.
- C. Суд аудиторів.
- D. Комітет регіонів.

73. Які з указаних органів є допоміжними органами ЄС?

- A. Економічно-соціальний комітет, комітет регіонів.
- B. Європейська рада та Рада ЄС.
- C. Комісія з питань транскордонного співробітництва, комітет з питань неповнолітніх.
- D. Рада із закордонних справ, Рада з питань зовнішньої політики.

74. Що означає пряма юрисдикція Суду ЄС?

- A. Вирішення спорів з правовідносин, які ініціюються безпосередніми учасниками спору, розглядаються по суті справи на підставі норм установчих договорів та законодавства ЄС.

- В. Провадження по розгляду запитів від національних судових установ держав-членів, які стосуються проблем тлумачення і застосування норм права Європейського Союзу.
- С. Провадження по з'ясуванню сумісності міжнародної угоди установчим договорам ЄС.
- Д. Вирішення спорів проти держав-членів ЄС в порядку попереднього контролю.

75. Який орган не є інституцією ЄС?

- А. Європейський центральний банк.
- В. Європол.
- С. Рада Європи.
- Д. Комітет регіонів.

76. Назвіть столицю ЄС:

- А. ЄС не має столиці.
- В. Брюссель.
- С. Люксембург.
- Д. Страсбург.

77. Які два органи історично першими стали спільними для всіх Європейських Співтовариств?

- А. Європейський Парламент та Суд ЄС.
- В. Суд ЄС та Рада ЄС.
- С. Рада ЄС та Європейська Рада.
- Д. Рахункова палата та Рада ЄС.

78. Яка кількість основних інституцій закріплена Лісабонським договором про реформу?

- А. 4.
- В. 8.
- С. 3.
- Д. 7.

79. Які основні інституції зосередженні у законодавчому процесі?

- A. Суд ЄС, Європейський Парламент та Рада ЄС.
 - B. Рада ЄС та Європейська Рада.
 - C. Європейський Парламент, Рада ЄС та Комісія ЄС.
 - D. Рахункова палата, Європейський Парламент та Рада ЄС.
- 80. Який принцип покладено в основу формування складу Європарламенту?**
- A. Спадна пропорційність.
 - B. Зростаюча пропорційність.
 - C. Одна держава – один голос.
 - D. Рівності.
- 81. Який орган визначає склад Європарламенту?**
- A. Європейський Парламент попереднього скликання.
 - B. Європейська Рада.
 - C. Суд ЄС.
 - D. Рада ЄС.
- 82. Який орган ЄС може висунути вотум недовіри Комісії ЄС?**
- A. Європейський Парламент.
 - B. Європейська Рада.
 - C. Суд ЄС.
 - D. Рада ЄС.
- 83. Інститут, згідно з яким Комісія ЄС відповідає на усні чи письмові запитання Європарламенту, отримав назву:**
- A. Апеляція.
 - B. Епіляція.
 - C. Інтерпеляція.
 - D. Фіксація.
- 84. Депутати до Європарламенту обираються:**
- A. Урядами держав-членів.
 - B. Національними парламентами держав-членів ЄС.
 - C. Представниками громадян держав-членів ЄС.
 - D. Громадянами ЄС.
- 85. Європейська Рада є органом, який формується:**

- A. З керівників держав або урядів держав-членів.
 - B. Голів національних парламентів.
 - C. Голів конституційних судів держав-членів.
 - D. Комісарів, призначених Радою ЄС.
- 86. Органом, який займається стратегічним плануванням розвитку інтеграції та вирішенням суперечок між державами-членами, є:**
- A. Європейський Парламент.
 - B. Європейська Рада.
 - C. Суд ЄС.
 - D. Рада ЄС.
- 87. Високого представника із закордонних справ та питань безпеки призначає:**
- A. Європейська Рада.
 - B. Європейський Парламент.
 - C. Суд ЄС.
 - D. Рада ЄС.
- 88. Який орган ЄС очолюється колективним головою?**
- A. Рада ЄС.
 - B. Європейська Рада.
 - C. Європейський Парламент.
 - D. Суд ЄС.
- 89. Що являє собою кваліфікована більшість при голосуванні?**
- A. Не менш ніж 72% голосів членів органу, що представляють 65% населення держав-членів ЄС.
 - B. Не менш ніж 90% голосів членів органу, що представляють 65% населення держав-членів ЄС.
 - C. 50% плюс 1 голос.
 - D. 51%.
- 90. Високий представник із закордонних справ і питань безпеки задіяний у таких двох інституціях ЄС:**

- A. Європейський Парламент та Суд ЄС.
 - B. Комісія ЄС та Рада ЄС.
 - C. Рада ЄС та Європейська Рада.
 - D. Рахункова палата та Рада ЄС.
- 91. За виконання бюджету ЄС відповідає:**
- A. Європейська Рада.
 - B. Європейський Парламент.
 - C. Комісія ЄС.
 - D. Рада ЄС.
- 92. Європейський суд справедливості складається з:**
- A. 28 суддів.
 - B. 54 суддів.
 - C. 15 суддів.
 - D. 27 суддів.
- 93. Роль конституційного суду в ЄС виконує:**
- A. Європейський суд справедливості.
 - B. Загальний суд.
 - C. Спеціалізований суд.
 - D. Європейська рада.
- 94. Кількість інститутів Європейського Союзу:**
- A. Три.
 - B. П'ять.
 - C. Вісім.
 - D. Сім.
- 95. Неофіційною столицею Союзу вважається:**
- A. м.Брюссель.
 - B. м.Люксембург.
 - C. м.Афіни.
 - D. м.Берлін.
- 96. Європейська Рада - це:**
- A. Вищий орган політичного керівництва Європейського Союзу.

- B. Те ж саме, що Рада ЄС.
- C. Нова європейська інтеграційна організація.
- D. Те ж саме, що Рада Європи.

97. Європейська комісія:

- A. Здійснює функції виконавчого органу і є постійно функціонуючим інститутом.
- B. Здійснює контрольну владу, що забезпечує перевірку всіх фінансових аспектів діяльності органів Європейського Союзу.
- C. Є чітко функціональним спеціалізованим інститутом неполітичного характеру.
- D. Є судовою установою ЄС.

98. Європейський суд із прав людини у Страсбурзі:

- A. Створений Європейською конвенцією й діє в тісному зв'язку з Радою Європи.
- B. Належить до головних інститутів ЄС.
- C. Вирішує суперечки між державами-членами, державами-членами й інститутами Європейського Союзу, між самими інститутами, між приватними особами й Союзом.
- D. Вирішує суперечки між державами-членами ЄС.

99. З позовними заявами до Суду ЄС можуть звертатися:

- A. Фізичні особи держав- членів ЄС.
- B. Усі суб'єкти права ЄС.
- C. Інститути ЄС і Співтовариств.
- D. Усі суб'єкти континентальної Європи.

100. Депутати Європарламенту:

- A. Призначаються спільно Радою ЄС та Європейською Радою кваліфікованою більшістю голосів.
- B. Призначаються головою комісії на три роки.
- C. Призначаються главою держави- члена, по одній людині від кожної держави строком на п'ять років.
- D. Вибираються населенням ЄС шляхом загальних і прямих виборів таємним голосуванням на п'ять років.

101. Суд ЄС - це:

- A. Суд першої інстанції ЄС.
- B. Суд першої інстанції Європейського Суду із прав людини.
- C. Суд першої інстанції Міжнародного Суду ООН.
- D. Вищий судовий орган ЄС.

102. Судді та юридичні радники Суду ЄС:

- A. Призначаються урядами країн- членів на підставі взаємного згоди на шестирічний період.
- B. Призначаються на підставі одностайної ухвали Ради на п'ять років.
- C. Обираються населенням ЄС шляхом загальних і прямих виборів при таємному голосуванні на п'ять років.
- D. Призначаються головою комісії на три роки.

103. Кількість суддів у Суді ЄС:

- A. 25.
- B. 20.
- C. збігається із числом держав- членів Європейського Союзу, тобто суддя призначається від кожної держави-члена.
- D. 15.

104. У судову систему ЄС входять:

- A. Суд ЄС, Суд першої інстанції та спеціальні суди.
- B. ЄСПЛ, Суд ЄС.
- C. Суд ЄС, Суд першої інстанції, національні судові органи держав-членів ЄС.
- D. Національні судові органи держав- членів ЄС.

105. Єдина система інститутів для всіх ЄС утворена в:

- A. 2000-ні роки.
- B. 80- ті роки.
- C. 90- ті роки.
- D. 60- ті роки.

106. Одним з органів ЄС є:

- A. Рада Європи.
- B. ЭКОСОК.
- C. Парламентська Асамблея.
- D. Європейська Комісія.

107. Рахункова Палата (Палата аудиторів) була утворена в:

- A. 1952 року.
- B. 1985 року.
- C. 1995 року.
- D. 1975 року.

108. Депутати Європейського Парламенту є представниками:

- A. Держав - членів ЄС.
- B. Народів Європи.
- C. Окремих регіонів держав - членів ЄС.
- D. ЄС.

109. Основне призначення Уповноваженого із прав людини ЄС:

- A. Вирішення спірних справ, пов'язаних з порушенням прав людини.
- B. Контроль над діяльністю адміністративних служб Співтовариств і ЄС.
- C. Представництво від імені громадян ЄС в ЄСПЛ.
- D. Представництво від імені держав-членів ЄС в ЄСПЛ.

110. Одним з консультативних органів Співтовариств і ЄС є:

- A. Комітет регіонів.
- B. Комітет місцевих і регіональних громад Європи.
- C. Європейська Рада.
- D. Комісія ЄС.

111. Установлення загальних принципів і орієнтирів загальної зовнішньої політики й політики безпеки ЄС

входить у компетенцію:

- A. Ради ЄС.
- B. Європейської Ради.
- C. Європейського Парламенту.
- D. Ради Європи.

112. Документ, яким визначається офіційне ставлення ЄС до зовнішньополітичних проблем, - це:

- A. Резолюція.
- B. Загальна стратегія.
- C. Загальна думка.
- D. Загальна позиція.

113. Представництво ЄС за кордоном здійснює:

- A. Рада ЄС.
- B. Європейська Комісія.
- C. Європейська Рада.
- D. Європарламент.

114. Комітет постійних представників є допоміжним органом:

- A. Європейського Парламенту.
- B. Ради ЄС.
- C. Рахункової Палати (Палати аудиторів).
- D. Європейської Ради.

115. Достроково відправити Європейську Комісію у відставку може тільки:

- A. Європейський Парламент.
- B. Суд ЄС.
- C. Рада ЄС.
- D. Європейська Рада.

116. Виконання бюджету Європейських співтовариств здійснює:

- A. Європейська Комісія.
- B. Рада ЄС.
- C. Рахункова Палата (Палата аудиторів).
- D. Європейська Рада.

117. Вищим органом політичного керівництва ЄС є:

- A. Європейська Рада.
- B. Рада Європи.
- C. Рада ЄС.
- D. Європарламент.

118. Суб'єктами законодавчого процесу в ЄС є:

- A. Європейська Комісія, Європейський Парламент, Рада ЄС.
- B. Європейський парламент.
- C. Європейський Парламент і Рада ЄС.
- D. Європейська Комісія, Європейський Парламент, Європейська Рада.

119. Юридично статус основної інституції Європейської Ради визнаний і закріплений в:

- A. Амстердамському договору 1997 р.
- B. Маастрихтським договорі 1992 р.
- C. Лісабонському договору 2007р.
- D. Єдиному європейському акті 1986 р.

120. Голова Європейської Комісії входить за своєю посадою до складу:

- A. Європейської Ради.
- B. Ради ЄС.
- C. Ради Європи.
- D. Європейського центрального банку.

121. Європейська Рада підзвітна:

- A. Нікому.
- B. Суду ЄС.
- C. Європейському парламенту.
- D. Раді ЄС.

122. Европол - це:

- A. Європейське поліцейське відомство - спеціалізований підрозділ організаційного механізму ЄС.
- B. Міжнародна організація, до складу якої входять європейські держави в особі своїх поліцейських відомств.
- C. Структурний підрозділ Інтерполу.
- D. Структурна одиниця Ради ЄС.

Тема 3. Поняття та система права ЄС

1. У чому полягає конвергентність права ЄС?

- A. Право ЄС оперує елементами, які притаманні правовій сім'ї загального права.
- B. Право ЄС оперує елементами, які притаманні романо-германській правовій сім'ям.
- C. Право ЄС оперує елементами, які притаманні англосаксонській правовій сім'ї.
- D. Право ЄС оперує елементами, які притаманні обом глобальним правовим сім'ям.

2. Що становить структурну підоснову формування права ЄС?

- A. Загальні принципи права та судовий прецедент.
- B. Доктрина науковців та правові «спільні цінності».
- C. Загальні принципи права та правові «спільні цінності».
- D. Судовий прецедент та правові «спільні цінності».

3. Право ЄС оперує елементами таких національно-правових систем:

- A. Континентальна та звичаєва правові системи.
- B. Континентальна та англо-американська правові системи.
- C. Континентальна та релігійна правові системи.
- D. Звичаєва та англо-американська правові системи.

4. Право ЄС передбачає у структурі поділ на публічне і приватне

- A. Ні, оскільки оперує елементами таких національно-правових систем, як ні, оскільки оперує елементами таких національно-правових систем, як континентальна та звичаєва правові системи.
- B. Ні, оскільки оперує елементами таких національно-правових систем, як ні, оскільки оперує елементами таких національно-правових систем, як континентальна та релігійна правові системи.

- C. Ні, оскільки оперує елементами таких національно-правових систем, як континентальна та англо-американська правові системи.
- D. Ні, оскільки оперує елементами таких національно-правових систем, як звичаєва та англо-американська правові системи.
- 5. Право ЄС оперує елементами таких правових систем:**
- A. Винятково міжнародно-правової.
 - B. Міжнародно-правової та національно-правової.
 - C. Винятково національно-правової.
 - D. Винятково міжнародно-правової та наднаціональної.
- 6. У чому полягає особливість правопорядку ЄС?**
- A. Реалізація національних відносин.
 - B. Реалізація міжнародних відносин.
 - C. Реалізація приватних відносин.
 - D. Реалізація інтегрованих відносин.
- 7. Особливість правового порядку ЄС полягає у тому, що:**
- A. Правопорядок ЄС діє як один із елементів національного правопорядку.
 - B. Правопорядок ЄС діє, як паралельний правопорядок поряд із національним.
 - C. Правопорядок ЄС діє ізольовано від національного правопорядку.
 - D. Правопорядок ЄС діє паралельно із міжнародно-правовим порядком.
- 8. Одним із основних методів правового регулювання в ЄС є:**
- A. Метод уніфікації.
 - B. Метод координації.
 - C. Метод інтеграції.
 - D. Метод медіації.

- 9. Одним із основних методів правового регулювання в ЄС є:**
- A. Метод медіації.
 - B. Метод гармонізації.
 - C. Метод координації.
 - D. Метод інтеграції.
- 10. Одним із основних методів правового регулювання в ЄС є:**
- A. Метод інтерпеляції.
 - B. Метод інтеграції.
 - C. Метод координації.
 - D. Метод медіації.
- 11. Одним із основних методів правового регулювання в ЄС є:**
- A. Метод медіації.
 - B. Метод координації правового регулювання.
 - C. Метод інтеграції.
 - D. Метод диференціації правового регулювання.
- 12. У чому полягає суть «первинного права» ЄС?**
- A. Інтеграційне право, створене міжнародно-правовими засобами.
 - B. Інтеграційне право, створено «наднаціональними» засобами.
 - C. Інтеграційне право, створене поєднанням наднаціональних та міжнародно-правових засобів.
 - D. Інтеграційне право, створене національними засобами.
- 13. Право ЄС є:**
- A. Правовим інститутом.
 - B. Правовою галуззю.
 - C. Правовою підгалуззю.
 - D. Правовою системою.

14. У чому полягає суть «вторинного права» ЄС?

- A. Інтеграційне право, створено «наднаціональними» засобами.
- B. Інтеграційне право, створене міжнародно-правовими засобами.
- C. Інтеграційне право, створене поєднанням наднаціональних та міжнародно-правових засобів.
- D. Інтеграційне право, створене національними засобами.

15. Вторинне право ЄС за своїм характером:

- A. Національним.
- B. Міжнародним.
- C. Наднаціональним.
- D. Колізійним.

16. Назвіть основні види норм права ЄС за їх характером?

- A. Матеріальні, організаційно-інституційні, процедурно-процесуальні.
- B. Матеріальні, організаційно-інституційні, координаційні.
- C. Матеріальні, організаційно-процесуальні, процедурно-інституційні.
- D. Матеріальні, процедурно-процесуальні, інтеграційні.

17. Укажіть ознаку, якою наділено право ЄС з точки зору його структури:

- A. Владний характер.
- B. Публічний характер.
- C. Приватний характер.
- D. Публічно-приватний характер.

18. Горизонтальні відносини в праві ЄС мають:

- A. Приватний характер.
- B. Публічно-приватний характер.
- C. Публічний характер.
- D. Владний характер.

19. До «інтегративних» відносин у праві ЄС можна віднести:

А. Такі, які мають здатність до інтегрування і дають при цьому ефект (економічний, соціальний, політичний) вищий, ніж в умовах їх регулювання засобами національно-правовими або міжнародно-правовими.

В. Такі, які дають більший ефект (економічний, соціальний, політичний) при їх регулювання засобами національно-правовими або міжнародно-правовими.

С. Такі, які дають більший ефект (економічний, соціальний, політичний) при їх регулювання лише засобами національно-правовими.

Д. Такі, які дають більший ефект (економічний, соціальний, політичний) при їх регулювання лише засобами міжнародно-правовими.

20. Що виступає предметом інтеграційного регулювання права ЄС?

А. Відносини за участю міжнародних організацій.

В. Відносини за участю владних суб'єктів.

С. Відносини за участю лише приватних осіб.

Д. Відносини за участю юридичних осіб.

21. Якими актами визначається коло суб'єктів права Європейського Союзу?

А. Договорами про ЄвроСоюз, за згодою країн-членів ЄС.

В. Договорами про ЄвроСоюз та функціонування ЄвроСоюзу, рішеннями Суду ЄС.

С. За згодою країн-членів ЄС, рішеннями Суду ЄС.

Д. Директивами інституцій ЄС, рішеннями Суду ЄС.

22. Укажіть основні суб'єкти ЄС:

А. Держави-члени, Союз, фізичні та юридичні особи.

В. Союз, міжнародні організації, фізичні та юридичні особи.

С. Держави-члени, Союз, міжнародні організації.

Д. Держави-члени, міжнародні організації, фізичні та юридичні особи.

- 23. До першої категорії принципів права ЄС належать?**
- A. Принципи міжнародного права.
 - B. Принципи, закріплені в установчих договорах ЄС.
 - C. Принципи, притаманні усім або більшості правових систем країн-членів ЄС.
 - D. Загальні принципи права, визнані цивілізованими націями.
- 24. До другої категорії принципів права ЄС належать:**
- A. Принципи міжнародного права.
 - B. Принципи, притаманні усім або більшості правових систем країн-членів ЄС.
 - C. Принципи, закріплені в установчих договорах ЄС.
 - D. Загальні принципи права, визнані цивілізованими націями.
- 25. До третьої категорії принципів права ЄС належать:**
- A. Принципи, притаманні усім або більшості правових систем країн-членів ЄС.
 - B. Принципи, закріплені в установчих договорах ЄС.
 - C. Принципи міжнародного права.
 - D. Загальні принципи права, визнані цивілізованими націями.
- 26. Вкажіть принцип, який є джерелом права ЄС:**
- A. Принцип свободи.
 - B. Принцип пропорційності.
 - C. Принцип толерантності.
 - D. Принцип автономії.
- 27. Вкажіть принцип, який є джерелом права ЄС:**
- A. Принцип свободи.
 - B. Принцип толерантності.
 - C. Принцип субсидіарності.
 - D. Принцип автономії.
- 28. Вкажіть принцип, який є джерелом права ЄС:**
- A. Принцип дотримання процесуальних прав.
 - B. Принцип свободи.

- C. Принцип толерантності.
 - D. Принцип автономії.
- 29. До загальних принципів права Суд ЄС відносить:**
- A. Принцип юридичної певності.
 - B. Принцип свободи економічної діяльності.
 - C. Принцип юридичної рівності.
 - D. Принципи Статуту ООН.
- 30. До загальних принципів права Суд ЄС відносить:**
- A. Принцип юридичної рівності.
 - B. Принцип свободи економічної діяльності.
 - C. Принцип пропорційності.
 - D. Принципи Статуту ООН.
- 31. До загальних принципів права Суд ЄС відносить:**
- A. Принцип юридичної рівності.
 - B. Принцип законності.
 - C. Принцип свободи економічної діяльності.
 - D. Принципи Статуту ООН.
- 32. До загальних принципів права Суд ЄС відносить:**
- A. Принцип заборони свавільного або диспропорційного втручання з боку публічних властей.
 - B. Принцип юридичної рівності.
 - C. Принцип свободи економічної діяльності.
 - D. Принципи Статуту ООН.
- 33. Пряма дія права ЄС означає:**
- A. Правові акти набувають чинності та породжують права та обов'язки його адресатів безпосередньо, з прийняттям відповідного національного акту.
 - B. Правові акти набувають чинності та породжують права та обов'язки його адресатів безпосередньо, без прийняття відповідного національного акту.

С. Правові акти набувають чинності та породжують права та обов'язки його адресатів безпосередньо, без нормативного закріплення його в міжнародних договорах.

Д. Правові акти набувають чинності та породжують права та обов'язки його адресатів безпосередньо, з нормативним закріпленням його в міжнародних договорах.

34. Яким шляхом здійснюється імплементація регламентів ЄС у національне правове поле?

А. Імперативним.

В. Автономії волі членів ЄС.

С. Диспозитивним.

Д. Пропорційним.

35. Яким шляхом здійснюється імплементація директив ЄС у національне правове поле?

А. Імперативним.

В. Диспозитивним.

С. Позитивним.

Д. Автономії волі членів ЄС.

36. Який принцип діє при колізії між діючим національним актом та правовим актом ЄС?

А. Верховенства національного права.

В. Верховенства права ЄС.

С. Пропорційності.

Д. Субсидіарності.

37. До ідентифікуючих системно-структурних ознак права ЄС належать:

А. Джерела «первинного» і «вторинного» прав, правові принципи.

В. Міжнародні договори, правові принципи.

С. Джерела «первинного» і «вторинного» права, національне законодавство.

Д. Національне законодавство, правові принципи.

- 38. У теоретичній літературі право ЄС визначають як:**
- A. Універсальне право.
 - B. Універсальне європейське право.
 - C. Наднаціональне право.
 - D. Міжнародне право.
- 39. Комунітарне право - синонім до:**
- A. Універсального європейського права.
 - B. Універсального права.
 - C. Наднаціонального права.
 - D. Міжнародного права.
- 40. Принцип пропорційності у праві ЄС передбачає:**
- A. Чіткий зв'язок між засобами та цілями законодавства ЄС.
 - B. Однакове ставлення до всіх осіб, якщо тільки не існує об'єктивних підстав для іншого.
 - C. Неможливість зворотної дії та захисту легітимних очікувань.
 - D. Обов'язок Суду ЄС діяти в межах повноважень, які покладені на нього ДЄС.
- 41. Принцип рівності (недискримінації) в праві ЄС передбачає:**
- A. Чіткий зв'язок між засобами та цілями законодавства ЄС.
 - B. Однакове ставлення до всіх осіб, якщо тільки не існує об'єктивних підстав для іншого.
 - C. Неможливість зворотної дії та захисту легітимних очікувань.
 - D. Обов'язок Суду ЄС діяти в межах повноважень, які покладені на нього ДЄС.
- 42. Принцип правової певності означає:**
- A. Чіткий зв'язок між засобами та цілями законодавства ЄС.
 - B. Однакове ставлення до всіх осіб, якщо тільки не існує об'єктивних підстав для іншого.
 - C. Неможливість зворотної дії та захисту легітимних очікувань.
 - D. Обов'язок Суду ЄС діяти в межах повноважень, які покладені на нього ДЄС.

43. Принцип субсидіарності означає:

- A. Обов'язок Суду ЄС діяти в межах повноважень, які покладені на нього ДЄС.
- B. Чіткий зв'язок між засобами та цілями законодавства ЄС.
- C. Однакове ставлення до всіх осіб, якщо тільки не існує об'єктивних підстав для іншого.
- D. Неможливість зворотної дії та захисту легітимних очікувань.

44. Принцип захисту легітимних очікувань полягає у:

- A. Однаковому ставленні до всіх осіб, якщо тільки не існує об'єктивних підстав для іншого.
- B. Тому, що заходи ЄС не повинні порушувати легітимних очікувань тих, кого вони стосуються.
- C. Неможливості зворотної дії та захисту легітимних очікувань.
- D. Обов'язку Суду ЄС діяти в межах повноважень, які покладені на нього ДЄС.

45. У чому полягають аспекти принципу прямої дії?

- A. Зобов'язання держав-членів безпосередньо застосовувати норми права ЄС безпосереднє і пряме наділення правами і покладання обов'язків на приватних фізичних і юридичних осіб.
- B. Свобода розсуду держав щодо застосування норм права ЄС; диспозитивна форма реалізації прав юридичних та фізичних осіб.
- C. Свобода розсуду держав щодо застосування норм права ЄС; безпосереднє і пряме наділення правами і покладання обов'язків на приватних фізичних і юридичних осіб.
- D. Зобов'язання держав-членів безпосередньо застосовувати норми права ЄС; свобода розсуду фізичних і юридичних осіб щодо виконання покладених на них обов'язків та реалізації прав.

46. На які види поділяються спеціальні принципи права ЄС?

- A. Галузеві і спеціальні.
- B. Загальні і функціональні.
- C. Галузеві і функціональні.
- D. Загальні і спеціальні.

47. Якими шляхами здійснюється пряма дія положень установчих договорів Європейського Союзу?

- A. Інституційна та галузева.
- B. Спеціальна та універсальна.
- C. Вертикальна та горизонтальна.
- D. Універсальна та регіональна.

48. Яких видів буває відповідальність Європейського Союзу?

- A. Вертикальна та горизонтальна.
- B. Загальна та інституційна.
- C. Договірна та позадоговірна.
- D. Універсальна та регіональна.

49. Елементом позадоговірної відповідальності ЄС є:

- A. Наявність неправомірних дій чи бездіяльність інституту або службовця ЄС.
- B. Наявність контракту між ЄС та індивідом.
- C. Наявність договору між ЄС та юридичними особами.
- D. Перевищення повноважень органом чи інститутом ЄС під час прийняття акта.

50. Елементом позадоговірної відповідальності ЄС є:

- A. Наявність контракту між ЄС та індивідом.
- B. Наявність договору між ЄС та юридичними особами.
- C. Наявність шкоди (збитків) у позивача.
- D. Перевищення повноважень органом чи інститутом ЄС під час прийняття акта.

51. Елементом позадоговірної відповідальності ЄС є:

- A. Наявність контракту між ЄС та індивідом.

- В. Наявність договору між ЄС та юридичними особами.
- С. Причинно-наслідковий зв'язок між діями інститутів (службовців) ЄС та збитками, яких зазнав індивід.
- Д. Перевищення повноважень органом чи інститутом ЄС під час прийняття акта.

52. У яких випадках має місце договірна відповідальність ЄС:

- А. Наявність неправомірних дій чи бездіяльність інституту або службовця ЄС.
- В. Причинно-наслідковий зв'язок між діями інститутів (службовців) ЄС та збитками, яких зазнав індивід.
- С. Наявність контракту між ЄС та індивідом.
- Д. Перевищення повноважень органом чи інститутом ЄС під час прийняття акту.

53. Підставами оскарження акту інституту ЄС є:

- А. Перевищення повноважень органом чи інститутом ЄС під час прийняття акту.
- В. Наявність шкоди, заподіяної прийняттям оскаржуваного акту.
- С. Наявність неправомірних дій чи бездіяльність інституту або службовця ЄС.
- Д. Причинно-наслідковий зв'язок між діями інститутів (службовців) ЄС та збитками, яких завдано внаслідок прийняття акта.

54. Підставами оскарження акту інституту ЄС є:

- А. Наявність шкоди, заподіяної прийняттям оскаржуваного акта.
- В. Наявність неправомірних дій чи бездіяльність інституту або службовця ЄС.
- С. Порушення істотної процесуальної норми права ЄС.
- Д. Причинно-наслідковий зв'язок між діями інститутів (службовців) ЄС та збитками, яких завдано внаслідок прийняття акта.

55. Підставами оскарження акта інституту ЄС є:

- A. Наявність шкоди, заподіяної прийняттям оскаржуваного акта.
- B. Наявність неправомірних дій чи бездіяльність інституту або службовця ЄС.
- C. Акт інституту ЄС порушує норми установчих договорів ЄС або будь-яку іншу норму права ЄС.
- D. Причинно-наслідковий зв'язок між діями інститутів (службовців) ЄС та збитками, яких завдано внаслідок прийняття акта.

56. Підставами оскарження акту інституту ЄС є:

- A. Причинно-наслідковий зв'язок між діями інститутів (службовців) ЄС та збитками, яких завдано внаслідок прийняття акта.
- B. Наявність шкоди, заподіяної прийняттям оскаржуваного акта.
- C. Наявність неправомірних дій чи бездіяльність інституту або службовця ЄС.
- D. Зловживання повноваженням з боку інституту ЄС.

57. Протягом якого строку має право звернутися позивач з вимогою про оскарження регламенту органів ЄС?

- A. Протягом 2 місяців з моменту публікації регламенту.
- B. Протягом 14 днів з моменту публікації регламенту.
- C. Протягом 1 місяця з моменту публікації регламенту.
- D. Процесуальні строки щодо оскарження регламенту в праві ЄС не встановлені.

58. Протягом якого строку має право звернутися позивач з вимогою про оскарження акта (рішення) органів ЄС?

- A. Протягом 14 днів з моменту повідомлення позивача про акт
- B. Протягом 1 місяця з моменту повідомлення позивача про акт.
- C. Протягом 2 місяців з моменту повідомлення позивача про акт.
- D. Процесуальні строки щодо оскарження акта у праві ЄС не встановлені.

59. Протягом якого строку має право звернутися позивач з вимогою про оскарження акту (рішення) органів ЄС?

- A. Протягом 14 днів з моменту, коли позивач дізнався про акт за відсутності повідомлення позивача.
- B. Протягом 1 місяця з моменту, коли позивач дізнався про акт за відсутності повідомлення позивача.
- C. Протягом 2 місяців з моменту, коли позивач дізнався про акт за відсутності повідомлення позивача.
- D. Процесуальні строки щодо оскарження акта в праві ЄС не встановлені.

60. Які з положень міжнародного права були введені у право ЄвроСоюзу шляхом інкорпорації?

- A. Міжнародно-правові звичаї.
- B. Міжнародні договори.
- C. Основні принципи міжнародного права.
- D. Рішення міжнародних організацій.

61. Комунітарне право можна визначити, як сукупність норм, прийнятих у рамках:

- A. Європейського співтовариства з атомної енергії.
- B. Міжнародних організацій.
- C. Європейських Співтовариств.
- D. Європейського Економічного співтовариства.

62. Угоди, укладені Радою ЄС, мають обов'язковий характер для:

- A. Інститутів ЄС та держав-членів.
- B. Інститутів.
- C. Держав-членів.
- D. Індивідів.

63. В інтеграційних відносинах, які регулюються правом ЄвроСоюзу, суб'єкти цього права беруть участь:

- A. Безпосередньо (фізичні та юридичні особи).
- B. Через уповноважені ними органи (держави-члени та ЄС).

- C. Або безпосередньо (фізичні та юридичні особи), або через уповноважені ними органи (держави-члени та ЄС).
- D. Або безпосередньо держави-члени ЄС, або через уповноважені ними органи.

64. Комунітарне право застосовується як синонім до:

- A. Національного права третіх держав.
- B. Права ЄС.
- C. Міжнародного права.
- D. Національного права держав-членів.

65. Загальновизнані принципи міжнародного права прийнято відносити до:

- A. Спеціальних принципів права ЄС.
- B. Загальних принципів права ЄС.
- C. Галузевих принципів права ЄС.
- D. Функціональних принципів права ЄС.

66. Принцип правової певності у праві ЄС поділяється на такі два специфічні субпринципи:

- A. Неможливості зворотної дії та захисту легітимних очікувань.
- B. Неможливості захисту легітимних очікувань та зворотної дії.
- C. Пропорційності та субсидіарності.
- D. Свободи та недискримінації.

67. Загальновизнані принципи міжнародного права:

- A. Є частиною права ЄС, оскільки повний їх перелік закріплено до ДФЄС.
- B. Не передбачені у праві ЄС.
- C. Є частиною права ЄС.
- D. Є частиною права ЄС, оскільки включені до Конституцій держав-членів.

68. Право ЄС... (вказіть на правильний варіант)

- A. Має екстериторіальну дію щодо чітко визначених відносин, закріплених в праві ЄС.
- B. Має екстериторіальну дію.
- C. Не має екстериторіальну дію в жодному випадку.
- D. Діє як регіональне право в Європі.

69. Прямо застосовуваними визнаються такі акти ЄС:

- A. Ті, що діють і на території третіх держав .
- B. Ті, що не потребують підтвердження на референдумах в держава-членах ЄС.
- C. Ті, що діють безпосередньо у правових системах держав-членів, без спеціальної процедури впровадження.
- D. Ті, що імплементовані державами-членами.

70. Можливість мати «пряму дію»:

- A. Має тільки те законодавство ЄС, яке передбачає права, на які можуть посилатися приватні особи під час розгляду конкретної справи у національних судах.
- B. Мають тільки норми первинного права ЄС.
- C. Мають виключно установчі договори ЄС.
- D. Мають виключно ревізійні договори ЄС.

71. Які нормативні акти ЄС діють без спеціальної процедури впровадження?

- A. Директиви.
- B. Рішення.
- C. Регламенти.
- D. Установчі договори.

72. Верховенство права ЄС:

- A. Впливає з самої природи права ЄС.
- B. Закріплене в конституціях усіх держав-членів ЄС.
- C. Не визнається державами-членами ЄС.
- D. Закріплене в статуті ООН.

73. Принцип верховенства права ЄС безпосередньо пов'язаний із принципами:

- A. Субсидіарності та пропорційності.
- B. Рівності та недискримінації.
- C. Прямого застосування та прямої дії.
- D. Незалежності та суверенної рівності.

74. Які нормативні акти є прямо застосовуваними?

- A. Установчі договори.
- B. Директиви.
- C. Рішення.
- D. Регламенти.

75. Кому належить компетенція по скасуванню національного закону, який суперечить праву ЄС?

- A. Суд ЄС.
- B. Національний орган, відповідно до внутрішнього законодавства.
- C. Рада ЄС.
- D. Європарламент.

76. При виявленні національного закону, який суперечить праву ЄС (вказіть на правильний варіант):

- A. Національний суд повинен застосовувати його із відповідними змінами, які передбачені в праві ЄС.
- B. Національний суд повинен не застосовувати його, а зачекати його скасування чи зміни.
- C. Національний суд повинен застосовувати його все одно.
- D. Національний суд повинен не застосовувати його.

77. Назвіть два види прямої дії права ЄС:

- A. Матеріальна та процесуальна.
- B. Приватна та публічна.
- C. Горизонтальна та вертикальна.
- D. Національна та наднаціональна.

78. У випадках, коли установчий договір ЄС покладає обов'язок лише на державу-члена ЄС, відповідна норма цього договору має:

- A. Горизонтальну пряму дію.
- B. Національну пряму дію.
- C. Вертикальну пряму дію.
- D. Міжнародну пряму дію.

79. У випадках, коли установчий договір ЄС передбачає права і обов'язки для індивіда, відповідна норма цього договору має:

- A. Горизонтальну пряму дію.
- B. Вертикальну пряму дію.
- C. Національну пряму дію.
- D. Міжнародну пряму дію.

80. Міжнародний звичай у праві ЄС:

- A. Не визнається за джерело права.
- B. Визнається лише джерелом національного права.
- C. Визнається та закріплюється в якості джерела в ДФЄС.
- D. Визнається за джерело права.

81. Європейське право регулює:

- A. Відносини, що складаються в рамках ЄС.
- B. Відносини між фізичними і юридичними особами держав-членів ЄС.
- C. Відносини між європейськими державами.
- D. Відносини між державами-членами Ради Європи.

Тема 4. Джерела права ЄС

1. Рішення Суду ЄС:

- A. Є джерелами права ЄС.
- B. Є джерелами європейського права.
- C. Не є джерелами європейського права.
- D. Є джерелами європейського права, але не всі, а тільки ті, в яких тлумачаться принципи європейського права.

2. Згідно з принципом пропорційності заходи Європейського Союзу здійснюються за змістом та формою, що:

- A. Не виходять за межі, необхідні для виконання цілей Договору про ЄС.
- B. Не виходять за межі, необхідні для виконання бюджету ЄС.
- C. Не виходять за межі, встановлені національними законами держав-членів.
- D. Передбачені Конституцією ЄС.

3. Документ, який визначає офіційне ставлення ЄС до зовнішньополітичних проблем, – це..

- A. Загальна думка.
- B. Загальна стратегія.
- C. Загальна позиція.
- D. Загальне рішення.

4. Договір, що засновує Конституцію для Європи, підписаний у:

- A. 2000 р.
- B. 2004 р.
- C. 2001 р.
- D. 2002 р.

5. Договір, що засновує Конституцію для Європи, вступив у силу в:

- A. 2004 р.
- B. не вступив у силу.
- C. 2001 р.
- D. 2002 р.

6. Нормативно-правовий акт ЄС загального або індивідуального характеру, у якому відображені мета й завдання, а вибір способів їх досягнення залишається за державами, – це:

- A. Регламент.
- B. Рішення.
- C. Директива.
- D. Загальна позиція.

7. Нормативно-правовий акт, що відображає офіційну позицію зацікавленого інституту або органа ЄС по конкретному питанню – це:

- A. Висновок.
- B. Директива.
- C. Рішення.
- D. Загальна позиція.

8. За способом утворення джерела права ЄС поділяються на:

- A. Зовнішні та внутрішні.
- B. Первинні та вторинні.
- C. Писані та неписані.
- D. Постійні та тимчасові.

9. Укажіть, за допомогою яких актів здійснюється гармонізація права Європейського Союзу і держав-членів:

- A. Рішень ЄС.
- B. Регламентів ЄС.
- C. Висновків ЄС.
- D. Директив ЄС.

10. Укажіть, які акти належать до первинного права Європейського Союзу:

- A. Установчі договори Європейського Союзу та Хартія про основоположні права ЄС.
- B. Спільні стратегії та загальні орієнтири.
- C. Регламенти, директиви та рішення.
- D. Регламенти, директиви, спільні заяви.

11. Право Європейського Союзу у широкому розумінні:

- A. Всі правові норми європейських країн, що визнають політику ЄвроСоюзу.
- B. Всі правові норми шести країн-засновників Європейських Співтовариств.
- C. Всі правові норми Європейського Союзу (acquis Communautaire).
- D. Всі правові норми національного законодавства держав-членів ЄС.

12. Адаптація (тобто, пристосування) законодавства України до законодавства ЄС передбачає:

- A. Внесення змін в Конституцію України.
- B. Апроксимацію чинних правових норм в ключових галузях права.
- C. Приведення чинних правових актів у відповідність до стандартів і вимог, за якими розробляються і приймаються правові акти у ЄС.
- D. Приведення змісту всіх законів України до змісту законодавства ЄС.

13. Що з нижченаведеного належить до типових правових актів Європейського Союзу?

- A. Постанови, рішення, директиви, рекомендації та висновки.
- B. Закони, постанови, укази.
- C. Протоколи намірів, резолюції, декрети.
- D. Закони, директиви, резолюції.

14. «Надбання спільноти» - правова система Європейського Союзу, яка містить акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в рамках Європейського співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і Співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ, називається:

- A. sui generis.
- B. soft law.
- C. acquis communautaire.
- D. erga omnes.

- 15. Традиційно виділяють такі сфери дії права ЄС:**
- A. Предметну, територіальну і часову.
 - B. Політичну, економічну, соціальну, екологічну
 - C. Загальну та спеціальну.
 - D. Інституційну, універсальну, регіональну.
- 16. Джерела права ЄС поділяють на такі основні групи:**
- A. Міжнародне право та національне право держав-членів.
 - B. Первинне право, вторинне право, міжнародні договори та судові прецеденти.
 - C. Односторонні акти держава та двосторонні угоди.
 - D. Міжнародне право та європейське право.
- 17. У якому виданні публікуються усі писані джерела права ЄС?**
- A. Офіційному віснику Європейського Союзу.
 - B. Урядовому кур'єрі.
 - C. Віснику Європи.
 - D. Європейському кур'єрі.
- 18. Які із джерел права ЄС мають установчий характер?**
- A. Римський договір про заснування Євроатому та Лісабонський договір.
 - B. Лісабонський договір про ЄС, Договір про функціонування ЄС.
 - C. Договір про функціонування ЄС, Римський договір про заснування Євроатому.
 - D. Лісабонський договір і Хартія Європейського Союзу про економічні права.
- 19. Якими за своїм характером є міжнародні угоди ЄС з іншими суб'єктами міжнародного права?**
- A. Вони є самостійним джерелом права ЄС і формують основу зовнішніх зносин ЄС.
 - B. Вони є самостійним джерелом ЄС, однак не забезпечують регулювання основних зовнішніх зносин ЄС.

С. Вони не є джерелом права ЄС, однак в силу своєї імперативності впливають на формування основ зовнішніх зносин ЄС.

Д. Вони не є джерелом права ЄС, здійснюють регулювання відносин лише у поєднанні з іншими джерелами права ЄС.

20. Які з актів ЄС НЕ наділені обов'язковою силою?

- А. Директиви, резолюції.
- В. Директиви, постанови.
- С. Директиви, рішення.
- Д. Рекомендації, висновки.

21. Укажіть, в яких сферах компетенції ухвалення постанов Європарламентом здійснюється за згодою Ради:

- А. Встановлення порядку здійснення права на розслідування.
- В. Заснування Європейської прокуратури.
- С. Затвердження багаторічного фінансового рамочного плану.
- Д. Укладення певних видів міжнародних договорів ЄС з третіми країнами.

22. Укажіть, в яких сферах компетенції ухвалення постанов Радою здійснюється за згодою Європарламенту:

- А. Встановлення статусу і загальних умов здійснення депутатами.
- В. Встановлення порядку здійснення права на розслідування.
- С. Затвердження багаторічного фінансового рамочного плану.
- Д. Визначення правових основ адміністративних заходів щодо пересування капіталів і платежів.

23. Укажіть, в яких сферах компетенції ухвалення постанов Радою здійснюється за згодою Європарламенту:

- A. Встановлення статусу і загальних умов здійснення депутатами.
- B. Встановлення порядку здійснення права на розслідування.
- C. Визначення правових основ адміністративних заходів щодо пересування капіталів і платежів.
- D. Заснування Європейської прокуратури.

24. Укажіть, в яких сферах компетенції ухвалення постанов Європарламентом здійснюється за згодою Ради:

- A. Встановлення статусу і загальних умов здійснення функцій депутатами.
- B. Заснування Європейської прокуратури.
- C. Затвердження багаторічного фінансового рамочного плану.
- D. Укладення певних видів міжнародних договорів ЄС з третіми країнами.

25. На які види поділяються законодавчі акти ЄС?

- A. Обов'язкові, делеговані.
- B. Обов'язкові, рекомендаційні.
- C. Універсальні, регіональні.
- D. Рекомендаційні, установчі.

26. На які види поділяються обов'язкові законодавчі акти ЄС?

- A. Виконавчі, установчі.
- B. Делеговані, уповноважуючі.
- C. Виконавчі, зобов'язуючі.
- D. Делеговані, виконавчі.

27. Хто має право ухвалювати обов'язкові законодавчі акти?

- A. Європарламент.
- B. Європол.
- C. Суд ЄС.
- D. Євроюст.

28. Які з актів є делегованими актами Комісії?

- A. Ухвалені з метою реалізації повноважень, делегованих законодавчим актом Європарламенту чи Ради.
- B. Ухвалені з метою створення однакових умов для виконання обов'язкових постанов Союзу.
- C. Ухвалені з метою створення диференційованих умов для виконання обов'язкових постанов Союзу.
- D. Ухвалені з метою реалізації повноважень, делегованих не законодавчим актом Європарламенту чи Ради.

29. Які з актів є виконавчими актами?

- A. Ухвалені з метою реалізації повноважень, делегованих законодавчим актом Європарламенту чи Ради.
- B. Ухвалені з метою створення диференційованих умов для виконання обов'язкових постанов Союзу.
- C. Ухвалені з метою створення однакових умов для виконання обов'язкових постанов Союзу.
- D. Ухвалені з метою реалізації повноважень, делегованих не законодавчим актом Європарламенту чи Ради.

30. В якій формі ухвалюють постанови Європарламент і Рада?

- A. Повідомлення.
- B. Резолюції.
- C. Кодекс поведінки.
- D. Біла книга.

31. Який акт НЕ є формою постанови, ухваленою Комісією?

- A. Повідомлення.
- B. Резолюції.
- C. Кодекс поведінки.
- D. Біла книга.

32. У чому полягає характерна особливість системи права ЄС?

А. Галузі та інститути права ЄС, як правило, охоплюють повністю правовідносини у тій чи іншій сфері правового регулювання, а також вносять зміни у відповідні галузі.

В. Галузі та інститути права ЄС, як правило, не охоплюють повністю правовідносини у тій чи іншій сфері правового регулювання, однак вносять зміни у відповідні галузі правового регулювання.

С. Галузі та інститути права ЄС, як правило, не охоплюють повністю правовідносини у тій чи іншій сфері правового регулювання, а лише доповнюють відповідні галузі національного права держав-членів ЄС.

Д. Галузі та інститути права ЄС, як правило, охоплюють повністю правовідносини у тій чи іншій сфері правового регулювання і вносять зміни в норми національного законодавства держав-членів ЄС.

33. На які види поділяються норми права ЄС з огляду на їх соціально-правовий характер?

А. Норми, вироблені лише державами-членами; норми вироблені лише інтегрованим об'єднанням.

В. Функціонально-необхідні, додаткові.

С. Імперативні, диспозитивні.

Д. Протокольні, церемоніальні.

34. На які види поділяються норми права ЄС за формально-юридичними ознаками?

А. Договірні, резолюційні, звичаєві, юдикаційні.

В. Норми, вироблені лише державами-членами; норми вироблені лише інтегрованим об'єднанням.

С. Функціонально-необхідні, додаткові.

Д. Імперативні, диспозитивні.

35. На які види поділяються норми права ЄС залежно від типу регулювання інтеграційних процесів в рамках ЄС?

А. Договірні, резолюційні, звичаєві, юдикаційні.

В. Імперативні, диспозитивні.

С. Функціонально-необхідні, додаткові.

Д. Норми, вироблені лише державами-членами; норми вироблені лише інтегрованим об'єднанням.

36. Дайте визначення юдикаційним нормам:

- A. Забезпечують функціонування механізму ЄС та регулюють окремі питання його діяльності.
- B. Безпосередньо регулюють здійснення інтеграційних заходів у рамках ЄС.
- C. Це норми, що закріплюють моделі належної поведінки та спрямовані на відновлення порушеного правопорядку.
- D. Є основою і правовим інструментом розвитку інституційного механізму ЄС, а також одним із засобів імплементації положень договорів про Європейське інтеграційне об'єднання.

37. Які види норм розрізняють серед юдикаційних норм?

- A. Норми, що забезпечують функціонування механізму ЄС безпосередньо регулюють здійснення інтеграційних заходів у рамках ЄС; забезпечують співробітництво між ЄС та іншими суб'єктами міжнародного права.
- B. Норми, покликані регулювати відносини в ситуаціях, що повторюються, норми разової дії для конкретного випадку.
- C. Норми, спрямовані на врегулювання конфліктів у середині об'єднання, норми спрямовані на врегулювання конфліктів між ЄС та державами-членами; норми преюдиціальних роз'яснень Суду ЄС.
- D. Норми, приписи яких закріплюють кваліфікацію такого варіанту поведінки, що виключно вимагається; норми, приписи яких надають Союзу або державі-члену право вибору одного або кількох варіантів поведінки, що в них вказані.

38. На які види поділяються норми права ЄС відповідно до об'ємно-функціонального характеру своїх приписів?

- A. Загально-регулятивні, конкретні.
- B. Функціонально-необхідні, додаткові.
- C. Договірні, резолюційні, звичаєві, юдикаційні.
- D. Однозначні, альтернативні, відсилочні, бланкетні.

39. На які види поділяються норми права ЄС відповідно до засобів вираження нормативних приписів правових норм?

- A. Функціонально-необхідні, додаткові.
- B. Однозначні, альтернативні, відсилочні, бланкетні.
- C. Договірні, резолюційні, звичаєві, юдикаційні.
- D. Загально-регулятивні, конкретні.

40. На які види поділяються норми права ЄС відповідно до ступеня юридичної сили?

- A. Функціонально-необхідні, додаткові.
- B. Імперативні, диспозитивні.
- C. Загально-регулятивні, конкретні.
- D. Однозначні, альтернативні.

41. На які види поділяються норми права ЄС відповідно до змісту приписів норм та властивостей їх регулятивних функцій:

- A. Матеріально-правові, процесуально-правові.
- B. Загально-регулятивні, конкретні.
- C. Функціонально-необхідні, додаткові.
- D. Однозначні, альтернативні.

42. На які види поділяються матеріальні норми залежно від властивостей їх регулятивних функцій?

- A. Організаційні, процедурні, протокольні, церемоніальні.
- B. Визначальні, охоронні, компенсаційні.
- C. Договірні, резолюційні, юдикаційні.
- D. Альтернативні, відсилочні, бланкетні.

43. На які види поділяються процесуальні норми залежно від їх функціонального характеру?

- A. Визначальні, охоронні, компенсаційні.
- B. Договірні, резолюційні, юдикаційні.
- C. Організаційні, процедурні, протокольні, церемоніальні.
- D. Альтернативні, відсилочні, бланкетні.

44. На які види поділяються норми права ЄС відповідно до організаційно-цільової спрямованості та особливостей їх регулюючого впливу?

- A. Визначальні, охоронні, компенсаційні.
- B. Організаційні, процедурні, протокольні, церемоніальні.
- C. Норми-принципи, норми-програми, норми-плани, оперативні норми.
- D. Альтернативні, відсилочні, бланкетні.

45. У чому суть уніфікаційних норм права ЄС?

- A. Встановлюють однакові моделі регулювання суспільних відносин у рамках ЄС.
- B. Визначають напрямок розвитку та цілі процесів інтеграції, здійснюваної в рамках ЄС.
- C. Встановлюють загальний правовий режим досліджуваного типу європейської інтеграції та її організаційно-правові основи.
- D. Спрямовані на реалізацію програмних норм у процесі здійснення європейської інтеграції.

46. У чому полягає зміст норм-принципів права ЄС?

- A. Встановлюють однакові моделі регулювання суспільних відносин у рамках ЄС.
- B. Визначають напрямок розвитку та цілі процесів інтеграції, здійснюваної в рамках ЄС.
- C. Встановлюють загальний правовий режим досліджуваного типу європейської інтеграції та її організаційно-правові основи.
- D. Спрямовані на реалізацію програмних норм у процесі здійснення європейської інтеграції.

47. У чому полягає зміст норм-програм права ЄС?

- A. Встановлюють однакові моделі регулювання суспільних відносин у рамках ЄС.
- B. Визначають напрямок розвитку та цілі процесів інтеграції, здійснюваної в рамках ЄС.

С. Встановлюють загальний правовий режим досліджуваного типу європейської інтеграції та її організаційно-правові основи.

Д. Спрямовані на реалізацію програмних норм у процесі здійснення європейської інтеграції.

48. У чому полягає зміст норм-планів права ЄС?

А. Спрямовані на реалізацію програмних норм у процесі здійснення європейської інтеграції.

В. Встановлюють однакові моделі регулювання суспільних відносин у рамках ЄС.

С. Визначають напрямок розвитку та цілі процесів інтеграції, здійснюваної в рамках ЄС.

Д. Встановлюють загальний правовий режим досліджуваного типу європейської інтеграції та її організаційно-правові основи.

49. У чому полягає зміст оперативних норм права ЄС?

А. Забезпечують безпосереднє виконання запропонованих і запланованих інтеграційних заходів.

В. Визначають напрямок розвитку та цілі процесів інтеграції, здійснюваної в рамках ЄС.

С. Встановлюють загальний правовий режим досліджуваного типу європейської інтеграції та її організаційно-правові основи.

Д. Спрямовані на реалізацію програмних норм у процесі здійснення європейської інтеграції.

50. На які види поділяються норми права ЄС залежно від методів та способів здійснення їх приписів?

А. Норми-програми, норми-плани, норми-принципи.

В. Норми прямої дії; норми, що потребують національно-правової імплементації; норми, які вимагають міжнародно-правової імплементації.

С. Імперативні; диспозитивні.

Д. Однозначні, альтернативні, відсилочні, банкетні.

- 51. Яку посаду запроваджено Договором про Реформу 2007 р.?**
- A. Спікера Європарламенту.
 - B. Президента Європейської Ради.
 - C. Високого представника ЄС з питань спільної зовнішньої та безпекової політики.
 - D. Комісара ЄС з питань зовнішніх зносин.
- 52. Яку посаду запроваджено Договором про Реформу 2007 р.?**
- A. Високого представника ЄС у зовнішніх справах та політиці безпеки.
 - B. Спікера Європарламенту.
 - C. Голову Європарламенту.
 - D. Комісара ЄС з питань зовнішніх зносин.
- 53. У преамбулі якого з Договорів проголошувалося сприяння розвитку демократії через забезпечення основних прав і свобод?**
- A. Маастрихтський договір 1992 р.
 - B. Єдиний Європейський акт 1986 р.
 - C. Ніщцький договір 2001 р.
 - D. Лісабонський договір 2007 р.
- 54. До неписаних джерел права ЄС відносяться:**
- A. Директиви та регламенти.
 - B. Установчі та ревізійні договори.
 - C. Звичаї та принципи.
 - D. Протоколи та декларації.
- 55. Юдикаційні норми – це:**
- A. Закріплюють моделі належної поведінки та спрямовані на відновлення порушеного правопорядку.
 - B. Норми юридичних актів ЄС, які регулюють діяльність його органів.
 - C. Норми угод, які укладаються між інститутами ЄвроСоюзу.
 - D. Норми угод, які укладаються між інститутами ЄвроСоюзу.

56. Договір про реформу ЄС:

- A. Вносить зміни до усіх установчих документів.
- B. Вносить зміни до двох установчих документів.
- C. Скасовує два установчі документи.
- D. Скасовує усі установчі документи.

57. Договір про реформу ЄС вносить зміни до:

- A. Договору про Європейське Співтовариство (Рим, 1957 р.) та Договору про Європейський Союз (Маастрихт, 1992 р.).
- B. Договору про Євроатом.
- C. Договору про Європейський Союз (Маастрихт, 1992 р.) та Договору про Євроатом.
- D. Договору про Європейське Співтовариство (Рим, 1957 р.) та Договору про Євроатом.

58. Після ратифікації Лісабонського договору, правова база ЄС складається із:

- A. Договору про Європейський Союз, Договору про функціонування Європейського Союзу, Договору про Євроатом.
- B. Договору про Європейський Союз, Договору про функціонування Європейського Союзу, Договору про співтовариство вугілля та сталі.
- C. Договору про Європейський Союз (Маастрихт, 1992 р.) та Договору про Євроатом.
- D. Договору про Європейське Співтовариство (Рим, 1957 р.) та Договору про Євроатом.

59. Ухвалення спільно Європарламентом і Радою на пропозицію від Комісії відбувається при:

- A. Спеціальній законодавчій процедурі.
- B. Регламентній законодавчій процедурі.
- C. Звичайній законодавчій процедурі.
- D. Директивній законодавчій процедурі.

60. При звичайній законодавчій процедурі ухвалення рішення відбувається:

- A. Спільно Європарламентом і Радою на пропозицію від Комісії.
- B. Спільно Європарламентом і Комісією на пропозицію від Ради.
- C. Спільно Радою і Комісією на пропозицію від Європарламенту.
- D. Спільно Європейською Радою і Комісією на пропозицію від Європарламенту.

61. Ухвалення спільно Європарламентом за участю Ради або Радою за участю Європарламенту відбувається при:

- A. Звичайній законодавчій процедурі.
- B. Спеціальній законодавчій процедурі.
- C. Регламентній законодавчій процедурі.
- D. Директивній законодавчій процедурі.

62. При спеціальній законодавчій процедурі ухвалення рішення відбувається:

- A. Спільно Європарламентом за участю Ради або Радою за участю Європарламенту.
- B. Спільно Європарламентом і Комісією на пропозицію від Ради.
- C. Спільно Радою і Комісією на пропозицію від Європарламенту.
- D. Спільно Європейською Радою і Комісією на пропозицію від Європарламенту.

63. Хартія Європейського Союзу про основні права набула чинності у:

- A. 1993 р.
- B. 1950 р.
- C. 2007 р.
- D. 2000 р.

64. Нормативно-правовими актами ЄС і Співтовариств є:

- A. Закони та підзаконні нормативно-правові акти.
- B. Регламенти.
- C. Регламенти, директиви, рішення.
- D. Регламенти, директиви, рішення, рекомендації, висновки.

65. Рішення Суду ЄС:

- A. Є джерелами європейського права, але не всі, а тільки ті, в яких тлумачаться норми права ЄС є джерелами європейського права.
- B. Не є джерелами права ЄС.
- C. Є джерелами права держав-членів ЄС.
- D. Є джерелами міжнародного права.

66. Хартія ЄС про основні права була прийнята в:

- A. Немає такого документа.
- B. 2000 року.
- C. 1993 року.
- D. Вона не була ратифікована.

Тема 5. Правове становище людини та громадянина в ЄвроСоюзі

1. Визначте, у якому акті ЄС вперше було закріплено принцип поваги прав людини:

- A. Маастрихтський договір 1992 р.
- B. Єдиний Європейський акт 1986 р.
- C. Ніццький договір 2001 р.
- D. Лісабонський договір 2007 р.

2. Укажіть, яке право має першорядне значення серед прав і свобод в ЄС:

- A. Право на зайняття економічною діяльністю в ЄС.
- B. Право звернення до Суду ЄС.
- C. Право на громадянство ЄС.
- D. Право на захист від дискримінації.

3. Яке одне з основних завдань ЄС передбачав Амстердамський договір?

- A. Надання права голосу громадянам ЄС.
- B. Сприяння рівності чоловіків і жінок.
- C. Надання права на соціальну допомогу.
- D. Визначення захисту прав дітей як цілі ЄС.

4. Чим пояснюється «вигідніше» положення категорії соціальних, економічних і культурних прав у порівнянні з правами першого покоління?

- A. відсутністю компетенції ЄвроСоюзу у захисті прав першого покоління.
- B. яскраво вираженою економічною спрямованістю функцій ЄС.
- C. розвитком Європейського Союзу у напрямку заборони дискримінації та проголошення рівності у правах між чоловіками та жінками.
- D. обрання ЄС курсу на стабілізацію відносин у Європі з метою забезпечення мирного співіснування.

5. Що стало поворотним пунктом у системі захисту прав людини?

- A. Лісабонський договір 2007 р.
- B. Єдиний Європейський акт 1986 р.
- C. Маастрихтський договір 1992 р.
- D. Ніццький договір 2001 р.

6. Яке основне призначення Уповноваженого із прав людини ЄС?

- A. Вирішення спірних справ, пов'язаних з порушенням прав людини.
- B. Контроль над діяльністю адміністративних служб Співтовариств і ЄС.
- C. Представництво від імені громадян ЄС в ЄСПЛ.
- D. Представництво в Суді ЄС.

- 7. Яке нове право було закріплено у Хартії ЄС про основні права?**
- A. Право на людську гідність.
 - B. Право на безкоштовне відвідування бібліотек.
 - C. Право на цілісність особистості.
 - D. Право на безкоштовну освіту.
- 8. У якому році була прийнята Хартія ЄС про основні права?**
- A. 1992 р.
 - B. 1950 р.
 - C. 1986 р.
 - D. 2000 р.
- 9. У якому році набула чинності Хартія Європейського Союзу про основні права?**
- A. 2007 р.
 - B. 1950 р.
 - C. 1986 р.
 - D. 2000 р.
- 10. Коли Хартія ЄС про основні права стала невід'ємною частиною законодавства ЄС:**
- A. 2009 р.
 - B. 1993 р.
 - C. 1995 р.
 - D. 2007 р.
- 11. Назвіть, яким чином відбувається набуття громадянства ЄС:**
- A. За заявою Уповноваженого з прав людини в ЄС до Європарламенту.
 - B. Усі громадяни держав-членів ЄС набувають громадянства ЄС автоматично.
 - C. За заявою фізичних осіб-громадян держав-членів ЄС, що направляється в Раду ЄС.
 - D. За заявою фізичних осіб-громадян держав-членів ЄС, що направляється в Європейську Комісію.

12. У чому полягає взаємозв'язок між громадянством ЄС і національним громадянством?

- A. Замінює національне громадянство держав-членів.
- B. Громадянство ЄС скасовує національне громадянство держав-членів.
- C. Громадянство ЄС не замінює національне громадянство держав-членів.
- D. Особа наділена правом вибору варіанту приналежності до громадянства ЄС чи залишення національного громадянства.

13. У якому році запроваджено інститут громадянства ЄС?

- A. 2002 р.
- B. 1952 р.
- C. 1956 р.
- D. 1992 р.

14. Яким договором було запроваджено інститут громадянства в ЄС?

- A. Лісабонським договором.
- B. Маастрихтським договором.
- C. Ніццьким договором.
- D. Амстердамським договором.

15. Яке нове право людини закріпила Хартія ЄС про основні права?

- A. Право на гарне управління.
- B. Право на людську гідність.
- C. Право на безкоштовне відвідування бібліотек.
- D. Право на безоплатну медицину.

16. Визначте рівень обов'язковості згідно з Договором про Європейський Союз (ст. 6) Європейської конвенції про захист прав людини й основних свобод 1950 року:

- A. Обов'язкова не тільки для його держав-членів, але й для Союзу в цілому.
- B. Обов'язкова тільки для його держав-членів ЄС.

- C. Обов'язкова тільки для Союзу в цілому.
- D. Не має юридичної сили стосовно держав-членів ЄС та ЄС в цілому.

17. Чи введена до правової системи ЄС Європейська соціальна хартія:

- A. Так, Європейська соціальна хартія є частиною правової системи ЄС.
- B. Так, Європейська соціальна хартія є частиною правової системи ЄС, однак з деякими застереженнями.
- C. Ні, Європейська соціальна хартія не є частиною правової системи ЄС.
- D. Ні, Європейська соціальна хартія не є частиною правової системи ЄС, оскільки вона втратила свою чинність.

18. У статті 2 Договору про ЄС закріплений принцип поваги прав людини та основних свобод. Підставою для чого може стати порушення даного принципу?

- A. Звернення до Єврокомісії.
- B. Позову до Суду ЄС.
- C. Звернення до Ради ЄС.
- D. Подання заяви до Уповноваженого з прав людини ЄС.

19. У чому полягає зміст принципу поваги прав людини та основних свобод у ЄС?

- A. Союз створений на цінностях поваги людської гідності, свободи, демократії, рівності, правової держави та дотримання прав людини, включаючи права осіб, які належать до меншин.
- B. Союз створений на цінностях поваги людської гідності, свободи, демократії, рівності, правової держави та дотримання прав людини, при цьому не включаючи права осіб, які належать до національних меншин.
- C. Союз створений на цінностях поваги людської гідності, свободи, демократії, рівності, правової держави та дотримання прав людини.
- D. Союз, основною метою якого було забезпечення євро інтеграційних процесів забезпечує захист прав людини та основоположних свобод.

20. Що послужило причиною прийняття Хартії основних прав 2000 р.?

- A. Необхідність забезпечення захисту прав та свобод людини від можливих порушень з боку не власне державних органів, а інших специфічних суб'єктів – наддержавних органів самого ЄС.
- B. Яскраво виражена економічна спрямованість функцій ЄС.
- C. Розвиток Європейського Союзу у напрямку заборони дискримінації та проголошення рівності у правах між чоловіками та жінками.
- D. Обрання ЄС курсу на стабілізацію відносин у Європі з метою забезпечення мирного співіснування.

21. Що послужило причиною прийняття Хартії основних прав 2000 р.?

- A. Розвиток Європейського Союзу у напрямку заборони дискримінації та проголошення рівності у правах між чоловіками та жінками.
- B. Обрання ЄС курсу на стабілізацію відносин у Європі з метою забезпечення мирного співіснування.
- C. Необхідність наповнити реальним (комплексним) змістом інститут громадянства ЄС.
- D. Яскраво виражена економічна спрямованість функцій ЄС.

22. Назвіть причину прийняття Хартії основних прав 2000 р.:

- A. Необхідність однакової реалізації на територіях усіх держав-членів низки прав людини, закріплених у нормах директив відповідних органів ЄС.
- B. Яскраво виражена економічна спрямованість функцій ЄС.
- C. Розвиток Європейського Союзу у напрямку заборони дискримінації та проголошення рівності у правах між чоловіками та жінками.
- D. Обрання ЄС курсу на стабілізацію відносин у Європі з метою забезпечення мирного співіснування.

23. Що послужило причиною прийняття Хартії основних прав 2000 р.?

- A. Розвиток Європейського Союзу у напрямку заборони дискримінації та проголошення рівності у правах між чоловіками та жінками.
- B. Необхідність забезпечити однаковий режим особистісних прав людини із режимом прав соціально-економічних.
- C. Обрання ЄС курсу на стабілізацію відносин у Європі з метою забезпечення мирного співіснування.
- D. Яскраво виражена економічна спрямованість функцій ЄС.

24. Назвіть, що послужило причиною прийняття Хартії основних прав 2000 р.:

- A. Розвиток Європейського Союзу у напрямку заборони дискримінації та проголошення рівності у правах між чоловіками та жінками.
- B. Обрання ЄС курсу на стабілізацію відносин у Європі з метою забезпечення мирного співіснування.
- C. «Психологічно-адаптаційний» фактор – потреба в такому документі, котрий сприяв би формуванню у масовій свідомості громадян ЄС, а також інших фізичних осіб, чіткого уявлення про межі їх допустимо свободи та про «праволюдні» межі діяльності інститутів та органів ЄС.
- D. Яскраво виражена економічна спрямованість функцій ЄС.

25. Яким актом передбачено каталог прав людини в ЄС?

- A. Хартією про основоположні права ЄС.
- B. Договором про ЄС.
- C. Договором про функціонування ЄС.
- D. Декларацією про майбутнє ЄС.

26. Укажіть, якою юридичною силою наділена Хартія про основоположні права ЄС в системі прав ЄС:

- A. Має вищу юридичну силу у правопорядку ЄС (відповідає установчим договорам).
- B. Має рекомендаційний характер.

- C. Займає проміжне положення між національним законодавством та установчими договорами ЄС.
- D. Прирівнюється до міжнародних договорів, що укладає Європейський Союз із третіми країнами.

27. Чи приєднався Європейський Союз до Європейської конвенції із захисту основоположних прав людини (1950 р.):

- A. Так, у 1992 р.
- B. ЄС поки що не став стороною Конвенції.
- C. Так, у 2002 р., однак з деякими застереженнями.
- D. Так, у 2007 р.

28. Кому адресовані принципи правового положення людини й громадянина в праві ЄС?

- A. Винятково громадянам ЄС.
- B. Громадянам третіх країн, які отримали право на зайняття трудовою діяльністю в країнах ЄС.
- C. Всім особам, які проживають чи перебувають на території Союзу.
- D. Іноземцям та особам без громадянства, які звернулися до інституцій ЄС за надання їм притулку.

29. Який принцип ключовий у системі принципів правового статусу особистості?

- A. Принцип гарантованості прав і свобод.
- B. Принцип поваги прав і основних свобод.
- C. Принцип рівності.
- D. Принцип захисту прав громадян ЄС.

30. У чому полягає зміст принципу рівності?

- A. Даний принцип покликаний забезпечити однакові умови реалізації прав і воль всіма людьми, перешкодити дискримінації або, навпаки, створенню необґрунтованих привілеїв для окремих осіб або соціальних груп.
- B. Даний принцип означає, що у всіх сферах діяльності органи публічної влади переважну увагу повинні приділяти забезпеченню прав і свобод людини й громадянина й, природно, самі не порушувати їх.

С. Зміст даного принципу закріплений через систему гарантій рівності, у тім числі обов'язків і заборон для органів публічної влади й інших зацікавлених осіб і установ.

Д. Даний принцип спрямований на те, щоб суб'єктивні права й свободи особи, продекларовані в юридичних нормах, дотримувалися, були реальними, а не фіктивними.

31. У чому полягає зміст принципу поваги прав людини і основних свобод?

А. Даний принцип означає, що у всіх сферах діяльності органи публічної влади переважну увагу повинні приділяти забезпеченню прав і свобод людини й громадянина й, природно, самі не порушувати їх.

В. Даний принцип покликаний забезпечити однакові умови реалізації прав і воль всіма людьми, перешкодити дискримінації або, навпаки, створенню необґрунтованих привілеїв для окремих осіб або соціальних груп.

С. Зміст даного принципу закріплений через систему гарантій поваги прав людини і основних свобод, у тім числі обов'язків і заборон для органів публічної влади й інших зацікавлених осіб і установ.

Д. Даний принцип спрямований на те, щоб суб'єктивні права й свободи особи, продекларовані в юридичних нормах, дотримувалися, були реальними, а не фіктивними.

32. У чому полягає зміст принципу гарантованості прав і свобод?

А. Даний принцип покликаний забезпечити однакові умови реалізації прав і воль всіма людьми, перешкодити дискримінації або, навпаки, створенню необґрунтованих привілеїв для окремих осіб або соціальних груп.

В. Даний принцип означає, що у всіх сферах діяльності органи публічної влади переважну увагу повинні приділяти забезпеченню прав і свобод людини й громадянина й, природно, самі не порушувати їх.

С. Зміст даного принципу закріплений через систему гарантій рівності, у тім числі обов'язків і заборон для органів публічної влади й інших зацікавлених осіб і установ.

Д. Даний принцип спрямований на те, щоб суб'єктивні права й свободи особи, продекларовані в юридичних нормах, дотримувалися, були реальними, а не фіктивними.

33. Вкажіть, що є найважливішою гарантією права на людську гідність?

А. Безумовна заборона катувань і нелюдські поводження або принижуючі людську гідність поводження або покарання.

В. Заборона страти, що не може служити мірою кримінальної відповідальності.

С. Заборона експериментів у сфері генетики, репродуктивного клонування людських істот, або клонування з метою штучного розмноження людей.

Д. Можливість здійснювати свою життєдіяльність без примусу й втручань з боку, діяти самостійно й по своїй волі.

34. Що є найважливішою гарантією права на життя:

А. Заборона страти, що не може служити мірою кримінальної відповідальності.

В. Заборона експериментів у сфері генетики, репродуктивного клонування людських істот, або клонування з метою штучного розмноження людей.

С. Безумовна заборона катувань і нелюдські поводження або принижуючі людську гідність поводження або покарання.

Д. Можливість здійснювати свою життєдіяльність без примусу й втручань з боку, діяти самостійно й по своїй волі.

35. Що є найважливішою гарантією права на цілісність особистості?

А. Заборона страти, що не може служити мірою кримінальної відповідальності.

В. Безумовна заборона катувань і нелюдські поводження або принижуючі людську гідність поводження або покарання.

- C. Можливість здійснювати свою життєдіяльність без примусу й втручань з боку, діяти самостійно й по своїй волі.
- D. Заборона експериментів у сфері генетики, репродуктивного клонування людських істот, або клонування з метою штучного розмноження людей.

36. У чому полягає зміст права на свободу і особисту недоторканість?

- A. Захист людини від неправомірного збору, обробки й поширення інформації про їхнє приватне життя.
- B. Можливість мати власні переконання й релігійний або атеїстичний світогляд.
- C. Можливість здійснювати свою життєдіяльність без примусу й втручань з боку, діяти самостійно й по своїй волі.
- D. Захист людини і її родини від неправомірного втручання в їх особисте життя.

37. У чому полягає зміст права на повагу приватного й сімейного життя?

- A. Захист людини від неправомірного збору, обробки й поширення інформації про їхнє приватне життя.
- B. Можливість мати власні переконання й релігійний або атеїстичний світогляд.
- C. Захист людини і її родини від неправомірного втручання в їх особисте життя.
- D. Можливість здійснювати свою життєдіяльність без примусу й втручань з боку, діяти самостійно й по своїй волі.

38. Вкажіть, у чому полягає зміст права на захист даних особистого характеру:

- A. Можливість мати власні переконання й релігійний або атеїстичний світогляд.
- B. Захист людини від неправомірного збору, обробки й поширення інформації про її приватне життя.
- C. Захист людини і її родини від неправомірного втручання в їх особисте життя.
- D. Можливість здійснювати свою життєдіяльність без примусу й втручань з боку, діяти самостійно й по своїй волі.

39. Який із обов'язків знайшов своє відображення у Хартії про основоположні права ЄС?

- A. Поважати й захищати людську гідність інших людей.
- B. Не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей.
- C. Компенсувати збитки, заподіяні забрудненням та іншим негативним впливом на навколишнє природне середовище.
- D. Обов'язок створювати сприятливі умови для розвитку особистості.

40. Який із обов'язків знайшов своє відображення у Хартії про основоположні права ЄС?

- A. Обов'язок батьків утримувати неповнолітніх дітей.
- B. Враховувати думку дитини з «урахування її віку і зрілості».
- C. Обов'язок сплачувати аліменти.
- D. Обов'язок створювати сприятливі умови для розвитку дитини.

41. Який із обов'язків знайшов своє відображення у Хартії про основоположні права ЄС?

- A. Берегти природу.
- B. Компенсувати збитки, заподіяні забрудненням та іншим негативним впливом на навколишнє природне середовище.
- C. Захисту й покращення якості навколишнього середовища.
- D. Дбайливо ставитися до пам'ятників історії культури людства.

42. Яким із прав наділені винятково громадяни ЄС?

- A. Право на консульський захист виключно в країнах ЄС.
- B. Свобода пересування та проживання на всій території ЄС.
- C. Право звернення до ЄСПЛ.
- D. Право направлення петиції до Ради Європи.

43. Яким із прав наділені винятково громадяни ЄС?

- A. Право на консульський захист в третіх державах, тобто в країнах, що не входять до складу ЄС.

- V. Право на консульський захист виключно в країнах ЄС.
 - C. Право звернення до ЄСПЛ.
 - D. Право направлення петиції до Ради Європи.
- 44. Яким із прав наділені винятково громадяни ЄС?**
- A. Право на подачу скарг Європейському Омбудсманові.
 - V. Право звернення до ЄСПЛ.
 - C. Право на консульський захист виключно в країнах ЄС.
 - D. Право направлення петиції до Ради Європи.
- 45. Яким з прав наділені винятково громадяни ЄС?**
- A. Право на консульський захист виключно в країнах ЄС.
 - V. Право звернення до ЄСПЛ.
 - C. Право петицій у Європейський парламент.
 - D. Право направлення петиції до Ради Європи.
- 46. У якому випадку допомога громадянину ЄС дипломатичними та консульськими установами НЕ надається?**
- A. Допомога не надається, якщо її вже надало або надає посольство або консульство громадянства особи, яке є в межах досяжності цієї особи.
 - V. Особа перебуває у країні, яка не входить до Європейського Союзу.
 - C. У країні, де відсутнє посольство держави-члена ЄС, громадянином якої є особа.
 - D. У випадку репатріації громадян Союзу, які перебувають у важкому становищі.
- 47. У якому випадку допомога громадянину ЄС дипломатичними та консульськими установами НЕ надається?**
- A. Посольство чи консульство не сплачує рахунків (за готель, ресторан, лікарню тощо), крім певних витрат та лише за надзвичайної необхідності.
 - V. Особа перебуває у країні, яка не входить до Європейського Союзу.

- C. У випадку репатріації громадян Союзу, які перебувають у важкому становищі.
- D. У країні, де відсутнє посольство держави-члена ЄС, громадянином якої є особа.

48. У якому випадку допомога громадянину ЄС дипломатичними та консульськими установами НЕ надається?

- A. Особа перебуває у країні, яка не входить до Європейського Союзу.
- B. Посольство чи консульство не сплачує вартості авіаквитків для повернення на батьківщину і не робиться бронювання цих квитків (крім випадку процедури репатріації, через уповноважені органи держави громадянства особи).
- C. У країні, де відсутнє посольство держави-члена ЄС, громадянином якої є особа.
- D. У випадку репатріації громадян Союзу, які перебувають у важкому становищі.

49. У якому випадку допомога громадянину ЄС дипломатичними та консульськими установами НЕ надається?

- A. Особа перебуває у країні, яка не входить до Європейського Союзу.
- B. Дипломатичні та консульські установи не надають прямої правової допомоги і не втручаються в судові процеси.
- C. У країні, де відсутнє посольство держави-члена ЄС, громадянином якої є особа.
- D. У випадку репатріації громадян Союзу, які перебувають у важкому становищі.

50. Які види гарантій передбачають загальні гарантії?

- A. Інституційні, рекомендаційні, матеріальні.
- B. Інституційні, процесуальні, матеріальні.
- C. Процесуальні, матеріальні, правові.
- D. Матеріальні, процесуальні, рекомендаційні.

51. Як регулюється питання майнової відповідальності фізичних і юридичних осіб приватного права в рамках ЄС?

А. Питання майнової відповідальності фізичних і юридичних осіб приватного права в рамках ЄС передбачені безпосередньо в установчих договорах ЄС.

В. Питання майнової відповідальності фізичних і юридичних осіб приватного права в рамках ЄС визначено регламентом Ради ЄС.

С. Питання майнової відповідальності фізичних і юридичних осіб приватного права в рамках ЄС визначається за рішенням Суду ЄС.

Д. Питання майнової відповідальності фізичних і юридичних осіб приватного права в рамках ЄС регулюється законодавством держав-членів.

52. Як регулюється питання майнової відповідальності Європейського Союзу?

А. Питання майнової відповідальності фізичних і юридичних осіб приватного права в рамках ЄС регулюється законодавством держав-членів.

В. Питання майнової відповідальності фізичних і юридичних осіб приватного права в рамках ЄС передбачені безпосередньо в установчих договорах ЄС.

С. Питання майнової відповідальності фізичних і юридичних осіб приватного права в рамках ЄС визначено регламентом Ради ЄС.

Д. Питання майнової відповідальності фізичних і юридичних осіб приватного права в рамках ЄС визначається за рішенням Суду ЄС.

53. У який спосіб бере участь Європейський парламент в розробці, імплементації та наданні оцінки ефективності заходів ЄС у галузі прав людини?

А. Шляхом прийняття висновків.

В. Шляхом прийняття резолюцій.

С. Шляхом прийняття рекомендацій.

Д. Шляхом прийняття директив.

54. У складі якої інституції ЄС запроваджено посаду Комісара з питань юстиції, основних прав та громадянства?

- A. Ради ЄС.
- B. Європейської Комісії.
- C. Суду ЄС.
- D. Європейської Ради.

55. Відповідно до Регламенту Ради 1 березня 2007 року розпочало свою роботу Агентство Європейського Союзу з основних прав. Якою є організаційна структура такого Агентства?

- A. Правління, Президія, Виконавча рада, Директор.
- B. Президія, Виконавча рада, Науковий комітет, Директор.
- C. Правління, Виконавча рада, Науковий комітет, Директор.
- D. Правління, Виконавча рада, Науковий комітет, Комісар.

56. Які категорії скарг НЕ належать до компетенції Європейського Омбудсмана?

- A. Скарги, щодо випадків порушення порядку управління в діяльності інститутів, органів або установ Союзу, крім Суду ЄС під час здійснення ним своїх юрисдикційних функцій.
- B. Скарги на незадовільне ведення справ інституціями ЄС.
- C. Скарги щодо недотримання інституціями принципів належного управління або порушення прав людини.
- D. Скарги проти національних, регіональних та місцевих органів влади держав-членів, навіть якщо скарги стосуються питань політики ЄС.

57. Які категорії скарг НЕ належать до компетенції Європейського Омбудсмана?

- A. Скарги на діяльність національних судів та омбудсманів.
- B. Скарги, щодо випадків порушення порядку управління в діяльності інститутів, органів або установ Союзу, крім Суду ЄС під час здійснення ним своїх юрисдикційних функцій.
- C. Скарги на незадовільне ведення справ інституціями ЄС.
- D. Скарги щодо недотримання інституціями принципів належного управління або порушення прав людини.

58. Які категорії скарг НЕ належать до компетенції Європейського Омбудсмана?

- A. Скарги, щодо випадків порушення порядку управління в діяльності інститутів, органів або установ Союзу, крім Суду ЄС під час здійснення ним своїх юрисдикційних функцій.
- B. Скарги на незадовільне ведення справ інституціями ЄС.
- C. Скарги проти юридичних та фізичних осіб.
- D. Скарги щодо недотримання інституціями принципів належного управління або порушення прав людини.

59. Як відбувається втрата громадянства ЄС?

- A. За заявою фізичної особи – громадянина держави-члена, що подається до Ради ЄС.
- B. Автоматично із втратою (останнього) національного громадянства держави-члена ЄС.
- C. За заявою фізичної особи – громадянина держави-члена ЄС, що подається до Європейської комісії.
- D. За рішенням Європейської ради та уряду держави-члена.

60. Яким способом визначається громадянство Європейського Союзу:

- A. Замінює національне громадянство особи.
- B. Є неофіційним терміном, який використовується в науці та в засобах масової інформації.
- C. Призводить до набуття особою статусу біпатрида.
- D. Визначається наявністю громадянства однієї з держав-членів ЄС.

61. Назвіть право, яке за своїм змістом належить до політичних прав громадян ЄС:

- A. Право на свободу зборів та мітингів.
- B. Право на свободу зборів та асоціацій.
- C. Право на колективні переговори й колективні дії.
- D. Право вільного пересування територією ЄС.

62. Якою мовою громадяни ЄС мають право на звернення до органів ЄС?

- A. Будь-якою з офіційних мов ЄС.
- B. Англійською мовою.
- C. Англійською та французькою мовами.
- D. Англійською, французькою та німецькою мовами.

63. У який спосіб набувається громадянство ЄС?

- A. Автоматично з набуттям національного громадянства однієї з держав-членів ЄС.
- B. За заявою фізичних осіб-громадян держав-членів ЄС, що подається до Ради ЄС.
- C. За заявою фізичних осіб-громадян держав-членів ЄС, що подається до Комісії ЄС.
- D. За заявою фізичних осіб-громадян держав-членів ЄС, що подається до Європейського парламенту.

64. При якому критерії обмеження на здійснення основних прав і свобод припустиме?

- A. Будь-яке обмеження на здійснення прав і свобод повинно бути передбачене законом.
- B. Будь-яке обмеження на здійснення прав і свобод встановлюється за рішенням Європейської Ради.
- C. Будь-яке обмеження повинно відповідати принципу загальності, бути суворо необхідним.
- D. Будь-яке обмеження повинно здійснюватися тільки в законних цілях, перелік яких не є вичерпним і підлягає розширенню.

65. При якому критерії обмеження на здійснення основних прав і свобод припустиме?

- A. Будь-яке обмеження повинно здійснюватися тільки в законних цілях, перелік яких не є вичерпним і підлягає розширенню.
- B. Будь-яке обмеження повинно здійснюватися тільки в законних цілях, перелік яких є вичерпним і не підлягає розширенню.

С. Будь-яке обмеження повинно здійснюватися тільки в законних цілях, перелік яких є вичерпним, однак може бути розширеним.

Д. Будь-яке обмеження повинно здійснюватися тільки в індивідуальних цілях, перелік яких не є вичерпним і підлягає розширенню.

66. До якої інституції має право звернення громадянин ЄС із законодавчою пропозицією відповідно до інституту громадянської ініціативи?

А. Європейського парламенту.

В. Ради ЄС.

С. Європейської ради.

Д. Комісії ЄС.

67. Хто виконує функції судової влади в інституційній системі Європейського Союзу (ЄС) для захисту прав та інтересів осіб?

А. Суд ЄС.

В. Європейська комісія.

С. Європейський Суд з прав людини.

Д. Суд Європейських Співтовариств.

68. Хто такі генеральні адвокати в судовій системі ЄС?

А. Незалежні експерти, які допомагають Суду ЄС у здійсненні його завдань шляхом підготовки та представлення мотивованого висновку по справі.

В. Судді у відставці, які надають консультативні юридичні послуги Суду загальної юрисдикції та спеціалізованих судів.

С. Представники держав-членів, які здійснюють захист прав осіб, які є неплатоспроможні забезпечити себе адвокатом під час здійснення правосуддя судами ЄС.

Д. Юристи, які проводять досудове врегулювання спору між сторонами.

69. Оскарження рішень Суду загальної юрисдикції ЄС щодо захисту прав здійснюється?

- A. До Суду Європейського Союзу.
- B. До Європейської Ради.
- C. До Верховного Суду правосуддя.
- D. До Європейської комісії.

70. На яких невід'ємних і загальних цінностях була заснована Хартія ЄС про основні права 2000 року?

- A. Глибоку віру в ті основоположні свободи, які становлять підвалини справедливості та миру в усьому світі.
- B. Гідність людини, свободи, рівності й солідарності.
- C. Демократії, партисипативності, гласності.
- D. Втілення в життя ідеалів і принципів, які є спільним надбанням, а також сприяння економічному та соціальному прогресу.

71. Які з указаних прав НЕ закріплені в Хартії Європейського Союзу про основні права 2000?

- A. Право на захист прав споживачів.
- B. Право на власність.
- C. Право на життя.
- D. Право народів на самовизначення.

72. Яке із указанного положення належить Європейському суду із прав людини, місце знаходження якого Страсбург (Франція)?

- A. Є судовим органом Європейської асоціації вільної торгівлі.
- B. Створений Європейською конвенцією 1950р. й діє в тісному зв'язку з Радою Європи.
- C. Належить до головних інститутів Європейського Союзу.
- D. Вирішує суперечки між державами, державами й інститутами Європейського Союзу, між самими органами ЄС, між приватними особами й ЄС.

- 73. Перелік основних прав людини в ЄС закріплений у:**
- A. Хартії ЄС про основні права 2000 р.
 - B. Договорі про функціонування ЄС 1993 р.
 - C. Європейській конвенції про права людини 1950 р.
 - D. Декларації основних прав і свобод 1989 р.
- 74. Уперше принцип поваги прав людини в ЄС був закріплений у:**
- A. Хартії ЄС про основні права 2000 р.
 - B. Європейській конвенції про права людини 1950 р.
 - C. Договорі про функціонування ЄС 1993 р.
 - D. Декларації основних прав і свобод 1989 р.
- 75. Право на громадянство ЄС уперше закріплено у:**
- A. Договорі про функціонування ЄС 1993 р.
 - B. Хартії ЄС про основні права 2000 р.
 - C. Європейській конвенції про права людини 1950 р.
 - D. Декларації основних прав і свобод 1989 р.
- 76. Право на громадянство ЄС уперше закріплено у:**
- A. 2009 р.
 - B. 2000 р.
 - C. 2007 р.
 - D. 1993 р.
- 77. ЄС і система захисту прав людини в рамках ЄСПЛ (виберіть правильне твердження):**
- A. ЄС не приєднався до ЄКПЛ.
 - B. ЄС приєднався до ЄКПЛ.
 - C. ЄС готує проєкт договору про приєднання до ЄКПЛ.
 - D. ЄС навіть не розглядав питання про приєднання до ЄКПЛ.
- 78. До Конвенту, який розробляв проєкт Хартії ЄС про основні права, увійшли:**

- A. Представники держав-членів ЄС та Ради Європи та органів ЄС.
- B. Представники держав-членів ЄС та Ради Європи.
- C. Представники держав-членів та органів ЄС.
- D. Представники органів ЄС та Ради Європи.

79. Хартія ЄС про основні права прийнята як акт:

- A. Парламенту та Ради ЄС.
- B. Парламенту, Ради та Комісії ЄС.
- C. Парламенту та Комісії ЄС.
- D. Парламенту ЄС.

80. Яким документом Хартію ЄС про основні права віднесено до первинних джерел права ЄС?

- A. Лісабонським договором про реформування 2007 р.
- B. Договором про функціонування ЄС 1993 р.
- C. Рішенням Ради ЄС 2000 р.
- D. Рішенням Європейської ради 2000 р.

81. Унікальний підхід до класифікації прав і свобод у Хартії систематизує їх за:

- A. Поколіннями їх визнання.
- B. Органами ЄС, які їх захищають.
- C. Цінностями, які вони захищають.
- D. Характером норм, що їх закріплюють.

82. Інститут громадянства запроваджено:

- A. Лісабонським договором про реформування 2007 р.
- B. Договором про функціонування ЄС 1993 р.
- C. Рішенням Ради ЄС 2000 р.
- D. Рішенням Європейської ради 2000 р.

Тема 6. Правове регулювання Внутрішнього ринку ЄС

1. Сформулюйте головну мету створення спільного ринку ЄС:

- A. Встановлення тісної економічної інтеграції ринків держав-членів ЄСПП.
- B. Запровадження спільної валюти ЄС.
- C. Об'єднання територій держав-членів ЄС у спільну Шенгенську зону.
- D. Створення єдиної податкової системи ЄС.

2. Вкажіть на свободу Спільного ринку ЄС

- A. Свобода слова.
- B. Особиста свобода громадян ЄС.
- C. Свобода інститутів і органів ЄС при запровадженні податкових рішень.
- D. Свобода пересування капіталів в ЄС .

3. У якому випадку можливе обмеження свободи пересування працівників у рамках Спільного ринку ЄС?

- A. Відповідним інститутом Європейського співтовариства під час надзвичайних ситуацій у якій-небудь державі або державах-членах Європейського співтовариства.
- B. Державою-членом з метою забезпечення працевлаштування своїх громадян.
- C. Тільки Європейською Радою з метою забезпечення громадської безпеки в якій-небудь державі або державах-членах ЄС.
- D. Тільки за рішенням Суду ЄС.

4. Яка зі свобод НЕ вважається одним із чотирьох принципів Внутрішнього ринку ЄС?

- A. Свобода переміщення товарів.
- B. Свобода переміщення транспорту.
- C. Свобода переміщення осіб.
- D. Свобода переміщення послуг.

5. Який інтеграційний акт ЄС проголосив створення внутрішнього ринку ЄС?

- A. Договір про заснування Європейського Співтовариства 1957 року.
- B. Маастрихтський договір про ЄС 1992 року.
- C. Єдиний Європейський акт 1987 року.
- D. Амстердамський договір 1997 року.

6. У доктрині Права ЄС як синоніми застосовуються різні терміни для позначення тісної економічної інтеграції ринків держав-членів. Укажіть, який із згаданих термінів є нормативно-діючим:

- A. Спільний ринок ЄС.
- B. Єдиний ринок ЄС.
- C. Внутрішній ринок ЄС.
- D. Інтеграційний ринок ЄС.

7. Що відбувається у випадку неможливості проведення повної гармонізації законодавства держав-членів ЄС з метою подолання перешкод у торгівлі в межах Внутрішнього ринку ЄС?

- A. Взаємне визнання товарів та їх стандартів державами-членами ЄС.
- B. Прийняття спільних програм з уніфікації законодавства держав-членів ЄС.
- C. Прийняття інтеграційного законодавства ЄС в сфері торгівлі.
- D. Запроваджено певні обмеження, що діятимуть в рамках Внутрішнього ринку ЄС.

8. Який інтеграційний захід ЄС НЕ передбачається свободою пересування товарів у рамках Внутрішнього ринку ЄС?

- A. Заборона на національне оподаткування.
- B. Відміна митних платежів та подібних зборів.
- C. Заборона на дискримінаційне внутрішньодержавне оподаткування.
- D. Заборона на кількісні обмеження і заходи еквівалентної дії.

9. У яких випадках від держав-членів ЄС вимагається визнання права працівників на проживання на їхній території без видачі дозволів на перебування?

- A. Для працівників, які виконують роботу не довше, ніж 3 місяці; прикордонних працівників; сезонних працівників.
- B. Для працівників, які виконують роботу не довше, ніж 3 місяці; прикордонних працівників.
- C. Для працівників, які виконують роботу не довше, ніж 2 місяців; сезонних працівників; прикордонних працівників.
- D. Для працівників, які виконують роботу не довше, ніж 6 місяців; сезонних працівників.

10. Які органи створені в ЄС для спрощення вільного пересування осіб у межах ЄС?

- A. Бюро європейської координації та Європейська Комісія.
- B. Консультативний комітет; технічний комітет; Європейська Комісія.
- C. Бюро європейської координації, консультативний комітет; технічний комітет.
- D. Бюро європейської координації, консультативний комітет; технічний комітет; Європейська Комісія.

11. Договір про функціонування ЄС 2007 року передбачає деякі можливі виняткові підстави, які дозволяють державам-членам вживати обмежувальних заходів, заборонених ст. 34 ДФЄС щодо свободи вільного руху товарів. Якого характеру такі заходи повинні бути:

- A. Фіскального характеру.
- B. Технічного характеру.
- C. Екологічного характеру.
- D. Не фіскального характеру.

12. Де шукати визначення терміна «товари» для характеристики свободи пересування товарів у рамках ЄС?

- A. Установчих договорах ЄС.
- B. Рішеннях Суду ЄС.
- C. Директивах Ради ЄС.
- D. Національному законодавстві запитованої держави-члена.

13. Що означає термін «товари», який на практиці вживається рівнозначно з терміном «продукти»?

- A. Матеріальні об'єкти, здатні бути оціненими у грошовому еквіваленті та бути об'єктом комерційних операцій.
- B. Будь-що, здатне бути оціненим у грошовому еквіваленті бути об'єктом комерційних та некомерційних операцій.
- C. Будь-що, здатне бути оціненим у грошовому еквіваленті та бути об'єктом комерційних операцій.
- D. Матеріальні об'єкти виготовлені на території ЄС, здатні бути оціненими у грошовому еквіваленті та бути об'єктом комерційних операцій.

14. Що заборонено запроваджувати на території ЄС для забезпечення свободи вільного руху товарів на території ЄС?

- A. Мита (як на імпорт, так і на експорт) та інших зборів, що мають подібний (еквівалентний) ефект.
- B. Національні правила імпорту та експорту якісного товару.
- C. Мита на імпорт та інших зборів, що мають подібний (еквівалентний) ефект.
- D. Національне оподаткування товарів, що мають своїм походження інші держави-члени ЄС.

15. Якому з наведених правил відповідає статус товарів з інших країн, коли вони законно потрапляють на ринок будь-якої з держав-членів ЄС?

- A. Товари з інших країн, коли вони законно потрапляють на ринок будь-якої з держав-членів ЄС, далі мають статус імпортних і підлягають правилам національної процедури розмитнення.
- B. Товари з інших країн, коли вони законно потрапляють на ринок будь-якої з держав-членів ЄС, далі мають статус імпортних і підлягають правилам інтеграційної процедури розмитнення.
- C. Товари з інших країн, коли вони законно потрапляють на ринок будь-якої з держав-членів ЄС, мають такий самий статус, як і товари, які вироблено в ЄС, тобто на них поширюються всі свободи Внутрішнього ринку ЄС.

Д. Товари з інших країн, коли вони законно потрапляють на ринок будь-якої з держав-членів ЄС, мають такий самий статус, як і товари, які вироблено в ЄС і звільняються від національного оподаткування.

16. При перетині кордону держави-члена в межах території ЄС товар було обкладено безпідставним митом чи збором, що стало наслідком додаткових фінансових збитків для підприємця-громадянина ЄС. Що може вчинити в такому випадку підприємець-громадянин ЄС?

А. Підприємцеві, що сплатив таке безпідставно встановлене мито чи збір, право ЄС надає можливість подати реституційний позов відповідно до національних процесуальних вимог держави-члена ЄС, до якої було подано позов, а щодо додаткових фінансових збитків існує можливість додаткового позову про компенсацію зазнаної шкоди.

В. Підприємцеві, що сплатив таке безпідставно встановлене мито чи збір, право ЄС надає можливість подати реституційний позов відповідно до національних процесуальних вимог держави-члена ЄС, до якої було подано позов, додаткові фінансові збитки не відшкодовуються.

С. Підприємцеві, що сплатив таке безпідставно встановлене мито чи збір, в тому числі і додаткові фінансові збитки не відшкодовуються.

Д. Підприємцеві, що сплатив таке безпідставно встановлене мито чи збір, право ЄС надає можливість подати реституційний позов до Суду ЄС, а щодо додаткових фінансових збитків існує можливість додаткового позову про компенсацію зазнаної шкоди відповідно до національних процесуальних вимог держави-члена ЄС.

17. Установлення мит і зборів у торгівлі між державами-членами ЄС установчі договори ЄС не передбачають, крім певних винятків. Визначте, які збори, мита та платежі на товари у ЄС НЕ дозволено:

- A. Збори, мита та платежі за реальні адміністративні послуги.
- B. Збори, мита та платежі за будь-які санітарні перевірки.
- C. Збори, мита та платежі за перевірки, що вимагаються правом ЄС.
- D. Збори, мита та платежі, що підпадають під внутрішнє оподаткування держави-члена ЄС.

18. Що передбачає заборона на дискримінаційне оподаткування товарів, що були вироблені в інших державах-членах ЄС?

- A. Жодна держава-член не має права обкладати продукцію інших держав будь-якими прямими чи непрямими внутрішніми податками додатково до тих, якими вже обкладена подібна вітчизняна продукція.
- B. Жодна держава-член не має права обкладати продукцію іншої держави-члена будь-якими прямими чи непрямими внутрішніми податками додатково до тих, якими вже обкладена будь-яка вітчизняна продукція.
- C. Жодна держава-член не має права обкладати продукцію іншої держави-члена будь-якими прямими чи непрямими внутрішніми податками додатково до тих, якими вже обкладена подібна вітчизняна продукція.
- D. Жодна держава-член не має права обкладати продукцію іншої держави-члена будь-якими прямими чи непрямими внутрішніми податками.

19. Чи можуть Установлювати держави-члени згідно з ДФЄС диференційоване оподаткування щодо національних та іноземних товарів?

- A. Не можуть встановлювати.
- B. Можуть встановлювати за критерієм походження товару.
- C. Можуть встановлювати за об'єктивним критерієм, наприклад, характер товару, умови його виробництва.
- D. Можуть встановлювати за будь-яким критерієм.

20. У якому випадку на підставі свободи вільного руху товарів у рамках Внутрішнього ринку ЄС заборона дискримінаційного оподаткування товарів, що походять з іншої держави-члена ЄС, НЕ вимагає доведення подібності товарів?

- A. У випадку оподаткування товарів, що походять з іншої держави, що не є членом ЄС та конкурують з товарами держав-членів.
- B. У випадку оподаткування товарів, що є об'єктами інтелектуальної діяльності людини.
- C. У випадку оподаткування товарів, що походять з іншої держави-члена ЄС та конкурують з національними товарами за критерієм взаємозамінності.
- D. У випадку оподаткування товарів, що відносяться до групи першої необхідності.

21. Французька система оподаткування передбачала встановлення більшої ставки оподаткування для автомобілів, розмір двигунів яких перебільшує 1600 см, хоча у Франції взагалі не вироблялося автомобілів з двигунами, розмір яких перевищував би 1600 см. Чи можуть виробники автомобілів, інших держав-членів вимагати визнання такого заходу дискримінаційним оподаткуванням товарів, що були випущені в інших державах-членах ЄС на підставі ст. 110 ДФЄС?

- A. Таке оподаткування імпортованих товарів може бути визначено непрямим дискримінаційним, якщо не довести, що для такого оподаткування існує об'єктивна підстава (наприклад захист довкілля).
- B. Таке оподаткування імпортованих товарів не може бути визначено дискримінаційним, оскільки захищає інтереси працівників французького автомобілебудування.
- C. Таке оподаткування імпортованих товарів не може бути визначено дискримінаційним, оскільки формально немає посилання на «національність» товару.
- D. Таке оподаткування імпортованих товарів може бути визначено непрямим дискримінаційним, якщо виробник доведе, що таке оподаткування завдає значних матеріальних збитків.

22. Товар, який вироблено в Україні, законно потрапив на ринок Данії. За яких умов на український товар розповсюджується свобода руху товарів на Внутрішньому ринку ЄС при подальшому імпорті його до Швеції?

A. Швеція може встановлювати фіскальні та не фіскальні обмеження на український товар, так само, як і на товари датського походження.

B. Швеція може додатково оподаткувати український товар, так само, як і інші товари, що мають походженням держави, що не входять до складу ЄС.

C. Швеція не може встановлювати фіскальні та не фіскальні обмеження на український товар, так само, як і на товари датського походження.

D. Швеція може встановлювати лише кількісні обмежень на нього, так само, як і на інші товари, що мають походженням держави, що не входять до складу ЄС.

23. Що, згідно зі ст. 36 ДФЄС, НЕ може бути підставою для встановлення обмежень на імпорт і експорт товарів у торгівлі на Внутрішньому ринку ЄС?

A. Міркування захисту суспільної моралі, публічного порядку та державної безпеки.

B. Міркування захисту здоров'я та життя людей, тварин чи рослин.

C. Міркування захисту національного товаровиробника.

D. Міркування захисту національних багатств, які мають художню, історичну чи археологічну цінність; промислової та комерційної власності.

24. До яких суб'єктів застосовується свобода вільного пересування осіб у межах ЄС у повному обсязі?

A. Тільки до фізичних осіб, що законно перебувають на території ЄС.

B. Тільки до юридичних осіб, що законно перебувають на території ЄС.

- C. Тільки до громадян ЄС з метою проживання та здійснення економічної діяльності на території іншої держави-члена.
- D. Тільки до громадян ЄС з метою проживання на території іншої держави-члена.

25. Які особи можуть користуватися правом вільного пересування працівників у межах ЄС?

- A. Виключно працівники - громадяни ЄС.
- B. Громадяни ЄС - працівники та члени їх родини.
- C. Громадяни ЄС та інших країн, що працюють в ЄС на законних підставах.
- D. Громадяни ЄС та громадяни країн, з якими укладені міжнародні угоди про надання свободи вільного пересування працівників в межах ЄС.

26. Чи розповсюджується право вільного пересування працівників на осіб, які не працевлаштовані, а лише шукають роботу?

- A. Лише на термін, що не перевищує 3 місяців.
- B. Так, абсолютно.
- C. Категорично ні.
- D. Лише на термін, що не перевищує 4 місяців.

27. Хто НЕ може користуватися правом вільного пересування як родич працівника-громадянина ЄС?

- A. Утриманці громадянина ЄС та тяжко хворі особи, які потребують опіки громадянина ЄС.
- B. Інший з подружжя, в якості зареєстрованого партнерства, якщо воно визнається державою-членом, громадянином якої є працівник ЄС.
- C. Родичі громадянина ЄС та іншого з подружжя за низхідною лінією (тобто діти, онуки та ін.) молодші 21 року або якщо вони є утриманцями.
- D. Родичі громадянина ЄС та іншого з подружжя за висхідною лінією (тобто батьки, дід, баба та ін.), які є утриманцями.

28. Громадянин Великобританії влаштувався на роботу в Італії. Чи може він переїхати до Італії зі своєю дружиною-громадянкою України та її неповнолітніми дітьми?

- A. Так, навіть якщо останні не мають дозволу на проживання у Великобританії.
- B. Категорично ні.
- C. Так, але за умови отримання дозволу на проживання у Великобританії.
- D. Так, але за умови отримання дозволу на постійне проживання у Великобританії.

29. Чи має значення громадянство членів сім'ї працівника-громадянина ЄС при користуванні правом вільного пересування членів сім'ї працівника-громадянина ЄС?

- A. Таким правом користуються члени сім'ї працівника, що мають громадянство країн Східної Європи.
- B. Таким правом користуються члени сім'ї працівника, що мають громадянство держави-члена Шенгенського Союзу.
- C. Таким правом користуються лише члени сім'ї працівника, що мають громадянство ЄС.
- D. Абсолютно ні.

30. Які дії потрібно вчинити громадянам ЄС у разі перебування на території іншої держави-члена ЄС більше 3 місяців?

- A. Потрібно зареєструватися у компетентних владних установах такої держави-члена.
- B. Потрібно отримати дозвіл на постійне проживання у державі-члені ЄС.
- C. Потрібно отримати дозвіл на працевлаштування у державі-члені ЄС.
- D. Не потрібно нічого вчиняти.

31. Які працівники вважаються транскордонними працівниками за законодавством ЄС?

- A. Це особи, що працюють на території однієї держави-члена ЄС, а мешкають в іншій державі, що є членом ЄС.

- В. Це іноземці, що працюють на території однієї держави-члена ЄС, а мешкають в іншій державі, що не є членом ЄС.
- С. Це особи, що працюють на території за межами ЄС, а мешкають в державі, що є членом ЄС.
- Д. Це особи, що працюють і мешкають на території однієї з держав-члена ЄС.

32. Які умови потрібно виконати транскордонному працівнику ЄС, щоб мати право залишитися у відповідній державі-члені після закінчення строку роботи у ній?

- А. Повинні пропрацювати в державі-члені ЄС не менше 2 років та повертатися до своєї держави після роботи щодня чи принаймні щотижня.
- В. Повинні пропрацювати в державі-члені ЄС не менше 3 років.
- С. Повинні пропрацювати в державі-члені ЄС не менше 3 років та повертатися до своєї держави після роботи щодня чи принаймні щотижня.
- Д. Повинні пропрацювати в державі-члені ЄС не менше 2 років та повертатися до своєї держави після роботи щодня.

33. За законодавством ЄС, якщо транскордонний працівник ЄС, який набув право на постійне проживання через досягнення пенсійного віку або інвалідність, помирає, його родина зберігає право постійного проживання. Які наслідки буде мати випадок, коли працівник помирає до набуття прав на постійне проживання?

- А. Члени його родини також матимуть ці права, якщо: працівник на момент смерті безперервно мешкав на території відповідної держави-члена протягом принаймні 2 років; його смерть сталася через нещасний випадок на виробництві чи через професійне захворювання; інший з подружжя, що пережив, є громадянином держави-члена; інший з подружжя, що пережив, втратив громадянство цієї держави-члена ЄС через шлюб з померлим працівником.
- В. Члени його родини також матимуть ці права за будь-яких формальностей.

С. Члени його родини також матимуть ці права, якщо: працівник на момент смерті безперервно мешкав на території відповідної держави-члена протягом принаймні 2 років; його смерть сталася через нещасний випадок на виробництві чи через професійне захворювання; інший з подружжя, що пережив, є громадянином держави-члена.

Д. Члени його родини також матимуть ці права, якщо: працівник на момент смерті безперервно мешкав на території відповідної держави-члена протягом принаймні 2 років; його смерть сталася через нещасний випадок на виробництві чи через професійне захворювання.

34. Яка робота визнається державною службою, на яку розповсюджується право держав-членів ЄС обмежувати свободу пересування працівників, за правом ЄС?

А. Охорона громадського здоров'я, викладання в державних освітніх закладах, дослідницька робота невійськового характеру в державних установах.

В. Армія, поліція, судові органи, вищі ранги державних службовців.

С. Робота в державних органах, відповідальних за управління господарською діяльністю.

Д. Будь-яка робота в державних органах.

35. При прийнятті на роботу в одній із держав-членів ЄС транскордонному працівнику ЄС відмовлено з причини попередньої судимості. Чи законна така відмова?

А. Так, оскільки попередня судимість безумовно повинна бути підставою для відмови у працевлаштуванні, а відповідно і в обмеженні вільного пересування осіб у ЄС.

В. Ні, оскільки така причина не може бути підставою для відмови у працевлаштуванні, а відповідно і в обмеженні вільного пересування осіб у ЄС.

С. Так, оскільки будь-яка негативна минула поведінка особи безумовно повинна бути підставою для відмови у працевлаштуванні, а відповідно і в обмеженні вільного пересування осіб у ЄС.

D. Не завжди, оскільки така причина у кожному випадку повинна задовольнятися умові «справжньої та достатньої серйозної загрози громадському порядку» держави-члена ЄС.

36. Який строк встановлюється у праві ЄС для видворення з держави-члена ЄС, у випадку прийняття рішення про депортацію?

A. Крім особливо термінових випадків, не може бути меншим 2 місяця з моменту інформування особи про таке рішення.

B. Крім особливо термінових випадків, не може бути меншим 1 місяця з моменту прийняття такого рішення.

C. Крім особливо термінових випадків, не може бути меншим 1 місяця з моменту інформування особи про таке рішення.

D. Крім особливо термінових випадків, не може бути меншим 3 місяця з моменту інформування особи про таке рішення.

37. Які права (в рамках свободи вільного пересування) громадян ЄС гарантовані правом ЄС?

A. Обов'язок держав-членів ЄС оголошувати підстави для рішень, що обмежують вільне пересування громадян ЄС; надання державами-членами громадянам інших держав-членів таких самих можливостей з оскарження адміністративних дій та рішень, які власним громадянам.

B. Обов'язок держав-членів ЄС оголошувати підстави для рішень, що обмежують вільне пересування громадян ЄС, якщо тільки ця інформація не становить державної таємниці.

C. Обов'язок держав-членів ЄС оголошувати підстави для рішень, що обмежують вільне пересування громадян ЄС, якщо тільки ця інформація не становить державної таємниці; надання державами-членами громадянам інших держав-членів таких самих можливостей з оскарження адміністративних дій та рішень, які власним громадянам.

D. **Обов'язок держав-членів ЄС оголошувати підстави для рішень, що обмежують вільне пересування громадян ЄС, якщо тільки ця інформація не становить державної таємниці; надання державами-членами громадянам інших держав-членів таких самих можливостей з оскарження адміністративних дій та рішень, які власним громадянам; обов'язок держав-членів ЄС надати кошти на забезпечення видворення.**

38. На яких осіб розповсюджується свобода ділового заснування на Внутрішньому ринку ЄС?

- A. Тільки на громадян ЄС.
- B. Будь-які суб'єкти ЄС, що діють з метою одержання прибутку.
- C. На компанії та фірми, засновані відповідно до законодавства держави-члена ЄС.
- D. На компанії та фірми, засновані відповідно до законодавства держави-члена ЄС, не залежно від мети отримання прибутку.

39. Чи можуть компетентні органи держав-членів ЄС відмовляти без вагомих причин громадянам інших держав-членів здійснювати економічну діяльність або отримувати визнання своєї кваліфікації?

- A. Так можуть, якщо що їх кваліфікація не є еквівалентною або не відповідає національним вимогам.
- B. Так можуть, якщо що їх кваліфікація є конкурентною на національному ринку праці.
- C. Не можуть, оскільки їх кваліфікація є конкурентною на національному ринку праці.
- D. Не можуть, оскільки держави-члени ЄС повинні визнавати «усі види дипломів, сертифікатів та інших доказів професійної кваліфікації та досвіду» держав-членів ЄС.

40. Якою свободою Внутрішнього ринку ЄС користується суб'єкт підприємницької діяльності ЄС, коли здійснює економічну діяльність на території держави-члена ЄС іншій, ніж держава походження, на тимчасовій основі?

- A. Він користується тільки свободою вільного пересування.
- B. Він користується свободою вільного надання послуг.
- C. Він користується свободою вільного заснування.
- D. Він користується свободою торгівлі.

41. Які послуги НЕ охоплюються свободою надання послуг за правом Внутрішнього ринку ЄС?

- A. Діяльність промислового характеру.
- B. Діяльність по наданню транспортних послуг.
- C. Діяльність торгового характеру.
- D. Діяльність ремісників та осіб вільних професій.

42. Чи вважається транскордонним наданням послуг за правом ЄС із розповсюдженням на неї свободи надання послуг на Внутрішньому ринку ЄС, послуги, які надаються за допомогою пошти або комунікацій, таких як телефон, факс або електронна пошта?

- A. Ні.
- B. Так, якщо суб'єкт, що надає послуги та їх одержувач знаходяться в різних державах-членах ЄС.
- C. Так, якщо суб'єкт, що надає послуги не є громадянином держави-члена ЄС.
- D. Так.

43. Чи включаються до основних свобод Внутрішнього ринку ЄС свобода руху капіталів та платежів?

- A. Ні.
- B. Тільки свобода платежів.
- C. Тільки свобода капіталів.
- D. Так.

44. Яка валюта підпадає під поняття «грошові кошти» в рамках свободи руху капіталів на Внутрішньому ринку ЄС ?

- A. Грошові кошти тільки у національній валюті держав-членів.

- В. Грошові кошти у національній валюті держав-членів, наднаціональній та іноземній валюті.
- С. Грошові кошти тільки у іноземній валюті.
- Д. Грошові кошти тільки у валюті «євро».

45. Що включає вичерпний перелік видів руху капіталу, закріплений правом ЄС?

- А. Закріпленого правом ЄС вичерпного переліку видів руху капіталу не має.
- В. Прямі інвестиції, інвестиції в нерухомість, операції з купівлі-продажу цінних паперів, операції з купівлі-продажу акцій чи часток участі в колективних інвестиційних компаніях, операції з купівлі-продажу іноземної та національної валюти на внутрішньому валютному ринку, операції з відкриття поточних та депозитних рахунків у національних та іноземних фінансових установах, операції з надання кредитів, порука, гарантії та права застави.
- С. Прямі інвестиції, інвестиції в нерухомість, операції з купівлі-продажу цінних паперів, операції з купівлі-продажу акцій чи часток участі в колективних інвестиційних компаніях, операції з купівлі-продажу іноземної та національної валюти на внутрішньому валютному ринку, операції з відкриття поточних та депозитних рахунків у національних та іноземних фінансових установах, операції з надання кредитів, порука, гарантії та права застави, здійснення платежів, пов'язаних зі страхуванням, рух капіталу персонального характеру.
- Д. Прямі інвестиції, інвестиції в нерухомість, операції з купівлі-продажу цінних паперів, операції з купівлі-продажу акцій чи часток участі в колективних інвестиційних компаніях, операції з купівлі-продажу іноземної та національної валюти на внутрішньому валютному ринку, операції з відкриття поточних та депозитних рахунків у національних та іноземних фінансових установах, операції з надання кредитів, порука, гарантії та права застави, здійснення платежів, пов'язаних зі страхуванням, рух капіталу персонального, фізичний імпорт та експорт майна, відшкодування шкоди та збитків, компенсації.

46. На які країни розповсюджується свобода руху капіталів в рамках Внутрішнього ринку ЄС?

- A. На держави-члени ЄС та іноземні держави з якими укладені про це відповідні міжнародні угоди.
- B. На держави-члени ЄС.
- C. На держави-члени ЄС та іноземні держави.
- D. На держави-члени Шенгенського Союзу.

47. Фінансові трансакції на яку суму повинні проходити спеціальну процедуру перевірки клієнта кредитним та фінансовим установам ЄС для запобігання використанню фінансової системи з метою відмивання грошей та фінансування тероризму?

- A. Здійснення одної трансакції на суму понад 15 тис. євро.
- B. Трансакції на суму понад 25 тис. євро (незалежно від того, чи є це одна трансакція чи декілька, але пов'язаних між собою).
- C. Трансакції на суму понад 15 тис. євро (незалежно від того, чи є це одна трансакція чи декілька, але пов'язаних між собою).
- D. Трансакції на суму понад 50 тис. євро (незалежно від того, чи є це одна трансакція чи декілька, але пов'язаних між собою).

48. На який строк Рада ЄС може вжити запобіжних заходів щодо країн, коли рух капіталу з таких країн або в такі країни завдає чи може завдати істотної шкоди функціонуванню Економічного і валютного Союзу?

- A. На період, не більший ніж 3 місяці, за умови, що зазначені заходи є вкрай необхідними.
- B. На період, не більший ніж 4 місяці, за умови, що зазначені заходи є вкрай необхідними.
- C. На період, не більший ніж 6 місяців, за умови, що зазначені заходи є вкрай необхідними.
- D. На період, не більший ніж 5 місяців, за умови, що зазначені заходи є вкрай необхідними.

49. Лісабонський договір про реформування 2007 року (виберіть правильне твердження):

- A. Скасував термін «внутрішній ринок» та замінив його на термін «спільний ринок».
- B. Скасував термін «спільний ринок» та замінив його на термін «внутрішній ринок».
- C. Скасував термін «спільний ринок» та замінив його на термін «загальний ринок».
- D. Скасував термін «спільний ринок» та замінив його на термін «європейський ринок».

50. Який документ скасував термін «спільний ринок» і замінив його на термін «внутрішній ринок»?

- A. Лісабонський договір про реформування 2007 року.
- B. Маастріхтський договір про ЄС 1992 року.
- C. Римський договір про Європейське співтовариство 1957 року.
- D. Єдиний Європейський Акт 1987 року.

51. Свобода вільного руху товарів у ЄС НЕ передбачає:

- A. Усунення будь-яких зборів на митних кордонах ЄС.
- B. Заснування митного Союзу.
- C. Усунення дискримінаційного оподаткування товарів, що були випущені в інших державах-членах ЄС.
- D. Скасування кількісних обмежень у торгівлі між державами-членами та всіх інших заходів, що мають еквівалентний ефект.

52. Товари, що потрапляють до ЄС з інших країн:

- A. Обкладаються митом відповідно до тарифу, який визначається законодавством країни, кордон якої перетинається.
- B. Обкладаються митом відповідно до спільного тарифу та тарифу, який визначається законодавством країни, кордон якої перетинається.
- C. Обкладаються митом відповідно до спільного тарифу, який інакше називається спільним зовнішнім тарифом.
- D. Звільнені від будь яких податків та зборів.

53. За принципом Сан Гіоргіо підприємцеві, що сплатив безпідставно встановлене мито чи збір, право ЄС надає можливість подати реституційний позов до:

- A. Національного суду .
- B. Загального Суду ЄС.
- C. Суду ЄС.
- D. ЄСПЛ.

54. Стягнення зборів, мит і платежів на товари у торгівлі між державами-членами ЄС:

- A. Не дозволено за збори, що підпадають під внутрішнє оподаткування держави-члена ЄС.
- B. Не дозволено за реальні адміністративні послуги.
- C. Не дозволено.
- D. Не дозволено за перевірки, що вимагаються правом ЄС.

55. Дискримінаційне оподаткування – це:

- A. Обкладання продукції іншої держави-члена будь-якими прямими чи непрямими внутрішніми податками додатково до тих, якими вже обкладена подібна вітчизняна продукція.
- B. Обкладання продукції іншої держави будь-якими прямими чи непрямими внутрішніми податками додатково до тих, якими вже обкладена подібна вітчизняна продукція.
- C. Обкладання продукції іншої держави будь-якими прямими чи непрямими внутрішніми податками додатково до тих, якими вже обкладена подібна продукція інших держав.
- D. Обкладання продукції іншої держави будь-якими митними зборами додатково до тих, якими вже обкладена подібна продукція інших держав.

56. Держави-члени ЄС НЕ можуть установлювати диференційоване оподаткування щодо національних та іноземних товарів:

- A. За умовами виробництва товару.
- B. За об'єктивним критерієм.
- C. За характером товару.
- D. За походженням товару.

- 57. Під термін «інший з подружжя» у праві ЄС НЕ підпадає:**
- A. Стан розлучення.
 - B. Особа, яка перебуває у законному шлюбі з працівником ЄС.
 - C. Стан сепарації.
 - D. Співмешканці.
- 58. Під термін «інший з подружжя» у праві ЄС НЕ підпадає:**
- A. Співмешканці.
 - B. Зареєстроване партнерство.
 - C. Стан сепарації.
 - D. Стан розлучення.
- 58. Виняток із заборони прямої чи непрямой дискримінації державами-членами громадян інших держав-членів – це:**
- A. Встановлення вимог щодо знання мови.
 - B. Обмеження заявок на працевлаштування.
 - C. Установлення особливих процедур працевлаштування.
 - D. Установлення квот прийняття на роботу іноземців.
- 59. Яка послуга не користуються свободою надання послуг в ЄС?**
- A. Професійна освіта.
 - B. Ремісництво.
 - C. Торговельні послуги.
 - D. Діяльність промислового характеру.

Тема 7. Правове регулювання бюджету ЄС

- 1. На який строк розробляється бюджет ЄС ?**
 - A. На 2р.
 - B. На 3р.
 - C. На 5р.
 - D. На 1р.

- 2. Хто пропонує проєкт бюджету ЄС?**

- A. Європейська комісія.
- B. Рада ЄС.
- C. Європейській парламент.
- D. Європейська рада.

3. Хто контролює та розглядає проблеми, що виникають у процесі виконання бюджету?

- A. Європейська рада.
- B. Європейській парламент.
- C. Рада ЄС.
- D. Європейська комісія.

4. Які види доходів НЕ можуть входити до складу власних доходів Європейського Союзу?

- A. Невикористані суми за результатами виконання бюджету в минулому році.
- B. Сільськогосподарські збори.
- C. Відрахування певної частини валового національного доходу країн-членів.
- D. Мита Єдиного митного тарифу.

5. Який нормативно-правовий акт закріплює основні принципи бюджету ЄС?

- A. Конституція ЄС.
- B. Фінансовий регламент.
- C. Договір про ЄС.
- D. Рішення Ради ЄС про систему власних коштів.

6. Який принцип установлює заборону Комісії ЄС вчиняти дії, які можуть мати істотні наслідки для бюджету ЄС?

- A. Принцип ефективності та ощадливості.
- B. Принцип предметної спеціалізації.
- C. Принцип бюджетної дисципліни.
- D. Принцип збалансованості.

7. Що передбачається принципом попередності?

- A. Доходи від бюджету підлягають плануванню і затвердженню до настання наступного року.
- B. Доходи від бюджету підлягають плануванню і затвердженню після настання наступного року.
- C. Доходи від бюджету підлягають плануванню і затвердженню на початку бюджетного року.
- D. Правильна відповідь відсутня.

8. У діяльності якої інституції ЄС передбачені робочі групи ADAR і DAS?

- A. Європейського Центрального Банку.
- B. Рахункової Палати (Суду аудиторів).
- C. Європейського парламенту.
- D. Європейської комісії.

9. Яким інтеграційним документом запроваджено єдиний бюджет ЄС?

- A. Договором про злиття бюджетів 1965 р.
- B. Договором про злиття співтовариств 1975 р.
- C. Маастрихтським договором про ЄС 1992 р.
- D. Лісабонським договором про реформування 2007 р.

10. Яким інтеграційним документом створено систему власних ресурсів ЄС?

- A. Договором про злиття бюджетів 1965 р.
- B. Маастрихтським договором про ЄС 1992 р.
- C. Рішення Ради ЄС 1975 р.
- D. Лісабонським договором про реформування 2007 р.

11. Які інтеграційні утворення фінансувалися винятково за рахунок внесків держав-членів?

- A. Європейське співтовариство вугілля та сталі.
- B. Європейське економічне Співтовариство.
- C. Європейське співтовариство вугілля та сталі та Європейське співтовариство з атомної енергії.
- D. Європейський Союз.

12. Що стало основою для незалежної системи фінансування діяльності ЄС під назвою «традиційні власні ресурси»?

- A. Сільськогосподарські і митні збори ЄС, відрахування від ПДВ, що збирається в країнах-членах.
- B. Сільськогосподарські і митні збори ЄС.
- C. Відрахування від ПДВ, що збирається в країнах-членах та сільськогосподарські збори ЄС.
- D. Відрахування від ПДВ, що збирається в країнах-членах та митні збори ЄС.

13. На чому базується поповнення бюджету ЄС?

- A. Членські внески держав-членів ЄС та «традиційні власні ресурси» ЄС.
- B. «Традиційні власні ресурси» та додаткові доходи ЄС.
- C. «Традиційні власні ресурси», відсоткова ставка до обсягу ВВП держав-членів та додаткові доходи ЄС.
- D. «Традиційні власні ресурси», відсоткова ставка до обсягу ВВП асоційованих держав та додаткові доходи ЄС.

14. Яким документом забезпечується бюджетна дисципліна та контроль над зростанням бюджетних витрат?

- A. Угодою між державами-членами ЄС.
- B. Міжінституційною угодою між Комісією, Радою і Європарламентом.
- C. Міжінституційною угодою між Комісією та Радою.
- D. Міжінституційною угодою між Європейською Радою, Радою і Європарламентом.

15. Які документи визначають правові засади фінансування ЄвроСоюзу на сучасному етапі?

- A. Міжінституційна угода, Рішення Ради ЄС про власні ресурси, Лісабонський договір 2007 р.
- B. Міжінституційна угода, Рішення Ради ЄС про власні ресурси, Маастрихтський договір 1992р.
- C. Бюджет ЄС, Рішення Ради ЄС про власні ресурси, Маастрихтський договір 1992р.

D. Міжінституційна угода, Рішення Ради ЄС про власні ресурси, Конституція ЄС 2004р.

16. Коли триває фінансовий рік в ЄС?

- A. З 01 вересня по 31 серпня.
- B. З 01 січня по 31 грудня.
- C. З 01 жовтня по 30 вересня.
- D. З 01 листопада по 31 жовтня.

17. Що формує додаткові доходи бюджету ЄС?

- A. Надходження від оподаткування заробітної плати співробітників органів ЄС, надходження від фінансових санкцій, що застосовуються Радою і Комісією до держав-учасниць Союзу.
- B. Надходження від фінансових санкцій, що застосовуються Радою і Комісією до асоційованих держав.
- C. Відсоткова ставка до обсягу ПДВ асоційованих держав.
- D. Відсоткова ставка до обсягу ВВП асоційованих держав.

18. Що таке MAFF?

- A. Бюджет ЄС.
- B. Багаторічний фінансовий рамковий план.
- C. Бюджетний процес.
- D. Інституційний орган по контролю за бюджетною дисципліною.

19. На який строк санкціонуються видатки бюджету?

- A. На фінансовий рік згідно зі спеціальним регламентом та у відповідності до багаторічного фінансового рамкового плану.
- B. На увесь термін дії багаторічного фінансового рамкового плану.
- C. На 5 років.
- D. На 2 роки.

20. Ким ухвалюється регламент, що затверджує багаторічний фінансовий рамковий план ЄС?

- A. Європейським парламентом.
- B. Європейською Радою.
- C. Європейською Комісією.
- D. Радою ЄС.

21. У якій валюті ухвалюється бюджет ЄС?

- A. Екю.
- B. Національна валюта держав-членів ЄС.
- C. Євро.
- D. Долар.

22. Коли запроваджено ПДВ-джерело бюджету ЄС?

- A. В 1992 році.
- B. В 1952 році.
- C. В 1965 році.
- D. В 1979 році.

23. Чи існує обмеження розміру власних ресурсів бюджету ЄС?

- A. Ні, такого обмеження не запроваджено.
- B. Так, розмір власних ресурсів бюджету ЄС не повинен перевищувати 1,27 % від сукупного ВВП держав-членів ЄС.
- C. Так, розмір власних ресурсів бюджету ЄС не повинен перевищувати 10 % від сукупного ВВП держав-членів ЄС.
- D. Так, розмір власних ресурсів бюджету ЄС не повинен перевищувати 11 % від сукупного ВВП держав-членів ЄС.

24. Коли запроваджено четверте джерело фінансування діяльності ЄС - відрахувань держав-членів до бюджету ЄС на основі певної відсоткової ставки від величини їхнього валового національного продукту (ВНП)?

- A. В 1952 році.
- B. В 1965 році.
- C. В 1988 році.
- D. В 1975 році.

- 25. Скільки фінансових джерел формують власні ресурси ЄС?**
- A. 6.
 - B. 2.
 - C. 5.
 - D. 4.
- 26. Яке джерело власних ресурсів ЄС вважають зміненою формою існуючих раніше внесків держав-членів ЄС?**
- A. Відрахування від відсоткової ставки від величини валового національного продукту (ВНП) держав-членів ЄС.
 - B. Сільськогосподарські збори ЄС.
 - C. Митні збори ЄС.
 - D. Відрахування від ПДВ, що збирається в країнах-членах ЄС.
- 27. Яку назву отримали перші проєкти реформ фінансової системи ЄС?**
- A. «Пакет Шумана I» та «Пакет Шумана II».
 - B. «Пакет Меркель I» та «Пакет Меркель II».
 - C. «Пакет Делора I» та «Пакет Делора II».
 - D. «Пакет Буша I» та «Пакет Буша II».
- 28. У скільки етапів може проходити процес розробки й ухвалення бюджету?**
- A. У 5.
 - B. У 2.
 - C. У 3.
 - D. У 4.
- 29. Які органи ЄС беруть участь в ухваленні бюджету ЄС?**
- A. Тільки Європейська Рада.
 - B. Європейська Комісія і Європейська Рада.
 - C. Рада ЄС та Європейський парламент.
 - D. Тільки Європейський парламент.

30. Скільки читань може проходити процес затвердження бюджету?

- A. Процес розробки і ухвалення бюджету може складатися з чотирьох читань.
- B. Процес розробки і ухвалення бюджету може складатися з двох читань.
- C. Процес розробки і ухвалення бюджету може складатися з трьох читань.
- D. Процес розробки і ухвалення бюджету може складатися з п'яти читань.

31. Які органи ЄС беруть участь у процесі розробки й ухвалення бюджету ЄС?

- A. Європейська Комісія, Рада ЄС та Європейський парламент.
- B. Європейська Комісія, Європейська Рада та Європейський парламент.
- C. Рада ЄС та Європейський парламент.
- D. тільки Європейський парламент.

32. Який орган ЄС розробляє попередній проєкт бюджету?

- A. Європейська Рада.
- B. Європейська Комісія.
- C. Рада ЄС.
- D. Європейський парламент.

33. Який строк надається Європейському парламенту для розгляду проєкту бюджету у першому читанні?

- A. 14 днів.
- B. 21 день.
- C. 42 дні.
- D. 30 днів.

34. Якщо у процесі прийняття бюджету ЄС позиції Ради ЄС та Європейського парламенту щодо проєкту бюджету розходяться, то для узгодження позицій:

- A. Скликається узгоджувальний комітет з представників Ради ЄС та Європейського парламенту.
- B. Скликається узгоджувальний комітет з представників Комісії ЄС.
- C. Долучається Суд ЄС.
- D. Скликається Європейська Рада.

35. У якому випадку проєкт бюджет ЄС вважається НЕсхваленим і подається новий проєкт бюджету ЄС?

- A. Якщо узгоджувальний комітет не дійде згоди протягом встановленого терміну.
- B. Якщо бюджет відхиляється Радою ЄС на першому читанні.
- C. Якщо бюджет відхиляється Європейським парламентом на першому читанні.
- D. Якщо Суд ЄС приймає рішення про неконституційність проєкту бюджету ЄС.

36. На підставі яких відомостей складається попередній проєкт бюджету ЄС?

- A. Узагальнення попередніх кошторисів доходів і витрат інститутів ЄС.
- B. Узагальнення попередніх кошторисів доходів і витрат держав-членів ЄС.
- C. Узагальнення сучасного досвіду про доходи і витрати міжнародних організацій.
- D. Узагальнення сучасного досвіду про доходи і витрати зарубіжних країн.

37. Який орган ЄС відповідає за виконання бюджету ЄС?

- A. Європейська Рада.
- B. Рада ЄС.
- C. Європейська Комісія.
- D. Європейський парламент.

38. Який орган ЄС здійснює поточний контроль за витрачанням бюджетних коштів ЄС?

- A. Рахункова палата ЄС.
- B. Рада ЄС.
- C. Європейський парламент.
- D. Європейська Комісія.

39. Який орган ЄС затверджує звіт про виконання бюджету ЄС?

- A. Європейський парламент.
- B. Рахункова палата ЄС.
- C. Рада ЄС.
- D. Європейська Комісія.

40. Який орган розслідує справи, пов'язані з фінансовими інтересами ЄС?

- A. Рахункова палата ЄС.
- B. Європейська Комісія.
- C. Європейське поліцейське відомство.
- D. Європейське управління з питань запобігання зловживанням та шахрайству.

41. Чи існує в ЄС спеціальна інформаційна систему, яка збирає справи про шахрайство та порушення в бюджетній сфері?

- A. Так, така інформація міститься в спеціальній інформаційній системі на основі бази даних «IRENE».
- B. Ні, така інформація міститься в Шенгенській інформаційній системі SIS.
- C. Ні, така інформація міститься в Візовій інформаційній системі VIS.
- D. Ні, така інформація в рамках ЄС не збирається.

42. Який орган здійснює емісію євро?

- A. Європейський Центральний банк (ЄЦБ).
- B. Європейський валютний інститут.
- C. національні центральні банки держав - членів ЄС.
- D. Монетний двір ЄС.

43. У якому році створено Європейський Центральний Банк?

- A. 1993 року.
- B. 1999 року.
- C. 2000 року.
- D. 1998 року.

44. У якому році введена у наявний обіг єдина валюта ЄС - євро?

- A. 2006 року.
- B. 1999 року.
- C. 2000 року.
- D. 2002 року.

45. Бюджетний процес розпочинається з:

- A. 1 липня року, що передує року виконання.
- B. 1 вересня року, що передує року виконання.
- C. 1 січня року, що передує року виконання.
- D. 1 жовтня року, що передує року виконання.

46. Розробка попереднього проєкту бюджету розпочинається з:

- A. 1 січня року, що передує року виконання.
- B. 1 вересня року, що передує року виконання.
- C. 1 липня року, що передує року виконання.
- D. 1 жовтня року, що передує року виконання.

47. Бюджет формується в єдиній валюті обчислення – євро з:

- A. 1952 року.
- B. 1970 року.
- C. 1969 року.
- D. 1999 року.

48. Розробку попереднього проєкту бюджету здійснює:

- A. Рада ЄС.
- B. Парламент ЄС.
- C. Комісія ЄС.
- D. Рахункова палата ЄС.

49. Проєкт розробки та прийняття бюджету ЄС започатковано:

- A. 1952 року.
- B. 1970 року.
- C. 1969 року.
- D. 1999 року.

50. Про виконання бюджету ЄС комісія ЄС звітує перед:

- A. Комісією ЄС.
- B. Радою ЄС.
- C. Парламентом ЄС.
- D. Рахунковою палатою ЄС.

51. За виконання бюджету ЄС відповідає:

- A. Рада ЄС.
- B. Комісія ЄС.
- C. Парламент ЄС.
- D. Рахункова палата ЄС.

52. До 1970 року бюджет ЄС наповнювався за рахунок:

- A. внесків держав-членів ЄС.
- B. власних ресурсів ЄС.
- C. пожертв держав-членів ЄС.
- D. ПДВ держав-членів ЄС.

53. У бюджетному процесі беруть участь:

- A. Рада, Комісія, Парламент ЄС.
- B. Рада, Європейська Рада, Парламент ЄС.
- C. Рада, Парламент, Рахункова палата ЄС.
- D. Рада, Комісія, Рахункова палата ЄС.

- 54. З метою узгодження позицій Ради та Європарламенту щодо проєкту бюджету може скликатись:**
- A. Узгоджувальний комітет із представників держав-членів ЄС.
 - B. Узгоджувальний комітет із представників цих інститутів.
 - C. Європейська Рада.
 - D. Суд Аудиторів ЄС.
- 55. З метою узгодження позицій Ради та Європарламенту щодо проєкту бюджету може скликатись:**
- A. Узгоджувальний комітет із представників цих інститутів.
 - B. Рада, Комісія, Парламент ЄС.
 - C. Рада, Європейська Рада, Парламент ЄС.
 - D. Рада, Комісія, Рахункова палата ЄС.
- 56. Витрати ЄС плануються на строк:**
- A. 4 роки.
 - B. 3 роки.
 - C. 5 років.
 - D. 2 роки.
- 57. Витрати бюджету ЄС плануються на строк:**
- A. 2 роки.
 - B. 4 роки.
 - C. 3 роки.
 - D. 1 рік.
- 58. Єдиний бюджет ЄС з'явився в:**
- A. 1952 році.
 - B. 1970 році.
 - C. 1965 році.
 - D. 1999 році.
- 59. Додаткові доходи Союзу формуються за рахунок надходжень:**

- A. Від оподаткування заробітної плати співробітників органів ЄС і надходжень від фінансових санкцій.
- B. Від митних зборів на основі єдиного митного тарифу.
- C. Від застосування єдиної чинної для всіх держав-членів ставки до обсягів ПДВ, що стягується на основі гармонізованої бази оподаткування.
- D. Від застосування відсоткової ставки до обсягу ВВП кожної держави-члена ЄС.

60. До так званих традиційних власних ресурсів ЄС відносять:

- A. Сільськогосподарські і митні збори.
- B. Збори на основі єдиної чинної для всіх держав-членів ставки до обсягів ПДВ, що стягується на основі гармонізованої бази оподаткування.
- C. Збори на основі відсоткової ставки до обсягу ВВП кожної держави-члена ЄС.
- D. Збори на основі оподаткування заробітної плати співробітників органів ЄС та надходжень від фінансових санкцій.

61. Який орган ЄС займається боротьбою зі злочинами, які впливають на бюджет?

- A. Комісія ЄС.
- B. Рада ЄС.
- C. Європрокуратура.
- D. Рахункова палата ЄС.

62. Уведення додаткового (четвертого) джерела фінансування діяльності ЄС – відрахувань держав-членів до бюджету ЄС на основі певної відсоткової ставки від величини їхнього валового національного продукту (ВВП) відбулося на підставі:

- A. Міжінституційної угоди про бюджетну дисципліну і вдосконалення бюджетного процесу між Комісією, Радою і Європарламентом.

- V. Рішення Ради ЄС про власні ресурси.
- C. Лісабонського договору.
- D. Маастрихтського договору.

63. Додатковим (четвертим) джерелом фінансування діяльності ЄС, запровадженим Міжінституційною угодою про бюджетну дисципліну і вдосконалення бюджетного процесу між Комісією, Радою і Європарламентом 1988 року стали:

- A. Відрахувань держав-членів до бюджету ЄС на основі певної відсоткової ставки від величини їхнього валового національного продукту (ВНП).
- B. Пожертви держав-членів ЄС.
- C. Доходи від оподаткування заробітної плати співробітників органів ЄС.
- D. Надходження від фінансових санкцій.

64. Багаторічний фінансовий план визначається в:

- A. Міжінституційній угоді про бюджетну дисципліну та вдосконалення бюджетного процесу між Комісією, Радою та Європарламентом.
- B. Спеціальному регламенті, що приймається Радою ЄС за погодженням з Європарламентом.
- C. Рішенні Європейської Ради.
- D. Установчих договорах ЄС.

65. Закріплення в законодавстві держав-членів якого податку є обов'язковою умовою членства в ЄС?

- A. ПДВ.
- B. Мито.
- C. Ікциз.
- D. Податок на прибуток.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС
(для 1-6 курсів)

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Засоби оцінювання

Основними методами контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу є:

- усні опитування;
- тестові завдання;
- реферативні доповіді;
- підсумкові контрольні роботи;
- семестровий екзамен.

Форми поточного та підсумкового контролю
комплексний іспит

Рекомендована література

ОСНОВНА:

Основні договори ЄС

1. Консолідовані версії Договору про Європейський Союз та Договору про функціонування Європейського Союзу 2010C 8301URL: www.minjust.gov.ua/file23491.PDF
2. Право Европейского Союза: Документы и комментарии. М.: Терра, 1999.
3. Суд Европейских сообществ. Избранные решения. М.: НОРМА, 2001. 400 с.
4. Хартия Европейского Союза об основных правах: Комментарий под ред. С.Ю. Кашкина. М.: Юриспруденция, 2001. 208 с.
5. Шенгенские соглашения. М.: Издательство «Профобразование», 2000. 192 с.
6. Treaty of Lisbon amending the Treaty of European Union and the Treaty establishing the European Community Official Journal of the European Union. 2007, C 306. P. 1.
7. Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union Official Journal of the European Union.
8. Нормативні акти та угоди Україна ЄС URL: <http://ukraine.eu.mfa.gov.ua.ua.ukraine.eu.relations>

Література:

14. Грицяк І.А. Право та інституції Європейського Союзу. Навч. посібник. К.: К.І.С., 2004.
15. Європейське право: Право Європейського Союзу: підручн. У трьох кн. за заг. ред. В.І. Муравйова. К.: Ін Юре, 2015. Кн. перша. Інституційне право Європейського Союзу В.І. Муравйов, О.М. Шпакович, О.М. Лисенко, О.В. Святун. К.: Ін Юре, 2015. 312с.; Кн. друга: Матеріальне право Європейського Союзу В.І. Муравйов, К.В. Смирнова, І.В. Влялько та ін. К.: Ін Юре, 2015. 456с.; Кн. третя: Право зовнішніх зносин Європейського Союзу В.І. Муравйов, М.М. Микієвич, І.Г. Білас та ін. К.: Ін Юре, 2015. 408с.
16. Європейське право: Право Європейського Союзу: підручник за заг. ред. В. І. Муравйова. К.: Ін Юре, 2015. Кн. четверта: Матеріальне право Європейського Союзу В. І. Муравйов (голова авт. кол.), С. Д. Білоцький, О. О. Гріненко, М. О. Медведєва [та ін.]. К.: Ін Юре, 2016. 400 с.

17. Кашкин С.Ю., Четвериков А.О., Калиниченко П.А. и др. Право Европейского Союза: учебное пособие (отв. ред. С.Ю. Кашкин). 3е изд., перераб. и доп. М.: Проспект, 2011 г. 274 с.
18. Право Європейського Союзу: Навчальний посібник За заг. ред. Р.А. Петрова. 2-е вид. К.: Істина, 2009. 376с.
19. Право Європейського Союзу: підручн. За ред. Вишнякова. Одеса: Фенікс, 2013. 883 с.
20. Право европейского Союза: учебник для академического бакалавриата С. Ю. Кашкин, П. А. Калиниченко, А. О. Четвериков; под ред. С. Ю. Кашкина. 4е изд., перераб. и доп. М.: Юрайт, 2017. 386 с.
21. Право европейского Союза: учебник для вузов А. Я. Капустин. М. : Издательство Юрайт, 2017. 387 с.
22. Право Європейського Союзу: Навчальний посібник За заг. ред. Р.А. Петрова. 2е вид. К.: Істина, 2011. 376 с.
23. Catherine Barnard, Steve Peers European Union Law. Oxford University Press, 2014p. 928 p.

ДОДАТКОВА:

1. Альбертіні Л. Європейське громадянство за Маастрихтським Договором Біженці та міграція: український часопис права і політики. Том IV, 2,1999. Київ, 1999.
2. Геген Д. У лабіринті Європейського Союзу. К., 1995. 116с.
3. Дейвис Г. Право внутреннего рынка Европейского Союза: Учеб. пособие: Пер. с англ. К.: Знания Пресс, 2004. 196с.
4. Заглядывая в XXI век: Европейский Союз и Содружество независимых государств. М., 1998. 325 с.
5. Зіллер Ж. Політико-адміністративна системи країн ЄС. Порівняльний аналіз. К,1996.
6. Капіца Ю. Наближення законодавства України до законодавства ЄС відповідно до угоди про партнерство та співробітництво між Європейським Союзом та Україною: цілі і методи. Український правовий часопис. К., 1998. №2. С. 18-24.
7. Коментований переклад Візового кодексу Європейського Союзу. Кер-к проекту І. Сушко, пер. Л. Левандовська. К.: Вістка. 2010. 160с.
8. Клепацкий З. Западно-европейские международные организации. М, 1973. 488с.
9. Мозоль А. Характеристика і аналіз міграційного законодавства та міграційних процесів в Україні Право України, 2001. №4. С. 119.

10. Підлуська І. Міжнародна міграція та “Фортеця Європа”: дилема для урядів та випробування для громадян ЄС Біженці та міграція: Укр. часопис права і політики. 1997. № 1. С. 21-30.
11. Піскун О. Основи міграційного права: Порівняльний аналіз: Навчальний посібник. К.: Леся, 1998. 359 с.
12. Супрун Д.М. Організаційно-правові засади та юрисдикційні основи діяльності Європейського Суду з прав людини: Автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.11 Київський національний університет імені Т. Шевченка. Київ, 2002. 22с.
13. Тачинська Й., Ільченко О. Право внутрішнього ринку ЄС. Навчальний посібник. К.: ІМВ КНУ імені Тараса Шевченка, 2005. 143 с.
14. Экономический и валютный Союз ЕС в мире. Теория и практика. М., 2001.
15. Европейский Союз на пороге XX века: выбор стратегии развития под ред. Борко Ю.А., Буториной О.В. М., 2001.
16. Европейский Союз. Справочник-путеводитель под ред. Буториной О.В., Борко Ю.А., Иванова И.Д. М., 2003.
17. Татам А. Право Європейського Союзу: Підручник для студентів вищих навчальних закладів К., 1998. 454 с.
18. Топорнин Б.Н. Европейское право. М., 1998. 456 с.
19. Энтин М.Л. Суд европейских сообществ: правовые формы обеспечения западноевропейской интеграции. М., 1987. 176 с.
20. Баев А. В. Свобода передвижения граждан и приравненных к ним лиц в праве Европейского Союза автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. М. 2008. 24 с.
21. Білуха Ю. Удосконалення законодавства України щодо міграційних питань та діяльність держкомнацміграції: Біженці та міграція. Український часопис прав і політики. Т. IV. 2 листопада 1999. С. 3437.
22. Буроменський М.В. Звернення до Європейського Суду з прав людини: практика Суду і особливості українського законодавства. Харків: Фоліо, 2000. 32 с.
23. Барановский В.Г. Европейское сообщество в системе международных отношений. М., 1986. 320 с.
24. Барановский В.Г. Политическая интеграция в Западной Европе. М., 1983. 364 с.
25. Богуславский М.М. Международное экономическое право. М., 1986.
26. Буткевич В.Г. Соотношение внутригосударственного и международного права. К., 1981.

27. Гаврушко Ю. Ф. Правове регулювання міграційних процесів на універсальному та єврорегіональному рівнях Дис... канд. юрид. наук 12.00.11 Київський національний унт ім. Тараса Шевченка. К., 2005. 204 с.
28. Гусевский С.Л. Свобода передвижения лиц в условиях расширения Европейского Союза на Восток: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. Казань, 2007. 25с.
29. Европейское сообщество: регулирование интеграционных процессов М.М. Максимова, Ю.В. Шишков, Т. Паланкан. М., 1986. 272 с.
30. Крылова И.С. Европейский парламент. М., 1987. 192 с.
31. Четвериков А.О. Европейский Союз: основополагающие акты в редакции Лиссабонского договора с комментариями. М.: Инфра 2008. 268с.
32. Четвериков А.О. Гражданство Европейского Союза как правовая форма либерализации трансграничных общественных отношений между государствами-членами ЕСю Lex Russica. 2010. № 4 . С.14-22.
33. Четвериков А.О. Правовое регулирование пересечения физическими лицами государственных границ в законодательстве Европейского Союза Юридическая наука и образование. 2009. № 2. С. 36-48.
34. Четвериков А.О. Правовой режим пересечения людьми внутренних и внешних границ государств-членов Европейского Союза. Учебное пособие. М.: Wolters Kluwer, 2010. 126 с.
35. Четвериков А.О. Право Европейского Союза. Учебник для вузов. 3е издание, переработанное и дополненное. Рекомендовано Учебно-методическим объединением по юридическому образованию вузов Российской Федерации для студентов высших учебных заведений, обучающихся по направлению и специальности «Юриспруденция». М.: Юрайт, 2010. 271 с.
36. Четвериков А.О. Правовое регулирование либерализации трансграничных отношений: опыт европейского Союза. автореф. дис. ... канд. юрид. наук: М., 2010. 35 с.
37. Четвериков А.О. Регламент (ЕС) № 5622006 Европейского парламента и Совета от 15 марта 2006 г., устанавливающий Кодекс Сообщества о режиме пересечения людьми границ (Шенгенский кодекс о границах). Рига: AFS, 2006. 52 с.
38. Энтин Л.М. и др. Европейское право. Право Европейского Союза и правовое обеспечение защиты прав человека Рук. авт. колл. и отв. ред. д.ю.н., проф. Л.М. Энтин. 2е изд., пересмотр, и доп. М.: Норма, 2007. 960 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.europa.eu.int> - офіційний сайт Європейського Союзу (на всіх офіційних мовах)
2. [http://www.coe.ru\(int\)](http://www.coe.ru(int)) - офіційний сайт Ради Європи
3. <http://www.eur-op.eu.int> - сайт Європейського агентства офіційних публікацій
4. <http://www.eur.ru> - сайт Представництва Європейської Комісії в Росії
5. <http://www.edc.spb.ru> - сайт Європейського документального центру, Санкт-Петербург, Росія
6. <http://www.aes.org.ru> - сайт Асоціації Європейських досліджень
7. <http://www.law.warwick.ac.uk> - правова база даних «CELEX»
8. <http://www.wkap.nl/journalhome.htm/0377-0915> - журнал «Правові аспекти європейської інтеграції»
9. <http://www.wkap.nl/journalhome.htm/0959-6941> - «Журнал європейського ділового права»
10. <http://www.wkap.nl/jrnltok.htm/0928-9801> - журнал «Обзор європейського приватного права»
11. <http://www.eulaw.edu.ru> - сайт кафедри права Європейського Союзу Московської державної юридичної академії
12. <http://www.europexxi.kiev.ua/>
13. <http://www.comparativelaw.kiev.ua/>
14. <http://www.e-ukraine.org.ua/>
15. <http://www.eu-ukraine.kharkov.ua/>
16. <http://www.delukr.cec.eu.int>
17. europa.eu.int/comm/external_relation/Ukraine/intro/index.htm
18. <http://www.eur.ru/neweur/>
19. <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/400.htm>
20. <http://eu-directory.ea-ua.info> - Довідник з євроінтеграції
21. <http://europa.eu.int> - Веб-портал Європа (Європа)
22. <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua> - Представництво України при Європейському Союзі
23. <http://www.delukr.cec.eu.int> - Представництво Європейської Комісії в Україні
24. <http://www.euabc.com> - Інтернет-господарський термінологічний словник ЄС

25. <http://www.eurolib.kiev.ua/ua/> - Віртуальна бібліотека з європейської інтеграції
26. <http://www.europa.dovidka.com.ua> - Глосарій термінів Європейського Союзу
27. <http://eu.prostir.ua> – Європейський простір
28. Представництво України при ЄС: <http://ukraine-eu.mfa.gov.ua/>
29. Державний департамент з питань адаптації законодавства Міністерства юстиції України: <http://www.sdla.gov.ua/>
30. Українська Асоціація Європейських Студій: <http://www.europa.org.ua/>
31. Європейський університетський інститут: <http://www.iue.it/>
32. Інститут Т.М.С. Ассера: <http://www.asser.nl/>
33. Центр міжнародного та європейського права Донецького національного університету: <http://www.donnu.edu.ua/faculties.asp>
34. Кафедра порівняльного та європейського права Інституту міжнародних відносин КНУ ім. Тараса Шевченка: <http://www.iir.kiev.ua/pprep.html>
35. Кафедра європейського права ЛНУ ім. Івана Франка: <http://www.lnu.edu.ua/faculty/intrel/ker.htm>
36. Кафедра права Європейського Союзу та порівняльного правознавства Одеської національної юридичної академії: http://onua.edu.ua/odessa/rus/depart25_1.htm; www.eurolaw.org.ua.
37. Кафедра міжнародного та європейського права Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана: <http://www.kneu.kiev.ua/ua/publication/content/274.htm>
38. Кафедра права ЄС Московської державної юридичної академії: <http://www.eulaw.edu.ru/>
39. Інститут європейського права МГИМО (У) МИД РФ: <http://www.eclaw.ru/>
40. Довідник з європейської інтеграції: <http://eu-directory.ea-ua.info/>
41. Програми досліджень та публікації: <http://www.cordis.lu>

Інформація щодо розподілу авторства

Вступ - д.ю.н., доц. Задорожна С.М.

Мета та завдання курсу - д.ю.н., доц. Задорожна С.М.

AIM AND TASKS OF THE ACADEMIC DISCIPLINE - к.ю.н.,
в.о. доц. Кирилюк Н.В.

Опис навчальної дисципліни - д.ю.н., доц. Задорожна С.М.

Конспект лекцій - д.ю.н., доц. Задорожна С.М.

Тематика індивідуальних завдань - д.ю.н., доц. Задорожна С.М.

Самостійна робота - д.ю.н., доц. Задорожна С.М.

Тестові завдання

Тема 1-2 – к.ю.н., в.о. доц. Кирилюк Н.В.

Тема 3-5 – к.ю.н., ас. Маник А.З.

Тема 6-7 – д.ю.н., доц. Задорожна С.М.

Шкала оцінювання - д.ю.н., доц. Задорожна С.М.

Рекомендована література - д.ю.н., доц. Задорожна С.М.

ЗМІСТ

Вступ	3
Мета та завдання курсу.....	4
AIM AND TASKS OF THE ACADEMIC DISCIPLINE	7
Опис навчальної дисципліни	11
Конспект лекцій.....	12
Тема 1	12
Тема 2	22
Тема 3	33
Тема 4	39
Тема 5	44
Тема 6	51
Тема 7	56
Теми практичних занять	64
Тематика індивідуальних завдань	81
Самостійна робота.....	87
Тестові завдання	90
Тема 1	90
Тема 2	108
Тема 3	134
Тема 4	151
Тема 5	167
Тема 6	189
Тема 7	208
Шкала оцінювання	223
Рекомендована література.....	224

Навчальне видання

Світлана Михайлівна **Задорожна**
Наталія Василівна **Кирилюк**
Альона Захарівна **Маник**

**Право ЄС:
устрій та правопорядок**

Навчально-методичний посібник

Відповідальний за випуск *Меленко С. Г.*
Літературний редактор *Лукул О.В.*
Технічний редактор *Чорасва Г.К.*

Підписано до друку 00.00.2021. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Друк різнографічний. Умов.-друк. арк. 12,7.
Обл.-вид. арк. 13,6. Тираж 000. Зам. Н-000.
Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету.
58012, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.
e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 891 від 08.04.2002.